

SLUŽBENI GLASNIK

SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

2014.

BROJ: 4

Sisak, 24. veljače 2014.

GODINA XXI

SADRŽAJ

AKTI ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

1.	Odluka o izradi II. Izmjena i dopuna Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije	21	10.	Odluka o Izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Zavoda za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije	140
2.	Odluka o prihvaćanju Strategije razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014.-2020. godine	27	11.	Zaključak o davanju pozitivnog mišljenja na Prijedlog Plana građenja i održavanja županijskih i lokalnih cesta na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu	141
3.	Odluka o kriterijima za raspodjelu sredstava pomoći općinama i gradovima na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu	83	12.	Zaključak o prihvaćanju Izvješća o radu Zaklade »Viktorija« za djecu oboljelu od zloćudnih i drugih teških bolesti s područja Sisačko-moslavačke županije za 2013. godinu	141
4.	Zaključak o prihvaćanju Izvješća o provedbi Plana energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije Sisačko-moslavačke županije u 2013. godini	83	13.	Zaključak o prihvaćanju Izvješća o radu Zaklade Iskra za nadarenu djecu Sisačko-moslavačke županije za 2013. godinu	142
5.	Odluka o donošenju Plana energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu	83	14.	Zaključak o prihvaćanju Analize stanja sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije u 2013. godini	142
6.	Zaključak o prihvaćanju Izvješća o radu županice Sisačko-moslavačke županije za razdoblje lipanj - prosinac 2013. godine	89	15.	Smjernice za organizaciju i razvoj sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu	142
7.	Zaključak o prihvaćanju Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje od 2012. do 2014. godine	89	16.	Odluka o davanju suglasnosti na Odluku Upravnog vijeća Doma zdravlja Sisak o usklađivanju djelatnosti Doma zdravlja Sisak	144
8.	Odluka o donošenju Akcijskog plana uključivanja Roma za razdoblje 2013. - 2015. godine	101	17.	Odluka o obustavi isplate sredstava za redovito godišnje financiranje iz Proračuna Sisačko-moslavačke županije Hrvatskoj demokratskoj regionalnoj stranci (HDRS)	144
9.	Plan rashoda za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatnih ulaganja u nefinancijskoj imovini u osnovnim i srednjim školama Sisačko-moslavačke županije	139			

18.	Odluka o osnivanju i imenovanju Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata	145	23.	Rješenje o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Majur	146
19.	Odluka o razrješenju i imenovanju članica Savjeta za socijalnu skrb Sisačko-moslavačke županije	145	24.	Rješenje o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Donji Kukuruzari	147
20.	Rješenje o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Martinska Ves	145	25.	Rješenje o izmjeni Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih radnika koji utvrđuju nastup smrti, vrijeme i uzrok smrti osoba umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Grada Siska	147
21.	Rješenje o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Hrvatska Dubica	146	26.	Rješenje o razrješenju doktorice medicine koja utvrđuje nastup smrti, vrijeme i uzrok smrti osoba umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Grada Hrvatske Kostajnice	148
22.	Rješenje o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Lipovljani	146			

AKTI ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

1.

Na temelju članka 86. Zakona o prostornom uređenju (»Narodne novine«, broj 153/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

O D L U K U

o izradi II. Izmjena i dopuna Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Donosi se Odluka o izradi II. Izmjena i dopuna Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 4/01 i 12/10).

Članak 2.

Ovom se Odlukom utvrđuje pravna osnova za izradu i donošenje II. Izmjena i dopuna Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije (u daljnjem tekstu: Plan), razlozi II. Izmjena i dopuna, obuhvat Plana, ocjena stanja u obuhvatu Plana, ciljevi i programska

polazišta Plana, popis potrebnih stručnih podloga za izradu Plana, način pribavljanja stručnih rješenja, vrsta i način pribavljanja kartografskih podloga, popis javno-pravnih tijela i osoba određenih posebnim propisima koja daju zahtjeve za izradu Plana iz područja svog djelokruga, te drugih sudionika koji će sudjelovati u izradi Plana, rok za izradu Plana odnosno njegovih pojedinih faza, te izvori financiranja Plana.

Članak 3.

Za Nositelja izrade i Koordinatora izrade Plana određuje se Upravni odjel za prostorno uređenje i graditeljstvo Sisačko-moslavačke županije (u daljnjem tekstu: Nositelj).

Izrada Plana povjerava se Zavodu za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije (u daljnjem tekstu: Stručni izrađivač).

II. PRAVNA OSNOVA ZA IZRADU I DONOŠENJE PROSTORNOG PLANA

Članak 4.

Odluka se donosi temeljem nadležnosti i obveza koje proizlaze iz odredbi članka 15., članka 71., članka 72. i članka 86. Zakona o prostornom uređenju (u daljnjem tekstu: Zakon).

Članak 5.

Plan će se izraditi i donijeti u skladu sa Zakonom, te oblikovati i uskladiti s Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova («Narodne novine», broj 106/98, 39/04, 45/04 - ispravak i 163/04) u dijelu kojim se propisuju pravna pravila koja se odnose na sadržaj, mjerila kartografskih prikaza, obvezne prostorne pokazatelje i standard elaborata prostornih planova.

III. OBUHVAT PLANA

Članak 6.

Granica obuhvata Plana određena je granicom područja Sisačko-moslavačke županije kao jedinice regionalne samouprave, odnosno sukladna je granicama Sisačko-moslavačke županije prema dostavljenim podacima granica županije, općina i gradova u skladu sa GIS bazom SRPJ Državne geodetske uprave od 22. kolovoza 2012. godine. Površina obuhvata iznosi 4467,76 km².

IV. SAŽETA OCJENA STANJA U OBUHVATU PLANA I RAZLOZI DONOŠENJA PLANA

Članak 7.

Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije (u daljnjem tekstu: PPSMŽ), usvojen je u travnju 2001. godine («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije», broj 4/01), a Izmjene i dopune PPSMŽ su usvojene u rujnu 2010. godine («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije», broj 12/10).

Praćenjem stanja u prostoru nakon donošenja Izmjena i dopuna PPSMŽ, na temelju novih saznanja, dostavljenih zahtjeva za izmjenama Plana, te sagledavanja svih aspekata razvoja, uvažavajući mogućnosti korištenja sredstava EU fondova, a u cilju omogućavanja novih investicija radi razvoja pojedinih sektora (proizvodnja, energetika, turizam, infrastruktura, gospodarenje otpadom i dr.) utvrđena je potreba za drugim izmjenama i dopunama Plana.

Potreba Izmjena i dopuna Plana uvjetovana je donošenjem nove zakonske regulative (Zakon o održivom gospodarenju otpadom, Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o prostornom uređenju, Zakon o gradnji i dr.) kao i ocjenom da pojedina prostorno planska rješenja predstavljaju ograničenje u gospodarskom razvoju Županije.

Nakon donošenja Izmjena i dopuna Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije», broj 12/10) dostavljeni su zahtjevi za planiranjem novih koridora produktovoda za naftne derivate, za dopunama u dijelu željezničke infrastrukture (za dio željezničke pruge M 103 Dugo Selo - Novska i za dio željezničke pruge M 104 Zagreb Glavni kolodvor - Sisak - Sunja), te za izmjenama površina istražnih prostora eksploatacijskih polja.

Ministarstvo turizma ukazalo je na interes poduzetnika za planiranjem i gradnjom kamp odmorišta, naročito u dijelu kontinentalne Hrvatske, te će se kroz izmjene Plana utvrditi odredbe i smjernice kojima će se poticati planiranje i gradnja istih.

Zbog velikog interesa za izgradnjom elektrana na obnovljive izvore energije preispitati će se prostorne mogućnosti Županije za takve namjene.

Temeljem dostavljenih zahtjeva i utvrđenih potreba planiraju se Izmjene i dopune Plana u dijelu koji se odnosi na:

- teritorijalne i statističke granice
- razvoj i uređenje površina naselja
- razvoj i uređenje prostora izvan naselja
- javnu infrastrukturu državne, regionalne i lokalne razine (promet, energetika, vodoopskrba, plinifikacija i dr.)
- obrade, skladištenja i odlaganja otpada - preispitivanje u cilju određivanja lokacije CGO, određivanje lokacije kazete za odlaganje azbestnog otpada
- područja posebnih uvjeta korištenja -zaštićeni dijelovi prirode-ažuriranje obuhvata u skladu sa odlukama o proglašenju zaštićenih dijelova prirode (regionalni park Moslavačka gora, značajni krajobraz Sunja)
- posebna ograničenja u korištenju (vodozaštitna područja izvorišta, poplavna područja)
- obuhvat obvezne izrade prostornih planova
- odredbe za provođenje radi usklađivanja sa provedenim izmjenama i usklađivanja sa novim zakonskim propisima
- usklađenje tekstualnog dijela Plana s novim zakonskim propisima, donesenih od 2001. godine do izrade ovih II. Izmjena i dopuna Plana.

Plan je izrađen na podlogama koje nisu georeferencirane, te ga je potrebno prenijeti na georeferencirane podloge, kako bi se mogao koristiti u Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka. Prilikom prenošenja plana na georeferencirane podloge potrebno je preispitati i revidirati planirane površine poljoprivrednog tla (P1 i P2) i planirane površine šumskog zemljišta.

Granice općina i Županije potrebno je uskladiti sa najnovijim podacima iz GIS baze SRPJ Državne geodetske uprave.

V. CILJEVI I PROGRAMSKA POLAZIŠTA PLANA

Članak 8.

Program prostorno planskog uređenja područja obuhvaćenog Planom utvrđen je ciljevima i programskim polazištima Plana.

Odstupanje od utvrđenih ciljeva i programskih polazišta Plana, moguće je, ukoliko se u postupku izrade i donošenja Plana utvrdi da iste u dijelu ili cijelosti nije moguće provesti, jer su u suprotnostima sa zahtjevima i mišljenjima tijela i osoba iz članka 12. Odluke ili u suprotnosti sa zakonskim i podzakonskim propisima, te pravilima struke.

Članak 9.

Utvrđuju se sljedeći ciljevi i programska polazišta Plana:

1. Uređenje područja Sisačko-moslavačke županije treba planirati i provoditi na temelju utvrđenih prostornih mogućnosti i optimalnog iskorištenja prostora uz osiguranje prostora javnog interesa i opremanja infrastrukturom.
2. Potrebno je izraditi u potpunosti novi grafički dio Plana, na digitalnim (georeferenciranim u HTRS sustavu) kartama u mjerilu 1: 100 000, te izraditi pročišćeni grafički i tekstualni dio Plana.
3. Uskladiti Plan s novim zakonskim propisima i odredbama, te prostorno planskim dokumentima višeg reda.
4. Usklađivanje Plana sa zahtjevima s razine Države.
5. Usklađivanje Plana s razvojnim i gospodarskim potrebama gradova i općina u Županiji.
6. Odrediti lokacije i obuhvat izdvojenih građevinskih područja izvan naselja, planiranih za gospodarsku i javnu namjenu županijskog značaja, za koje je potrebna izrada Urbanističkih planova uređenja.
7. Propisati uvjete i smjernice za izradu Urbanističkih planova uređenja za lokacije iz stavka 6. ovog članka.
8. Uskladiti Plan sa zakonskim odrednicama suvremenog načina gospodarenja otpadom, odrediti lokaciju CGO (Centar za odlaganje otpada), kazete za odlaganje azbestnog otpada, sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (»Narodne novine«, broj 94/13).
9. Uskladiti Plan sa dokumentima i studijama izrađenim za područje Sisačko-moslavačke županije, te podacima, planskim smjernicama i propisanim dokumentima dostavljenih od tijela i osoba određenih posebnim propisima.
10. Valorizacija planskih postavki i preoblikovanje provedbenih odredbi koje se odnose na uvjete za iskorištavanje mineralnih sirovina.
11. Ispraviti i preispitati trase postojećih i planiranih infrastrukturnih sustava.
12. Ostvarenje pretpostavki za realizaciju novih razvojnih projekata.
13. Preoblikovanje provedbenih odredbi u skladu s novim zakonima i izmjenama u grafičkom dijelu Plana.

VI. POPIS SEKTORSKIH STRATEGIJA, PLANOVA I STUDIJA

Članak 10.

Prilikom izrade Plana koristit će se postojeće studije, planovi i programi državne razine i posebne studije izrađene za potrebe Županije.

Za potrebe izrade ovoga Plana izradit će se sljedeće studije:

- Rudarsko - geološka studija, na temelju članka 7. Zakona o rudarstvu (»Narodne novine«, broj 56/13)

- Geološko - hidrološka studija potencijalnih lokacija Centra za gospodarenje otpadom
- Analiza prostornih mogućnosti Sisačko-moslavačke županije za korištenje obnovljivih izvora energije

Zakonom o zaštiti okoliša (»Narodne novine«, broj 80/13) člankom 63. propisana je obveza provođenja strateške procjene utjecaja na okoliš za značajnije izmjene i dopune Prostornog plana županije. Obvezni sadržaj propisan je Uredbom o strateškoj procjeni (»Narodne novine«, broj 64/08).

Sukladno članku 66. stavku 1. Zakona o zaštiti okoliša u postupku strateške procjene izradit će se strateška studija. Strateška procjena provodi se na temelju rezultata utvrđenih strateškom studijom.

Postupak provedbe strateške procjene sukladno članku 67. stavku 3. Zakona o zaštiti okoliša, postupak provedbe strateške procjene i informiranja, te sudjelovanja javnosti u tom postupku, koji se provodi tijekom izrade Plana, treba provesti u ranoj fazi izrade Plana.

Tijekom izrade Plana Nositelj izrade sa Stručnim izrađivačem može utvrditi potrebu izrade i drugih stručnih podloga od značaja za pripremu kvalitetnih planskih rješenja.

VII. NAČIN PRIBAVLJANJA STRUČNIH RJEŠENJA PLANA

Članak 11.

Na temelju ocjene stanja i preporuka iz pojedinih sektorskih studija, izrađenih za potrebe Plana, kao i prikupljenih zahtjeva javnopravnih tijela i ostalih korisnika prostora Sisačko-moslavačke županije, stručna rješenja Plana izrađuje Stručni izrađivač a koordinira Nositelj izrade Plana.

Tijekom izrade Plana zainteresirani subjekti mogu dostaviti svoje stručno elaborirane prijedloge i podloge.

Članak 12.

Sukladno odredbama Pravilnika o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (»Narodne novine«, broj 106/98, 39/04, 45/04 - ispravak i 163/04), kartografski prikazi Plana izraditi će se na digitalnim (georeferenciranim u HTRS sustavu) TK u mjerilu 1:100.000, koje će pribaviti Nositelj izrade Plana.

VIII. POPIS JAVNOPRAVNIH TIJELA ODREĐENIH POSEBNIM PROPISIMA KOJA DAJU ZAHTJEVE ZA IZRADU PLANA TE DRUGIH SUDIONIKA KORISNIKA PROSTORA KOJI TREBAJU SUDJELOVATI U IZRADI PROSTORNOG PLANA

Članak 13.

Javnopravna tijela i osobe određene posebnim propisima, koja za potrebe izrade Plana daju svoje zahtjeve (podatke, planske smjernice i propisane dokumente) i sudjeluju u postupku njegove izrade su:

- MORH - Uprava za materijalne resurse - Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša; Trg kralja Petra Krešimira IV 1, 10000 Zagreb
  - MUP - Policijska uprava Sisačko-moslavačka; Služba upravnih i inspekcijskih poslova, Trg Ljudevita Posavskog 1, 44000 Sisak
  - Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Sisku, Ivana Meštrovića 28, Sisak
  - Ministarstvo zaštite okoliša i prirode; Uprava za zaštitu prirode, Savska cesta 41/20, 10000 Zagreb
  - Ministarstvo poljoprivrede; Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije; Služba za poljoprivredno zemljište; Služba za stočarstvo; Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
  - Ministarstvo poljoprivrede; Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije Planinska 2a, 10000 Zagreb
  - Hrvatske željeznice; Razvoj i investicijsko planiranje, Mihanovićeve 12, Zagreb
  - Državna služba za zaštitu i spašavanje, Uprava Sisak; I. K. Sakcinskog 26, Sk
  - Hrvatske ceste d.o.o., Društvo za upravljanje, građenje i održavanje državnih cesta; Vončinina 3, 10000 Zagreb
  - Hrvatske šume, Uprava šuma, Podružnica Sisak; Runjaninova 12, Sisak
  - Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije; Roberta Franjgeša Mihanovića 9, 10 110 Zagreb
  - Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o.; Kupska 4, 10000 Zagreb
  - HEP d.d.; Ulica grada Vukovara 37, 10000 Zagreb
  - HEP ODS d.o.o., Elektra Sisak, Kralja Tomislava 42, 44000 Sisak (prosljediti svim pogonima na području SMŽ)
  - Hrvatske vode, VGO Sava, Vodnogospodarska ispostava za mali sliv »Banovina« sa sjedištem u Sisku; Ruđera Boškovića 10, 44000 Sisak
  - Hrvatske vode, VGO Sava, Vodnogospodarski odjel za srednju i donju Savu sa sjedištem u Zagrebu; Ulica grada Vukovara 220, 10000 Zagreb
  - Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije; Antuna Cuvaja 16, 44000 Sisak,
  - Zaštita prirode SMŽ, Sisačka bb, 44317 Popovača
  - Državni zavod za zaštitu prirode; Trg Mažuranića 5, 10000 Zagreb
  - Odašiljači i veze d.o.o.; Ulica grada Vukovara 269d, 10000 Zagreb
  - Ministarstvo gospodarstva; Uprava za industrijsku politiku, energetiku i rudarstvo; Sektor za rudarstvo; Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
  - Sisačko-moslavačka županija; Upravni odjel za zaštitu okoliša i prirode, Trg bana Josipa Jelačića 6, 44000 Sisak
  - Sisačko-moslavačka županija; Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo; S. i A. Radića 36, 44000 Sisak
  - Sisačko-moslavačka županija; Upravni odjel za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam; S. i A. Radića 28, 44000 Sisak
  - Sisačko-moslavačka županija; Upravni odjel za prostorno uređenje i graditeljstvo Sisak, S. i A. Radića 30/III
  - Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, S. i A. Radića 28/II, Sisak
  - Hrvatski telekom d.d.; Odjel za upravljanje dokumentacijom, energetsko-strojarskom i mrežnom infrastrukturom, Savska cesta 32, 10000 Zagreb
  - CROSCO, Integrated Drilling & Well Services Co., Ltd; Ulica grada Vukovara 18, 10000 Zagreb
  - Ministarstvo zaštite okoliša i prirode; Ulica Republike Austrije 14, 10000 Zagreb
  - Karlovačka županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša, Križanićeva 11, 47000 Karlovac
  - Zagrebačka županija, Zavod za prostorno uređenje Zagrebačke županije, Ulica grada Vukovara 72, 10000 Zagreb
  - Bjelovarsko-Bilogorska županija, Odsjek za graditeljstvo i prostorno uređenje; Dr. A. Starčevića 8, 43000 Bjelovar
  - Požeško-slavonska županija, Zavod za prostorno uređenje PSŽ, Županijska 7, 34000 Požega
  - Brodsko-Posavska županija, Zavod za prostorno uređenje BPŽ, Trg pobjede bb, 35000 Slavonski Brod
  - svim jedinicama lokalne samouprave Sisačko-moslavačke županije.
- Ukoliko se tijekom izrade Plana za to ukaže potreba, biti će pozvani i drugi sudionici.

Članak 14.

Primjenom članka 90. Zakona, javnopravna tijela i osobe iz prethodnog članka pozivaju se da u roku od 30 dana dostave zahtjeve za izradu Plana. Ukoliko zahtjevi ne budu dostavljeni u roku, smatrat će se da zahtjeva nema.

Zahtjev sadrži podatke, planske smjernice i propisane dokumente. U zahtjevu se moraju odrediti važeći propisi i njihove odredbe, te stručni i ostali dokumenti na kojima se temelje zahtjevi u obuhvatu Plana.

Ukoliko se, temeljem Zakona ili drugih zakona ili podzakonskih akata, tijekom izrade i postupka donošenja Plana pojavi potreba drugih zahtjeva, mišljenja, suglasnosti ili posebnih uvjeta, smatrat će se sukladni ovom članku Odluke uz posebno obrazloženje.

IX. ROKOVI ZA IZRADU PLANA, ODNOSNO NJEGOVIH POJEDINIHZ FAZA

Članak 15.

Na temelju članaka 86. - 112. Zakona, utvrđuje se sljedeći osnovni tijek aktivnosti te trajanje pojedinih postupovnih koraka u postupku izrade i donošenja Plana kako slijedi:

1. Nakon donošenja objave i stupanja na snagu ove Odluke:
- 1.1. Objava Odluke i obavijest javnosti (članak 86. i 88. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....30 radnih dana
- 1.2. Pribavljanje zahtjeva za izradu Plana (članak 90, 91. i 92. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....40 radnih dana
- 1.3. Stručna rješenja Plana (članak 93. Zakona), nakon izrađenih i dostavljenih stručnih podloga koje su navedene u članku 10. ove Odluke
Procjena potrebnog vremena.....90 radnih dana
- 1.4. Prijedlog Plana (članak 94. i 95. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....90 radnih dana
- 1.5. Objava i posebna obavijest o javnoj raspravi (članak 96. i 97. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....30 radnih dana
- 1.6. Javni uvid i javno izlaganje (članak 98. i 99. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....15 radnih dana
- 1.7. Izvješće o javnoj raspravi (članak 102. i 103. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....15 radnih dana
- 1.8. Konačni prijedlog prostornog plana (članak 105. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....60 radnih dana
- 1.9. Obavijest sudionicima javne rasprave (članak 106. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....10 radnih dana
- 1.10. Suglasnost na Plan (članak 108. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....90 radnih dana
- 1.11. Donošenje Plana (članak 109. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....30 radnih dana

- 1.12. Objava Odluke o donošenju Prostornog plana (članak 110. i 111. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....30 radnih dana

- 1.13. Dostava Plana nadležnim tijelima i institucijama (članak 112. Zakona)
Procjena potrebnog vremena.....15 radnih dana

Sveukupno: .....545 radnih dana

U rokovima nisu uračunata eventualna zakašnjenja u dostavi potrebnih mišljenja i suglasnosti nadležnih tijela, institucija i javnopravnih tijela određenih posebnim zakonima i ostalih sudionika, koji se u postupku izrade i donošenja Plana, sukladno odredbama Zakona moraju očitovati na isti.

Ukoliko se iz opravdanih razloga u pojedinim fazama pripreme, izrade i donošenja Plana ne budu mogli poštovati utvrđeni rokovi ili ukoliko se u postupku izrade ukaže potreba za ponavljanjem javne rasprave, Nositelj izrade i Stručni izrađivač su dužni o tome obavijestiti Županiju i Županijsku skupštinu, što se naročito odnosi na postupak provedbe strateške procjene i informiranja, te sudjelovanja javnosti u tom postupku, koji se provodi tijekom izrade Plana.

X. ZABRANA I VRIJEME TRAJANJA ZABRANE IZDAVANJA AKATA KOJIMA SE ODOBRAVAJU ZAHVATI U PROSTORU, ODNOSNO GRAĐENJE, TIJEKOM IZRADE I DONOŠENJA PLANA

Članak 16.

Do donošenja Plana prilikom izdavanja akata kojima se odobravaju zahvati u prostoru, primjenjivat će se odredbe važećeg Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 4/01 i 12/10).

XI. IZVORI FINANCIRANJA IZRADE PLANA

Članak 17.

Sredstva za izradu Plana i stručnih podloga iz članka 10. ove Odluke, osigurat će se u Proračunu Sisačko-moslavačke županije.

XII. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 18.

Nositelj izrade Plana obvezuje se da u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove Odluke:

- sukladno članku 88. Zakona, obavijesti javnost o izradi Plana,

- sukladno članku 86. Zakona, dostavi jedan primjerak ove Odluke Hrvatskom Zavodu za prostorni razvoj, Vinogradska cesta 25, 10000 Zagreb; kao i po jedan primjerak javnopravnim tijelima i osobama iz članka 13. ove Odluke.

Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, u suradnji s Nositeljem izrade plana i Stručnim izrađivačem, sukladno članku 113. Zakona, dužan je izraditi i objaviti pročišćeni tekst odredbi za provedbu Plana i grafičkog dijela Plana u elektroničkom i analognom obliku, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Odluke o donošenju Plana.

Obvezuje se Nositelj izrade Plana da vodi službenu evidenciju o postupku izrade i donošenja Plana.

Članak 19.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 350-02/14-01/48
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

2.

Na temelju članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke

županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

O D L U K U

o donošenju Strategije razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014.-2020.

I.

Donosi se Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014.-2020.

Sastavni dio ove Odluke je cjeloviti tekst Strategije razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014.-2020.

II.

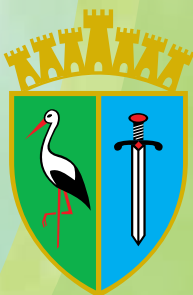
Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 334-01/14-01/01
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

**STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA
SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE
ZA RAZDOBLJE 2014. - 2020.**

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA SISAČKO – MOSLAVAČKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2014. – 2020.

Naručitelj Strategije: Sisačko-moslavačka županija

Strategiju izradila: Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.

RADNA SKUPINA:

1. Pejo Trgovčević, direktor Razvojne agencije Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
2. Marijan Belošević, pročelnik Upravnog odjela za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam Sisačko-moslavačke županije
3. Tatjana Puškarić, pročelnica Upravnog odjela za upravljanje pristupnim fondovima i poticajnim sredstvima Sisačko-moslavačke županije
4. Sandra Mahnik, pročelnica Upravnog odjela za zaštitu okoliša i prirode Sisačko-moslavačke županije
5. Zoran Vasić, pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Sisačko-moslavačke županije
6. Ivor Stanivuković, direktor Turističkog ureda Turističke zajednice Sisačko – moslavačke županije
7. Margita Malnar, voditeljica Odsjeka za prostorno uređenje Javne ustanove Zavod za prostorno planiranje Sisačko-moslavačke županije
8. Dragica Vugić, ravnateljica Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije
9. Kata Benac, stručna voditeljica u Javnoj ustanovi za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije
10. Andreja Šeperac, viša savjetnica za planiranje i pripremu projekata u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
11. Anamarija Vulić Kovjanić, savjetnica za lokalni razvoj i izradu projekta u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
12. Vesna Mikšić, stručna suradnica za gospodarske investicije u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
13. Nerina Sarkotić Antolković, administrativni referent u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.

OPERATIVNI TIM:

1. Andreja Šeperac, viša savjetnica za planiranje i pripremu projekata u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
2. Anamarija Vulić Kovjanić, savjetnica za lokalni razvoj i izradu projekta u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
3. Vesna Mikšić, stručna suradnica za gospodarske investicije u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
4. Antonija Džomba, stručna suradnica na izradi poslovnih planova u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.
5. Nerina Sarkotić Antolković, administrativni referent u Razvojnoj agenciji Sisačko-moslavačke županije SIMORA d.o.o.

VANJSKI KONZULTANT

Andrea Vugrinović, direktorica tvrtke SUPERNA d.o.o. Čakovec

Sisak, listopad 2013. – siječanj 2014.

Sadržaj

1. UVOD	31
2. PROCES I METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE	33
3. TURIZAM SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE DANAS	35
3.1. Ponuda	36
3.1.1. Turistički resursi	37
3.1.2. Proizvodi	43
3.2. Potražnja	49
3.3. Analiza trenutne pozicije turizma Sisačko-moslavačke županije	52
3.3.1. SWOT analiza	52
3.3.2. PEST analiza	54
3.3.3. Ključna pitanja i ograničenja turizma SMŽ	56
4. GLOBALNI RAZVOJNI KONTEKST I PRILIKE ZA SMŽ	57
4.1. Trendovi razvoja turističkih proizvoda i tržišne prilike za SMŽ	57
4.2. Povezanost i usklađenost ciljeva, prioriteta i mjera sa strateškim dokumentima Županije, nacionalnim strategijama i ciljevima EU strategije	59
4.3. Korištenje EU fondova i drugih izvora financiranja	60
5. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA TURIZMA SMŽ DO 2020	63
5.1. Razvojna načela	64
5.2. Vizija razvoja turizma SMŽ	65
6. MJERE RAZVOJA TURIZMA U SMŽ	66
6.1. Marketing	66
6.1.1. Razvoj ciljnih tržišta	66
6.1.2. Razvoj tržišnih segmenata	67
6.1.3. Imidž i promocija	68
6.2. Razvoj turističke ponude	70
6.2.1. Razvoj proizvoda	70
6.3. Razvoj ljudskih potencijala	78
7. ZAKLJUČAK	80
POPIS SLIKA	81
POPIS TABELA	81
POPIS LITERATURE	82

1. UVOD

Turizam je u Sisačko-moslavačkoj županiji gospodarska grana koja doprinosi lokalnom gospodarskom razvoju, naročito ruralnih sredina. Županija već duže vrijeme potiče ravnomjeran gospodarski razvoj te korištenje prirodnih i kulturno-povijesnih resursa u turističke svrhe, otvarajući mogućnosti za ostanak stanovništva u ruralnim područjima poboljšanjem uvjeta života.

Kako bismo utvrdili temelje i dogradili osnovu za sustavno djelovanje u cilju razvoja turizma, potrebno je izraditi strateški dokument razvoja koji će turizam svrstati među važne gospodarske grane te postaviti ciljeve koji će doprinijeti ukupnom gospodarskom razvoju SMŽ. Strategija razvoja turizma uzima u obzir postojeće lokalne planove razvoja turizma, Županijsku razvojnu strategiju, Poljoprivrednu razvojnu strategiju Sisačko-moslavačke županije i Strategiju razvoja turizma RH do 2020. godine. Strategija treba pomoći ključnim dionicima i nositeljima turističkog razvoja prvenstveno na lokalnoj razini, u izradi lokalnih razvojnih strategija turizma, marketinških planova i sličnih dokumenata. Rezultat tog djelovanja treba biti učinkovitija iskorištenost i bolje upravljanje turističkim potencijalima. Strategija sadrži pregled turističkih potencijala Sisačko-moslavačke županije i analizu njihove valorizacije, revidira strateške ciljeve razvoja turističke djelatnosti, postavlja razvojnu viziju te predlaže mjere koje će se provesti u cilju ostvarivanja vizije.

Strategiju razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije izradili su članovi projektnog tima iz Regionalne razvojne agencije SI-MO-RA d.o.o., Turističke zajednice Sisačko-moslavačke županije, zaposlenici Upravnog odjela za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam, Upravnog odjela za upravljanje pristupnim fondovima i poticajnim sredstvima, Upravnog odjela za zaštitu prirode, Upravnog odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo i Zavoda za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije te Javne ustanove za zaštitu prirode Sisačko-moslavačke županije.

U izradi Strategije uz članove projektnog tima sudjelovali su i zaposlenici jedinica lokalne i regionalne samouprave, turističkih zajednica općina i gradova, lokalni sudionici turističkog razvoja i poduzetnici iz turističkog sektora.

Metodologija izrade Strategije razvoja turizma temelji se na zajedničkom oblikovanju turističkog razvoja u kojemu lokalni sudionici imaju ključnu ulogu. Nizom sastanaka i anketom koju su popunjavali sudionici turističkog razvoja, analizirano je postojeće stanje u turizmu Sisačko-moslavačke županije, detektirani su problemi i predloženi konkretni koraci za ostvarivanje ciljeva turističkog razvoja. Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije polazište je s kojeg se mjeri napredak turističkog i gospodarskog razvoja i oblikuju se razvojni koraci. Budući da je razvoj turizma trajan proces, obaveza je svih sudionika da sustavno i kontinuirano nadograđuju, revidiraju i provode Strategiju.

2. PROCES I METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE

Proces izrade Strategije temeljen je na metodologiji koja se koristi u izradi strateških razvojnih dokumenata, a obuhvaća:

- osnovnu analizu stanja turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji
- SWOT analizu
- PEST analizu
- definiranje vizije turističkog razvoja
- definiranje prioriteta i strateških ciljeva
- definiranje indikatora uspješnosti turističkog razvoja Županije

U stvaranju Strategije korišten je „bottom up“ („odozdo na gore“) pristup u kojem su lokalni čimbenici sudjelovali u donošenju odluka vezanih uz ovu Strategiju i selekcioniranju prioriteta koji bi se trebali provesti na njihovom području. Odabranom metodologijom krenulo se od lokalnih sudionika turističkog razvoja prema sudionicima na višim razinama, sve do županijske, i to kroz aktivnosti koje su se odvijale usporedno:

- analiza lokalnih i regionalnih razvojnih dokumenata
- izrada anketnog obrasca
- provedba ankete na terenu
- sastanci s dionicima turističkog razvoja
- konzultacijski proces u kojemu je tekst Strategije objavljen na internetskim stranicama Simore s mogućnošću slanja komentara elektroničkom poštom

Analizom okruženja odnosno istraživanjem svih važnijih karakteristika kako vanjskog tako i unutrašnjeg okruženja kroz SWOT analizu u Strategiji će biti identificirani strateški čimbenici za razvoj turizma dok će PEST analizom koja pruža pregled vanjske situacije (politička, ekonomska, sociološka i tehnološka) biti postavljen temelj za daljnje strateško planiranje.

Osnovna priprema za daljnju provedbu procesa izrade Strategije napravljena je analizom lokalnih i regionalnih razvojnih dokumenata i službenih statističkih podataka vezanih uz turizam Sisačko-moslavačke županije.

Usporedno s time stvorena je anketa koja je provedena u svim turističkim zajednicama gradova, općina i Županije, svim općinama i gradovima Županije, u odabranim turističkim agencijama, smještajnim kapacitetima i ugostiteljskim objektima, udrugama lovaca i sličnim subjektima te u institucijama Sisačko-moslavačke županije koje su povezane s turizmom.

Tim su načinom prikazani stvarno stanje i potencijal turističkih resursa te planovi razvoja turističkih potencijala. U Prilogu ovog dokumenta je pregled anketnih obrazaca i rezultata dobivenih provedenom anketom.

Trenutno stanje turizma Sisačko-moslavačke županije raspravljeno je na sastancima dionika turističkog razvoja te su detektirani potencijali turističkog razvoja i predložene konkretne mjere koje će utjecati na uspješan razvoj turizma Sisačko-moslavačke županije.

Na osnovi dobivenih rezultata projektni je tim oblikovao SWOT i PEST analizu na osnovu kojih su određeni prioriteti i ciljevi te predložene mjere turističkog razvoja Sisačko-moslavačke županije.

3. TURIZAM SISAČKO – MOSLAVAČKE ŽUPANIJE DANAS

Unatoč svim nedaćama koje su pratile Hrvatsku zadnjih dvadeset godina, turizam je pokazao visoku rezistentnost, a turistički rezultati su značajno povećani, osobito od 2000. godine. Ulaskom u EU, Hrvatska se suočava s novim izazovima, ali i s novim prilikama u turizmu.

Hrvatska, a tako i Sisačko-moslavačka županija, privlačna je više zbog prirodnih bogatstava i kulturno-povijesnih atrakcija nego zbog novostvorenih atrakcija. Sisačko-moslavačka županija smještena je u južnom dijelu središnje Hrvatske na području od 4.463 km², a prosječna naseljenost je 38 stanovnika po km².

Upravo očuvanost prostora, rijetka naseljenost županije i očuvana tradicijska graditeljska baština daju velike razvojne mogućnosti u razvoju selektivnih oblika turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji, od kojih se neki već uspješno razvijaju, poput zdravstvenog turizma, lovnog turizma, seoskog i ruralnog turizma, cikloturizma, eno i gastroturizma. Specifični oblici turizma su posebna skupina turističkih kretanja uvjetovana određenim, dominantnim turističkim motivima koji turističkog potrošača pokreću na putovanje u destinaciju čija turistička ponuda svojim sadržajima omogućuje da potrošač ostvari svoje interese.

Navedeni oblici turizma prepoznati su Strategijom razvoja turizma RH do 2020. godine među deset grupa turističkih proizvoda na kojima treba graditi sustav razvoja turizma Hrvatske do 2020. Zdravstveni je turizam u svijetu prepoznat kao vrlo lukrativan oblik turizma koji za sobom povlači intenzivan razvoj i plasman pratećih djelatnosti (proizvodnja i plasman eko-hrane, umrežavanje obiteljskih i ruralnih smještajnih kapaciteta u ponudu i dr.) te predstavlja polugu za ravnomjerni regionalni razvoj kontinentalnog turizma.

Dosadašnji gospodarski učinci turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji ispod su potencijala kojima raspolaže, iako je vidljiv značajan napredak, naročito u broju smještajnih jedinica i broja turističkih dolazaka na područje županije kao i radu na atraktivnosti selektivnih oblika turizma. Budući razvoj turizma na ovim prostorima moguće je temeljiti na tim zasad nedovoljno korištenim potencijalima, a u cilju ostvarivanja većih gospodarskih učinaka i slike županije kao poželjne turističke destinacije.

3.1.1. Turistički resursi

Atrakcije

Posebno obilježje SMŽ i razlog dolaska u Topusko su bogati izvori hipertermalne ljevakovite vode oko kojih su se skupljali još prethistorijski Kolapljeni, Stari Rimljani, srednjovjekovni velikaši, kraljevi i habzburški carevi pa sve do danas, ljudi željni zdravlja. Geotermalni izvori predstavljaju veliki ekonomski potencijal za svaku regiju. Topusko raspolaže velikim smještajnim kapacitetima s 390 ležajeva, otvorenim i zatvorenim bazenima s pratećim sadržajima. Znanstvena ispitivanja su pokazala kako je termalna voda Topuskog pogodna za liječenje reumatskih i neuroloških bolesti, paraliza, moždanih udara, osteoporoza, stanja prije i poslije operacija, ginekoloških bolesti, steriliteta, posljedice loma kostiju i dr. Danas je u Topuskome moderno Lječilište s termalnom vodom iz tri glavna i nekoliko manjih izvora. Termalna voda ocijenjena je kao jedna od najkvalitetnijih u Europi, pa liječenje ozljeda i bolesti sustava za kretanje ovdje daju izvrsne rezultate, naročito u spoju tradicionalnog liječenja medicinskom gimnastikom i masažom u termalnoj vodi te najsuvremenijih tretmana laserom, magnetoterapijom, ultrazvukom i drugim procedurama elektroterapije.

U Petrinji je pronađen geotermalni vodonosnik iz kojeg je uz protok od 15 m³/h moguće osigurati vodu temperature 43°C. U Sisku je pronađeno ležište geotermalne vode (bušotina Sisak-1) s protokom od 14m³/h i temperaturom od 40°C, ali s većom količinom pijeska.

Cijelo područje Županije karakteriziraju vrlo raznoliki i atraktivni prirodni krajobrazi, a park prirode Lonjsko polje je značajna turistička atrakcija u Županiji. Jedinstvenost Parka prirode je u bogatstvu biljnog i životinjskog svijeta, graditeljskoj baštini, te tradicionalnom poljodjelstvu i stočarstvu. Proteže se na 506 km² pretežno močvarnog područja kojeg čine tri polja: Lonjsko, Mokro i Poganovo.

Na tim poplavnim poljima provodi se pašarenje kao oblik stočarske proizvodnje. Također, pašnjački kompleksi Lonjskog i Mokrog polja imaju uz domaće simentalsko govedo i najveću koncentraciju autohtonih pasmina u Hrvatskoj. Izvorne pasmine su konji hrvatski posavac i hrvatski hladnokrvnjak, turopoljska svinja i slavonsko-srijemsko podolsko govedo. Oni nastanjuju područje Parka prirode i unutar parka slobodno se kreću. Cijelo područje Parka izuzetno je bogato florom i faunom. Među faunom treba istaknuti pticu žličarku koja obitava samo na tom području, a također i brojne druge ptice kao što su bijele rode, razne čaplje, orlovi štekavci i kliktaši i drugo. Bogatstvo flore i faune odličan je preduvjet za posjet ekološki osviještenih turista radi uživanja u prirodi i pratećim kulturnim vrijednostima, a uglavnom se radi ili o individualnim posjetiteljima ili manjim grupama.

Velika biološka vrijednost ovog područja razlog je zbog kojeg je ovo područje uključeno i u ekološku mrežu NATURA 2000.

Značajna karakteristika Sisačko-moslavačke županije je aluvijalna dolina rijeke Save koja na području Siska čini brojne meandre, oblikujući tako jedinstven krajobraz koji je dodatno oblikovao čovjek kroz stoljeća, koristeći šumska bogatstva te stvarajući bogate pašnjake i livade u području velike biološke raznolikosti – Posavinu. Uz Posavinu značajni krajobrazi su Moslavačka, Zrinska i Petrova gora, gdje se turizam odvija na vinskim cestama, u obliku planinarenja, ornitološkog turizma i sl.

Vrijednost bogate i očuvane višestoljetne kulturne baštine Sisačko-moslavačke županije vidljiva je u tradicijskoj graditeljskoj baštini, a posebno izvornoj očuvanosti tradicionalnih kuća i sela kao što su Suvoj, Lonja, Drenov Bok i Krapje, ali i sakralnim građevinama (crkve, samostani, kapele, župni dvorovi).

Bogatu povijest svjedoči cijeli današnji grad Sisak kao arheološko nalazište iz rimskog doba, ali i 23 zaštićena nalazišta iz prapovijesti, te 31 antičko nalazište na cijelom području SMŽ. Stari grad, sisačka utvrda s kraja 16. stoljeća, ostatak je velike bitke kod Siska u kojoj je kršćanska vojska porazila tursku te je jedan od rijetkih očuvanih i cjelovitih objekata trokutaste fortifikacijske izgradnje u Hrvatskoj iz vremena ratovanja s Turcima. Ostale obrambene građevine iz tog razdoblja (kašteli, utvrde) ukupno njih 41, uglavnom su djelomično sačuvane, a važno je za spomenuti i povijesnu jezgru grada Petrinje iz 13. stoljeća, Stari grad Kostajnicu, Stari grad Zrin i ostatke cistercijske crkve u Topuskom.

Smještaj

Smještajni kapaciteti županije u rujnu 2013. godine su 965 kreveta, raspoređena u seljačka domaćinstva, domaćinstva građana, hotele, trgovačka društva i obrte. Međutim, mogući ograničavajući faktor razvoja turizma u SMŽ su mogućnosti smještajnih kapaciteta odnosno slaba iskorištenost smještajnih kapaciteta i kvaliteta smještajnih objekata. Kao problem je uočena i nemogućnost smještaja organiziranih grupa kapaciteta jednog autobusa (40-50 osoba) koje žele smještaj na jednom mjestu. Kvaliteta smještajnih kapaciteta se može smatrati zadovoljavajućom za trenutnu strukturu gostiju, međutim za privlačenje većeg broja i gostiju veće platežne moći, na kvaliteti je potrebno ozbiljno raditi. Ukoliko uzmemo u obzir 2012., govorimo o iskorištenosti smještajnih kapaciteta na području SMŽ na razini od 20% što je otprilike 73 dana, uzimajući u obzir podatke o broju kreveta (1122) i broju ostvarenih noćenja (82 303). Podizanjem kvalitete smještajnih kapaciteta i proširenjem ponude unutar smještajnih

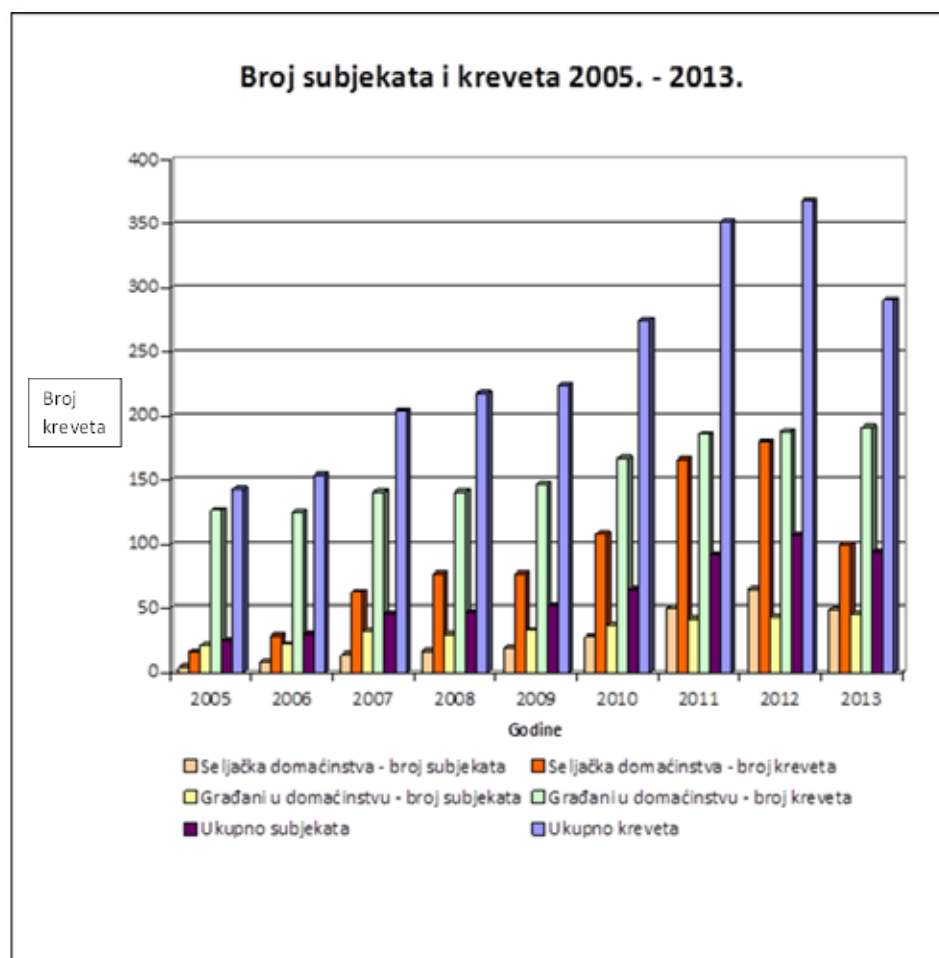
objekata, moguće je povećati iskorištenost kapaciteta i povećati potrošnju turista. Iz sljedeće tabele i slike vidljiv je porast broja smještajnih kapaciteta u seljačkim domaćinstvima od 2005. do 2012. kako u broju subjekata, tako i u broju kreveta, dok u 2013. dolazi do malog smanjenja zbog gospodarske krize u našoj regiji te zakonske regulative koja je utjecala na poslovanje pojedinih subjekata.

TABELA 1. SMJEŠTAJNI KAPACITETI U DOMAĆINSTVIMA

SUBJEKTI		2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	9/2013.
SELJAČKA DOMAĆINSTVA	Broj subjekata	4	8	14	17	19	28	50	65	49
	Broj kreveta	16	29	63	77	77	108	166	180	100
DOMAĆINSTVA GRAĐANA	Broj subjekata	21	22	32	30	33	37	42	43	45
	Broj kreveta	127	125	141	141	147	167	186	188	191
UKUPNO SUBJEKATA		25	30	46	47	52	65	92	107	94
UKUPNO KREVETA		143	154	204	218	224	275	352	368	291

Izvor: Ured državne uprave u Sisačko-moslavačkoj županiji, Služba za gospodarstvo, stanje 13.1.2013.

SLIKA 1: BROJ SUBJEKATA I KREVETA 2005. – 2013.

Izvor: Ured državne uprave u Sisačko-moslavačkoj županiji, Služba za gospodarstvo, stanje 13.1.2013.

U Županiji se nalaze 3 hotela: HOTEL PANONIJA d.o.o. Sisak, HOTELI KUTINA d.o.o. Kutina, i UP CENTRAL d.o.o. Hrvatska Kostajnica.

TABELA 2. SMJEŠTAJNI KAPACITETI – HOTELI, TRGOVAČKA DRUŠTVA, OBRTI

SUBJEKTI		2011.	2012.	1.-9.2013.
HOTELI	Broj subjekata	3	3	3
	Broj kreveta	224	224	239
TRG. DRUŠTVA	Broj subjekata	8	9	10
	Broj kreveta	327	346	336
OBRTI	Broj subjekata	10	14	11
	Broj kreveta	104	104	99

Izvor: Ured državne uprave u Sisačko-moslavačkoj županiji, Služba za gospodarstvo, stanje 13.1.2013.

Povećanje broja smještajnih kapaciteta uzrokovano je poticajnim mjerama koje je Sisačko-moslavačka županija poduzimala kroz provedbu Operativnog plana poticanja malog gospodarstva, turizma, infrastrukture i komunalnih poslova u Sisačko-moslavačkoj županiji (kao što je Subvencioniranje organiziranog dolaska turista na područje Sisačko-moslavačke županije, Unapređenje turističke ponude Sisačko-moslavačke županije, itd.). Međutim, potrebno je podizati konkurentnost turizma i porastom udjela smještajnih kapaciteta u kampovima i kamp odmorištima (u skladu s razvojem selektivnih oblika turizma, ali i ulagati u modernizaciju postojećih smještajnih kapaciteta).

Infrastruktura

Sisačko-moslavačka županija ima dobar prometan položaj u odnosu na emitivna tržišta budući da kroz županiju prolazi autocesta A3 koja spaja Europsku uniju s istočnim zemljama sve do Turske. Stanje cestovne prometne infrastrukture relativno je zadovoljavajuće, no potrebno je ulagati u poboljšanja kako bi se turistima omogućilo udobnije i brže putovanje i sigurnije kretanje županijom. U izgradnji je autocesta A 11 Zagreb – Sisak (završen je dio Buševac – Velika Gorica) dok se u razvoj lokalnih cesta nije ulagalo dovoljno, a izražen je i problem nedostatne prometne i turističke signalizacije, nedostatka pratećih sadržaja uz cestu kao i problem organizacije prometa u javnom prijevozu, mogućnostima parkiranja, biciklističkim i pješačkim stazama.

U turističkom smislu, prednost predstavlja udaljenost od Međunarodne zračne luke Zagreb od samo 45 km kao i plovnost rijeka Save i Kupe u pogledu iskorištavanja riječnog prometa kao najjeftinijeg vida transporta, ali i iskorištenja rijeka kao izuzetno zanimljivih turističkih destinacija. Osim ribolovnog turizma, kanu i kajak tura, riječnih kupališta, veslanja na svim rijekama u SMŽ, na rijeci Savi i Kupi potrebno je razmišljati i o razvoju kružnih krstarenja s obzirom da Hrvatska postaje sve zanimljivija kruzina destinacija. Turisti koji dolaze riječnim putem uglavnom su zahtjevni turisti visoke platežne moći iz SAD-a i EU-a. Nekoliko projekata u pripremi je u svrhu poboljšanja plovnog puta, a jedan od projekata koji se bavi upravo plovnošću je Izrada Master plana Luke Sisak. Master plan je dovršen te je predstavljeno idejno rješenje infrastrukture sisačke luke, a tu su još i projekti Vertikalna obaloutvrda na rijeci Savi u Luci Sisak - Bazen Galdovo i Komunalno pristanište na rijeci Kupi u Sisku.

Iako se Sisačko-moslavačka županija nalazi na trasi željezničkog transeuropskog koridora Rusija - Mađarska – Mediteran, situacija je nepovoljna zbog lošeg stanja mreže i male brzine vožnje.

U tom pogledu županija postaje veliko gradilište budući da Hrvatske željeznice rade na projektima obnove i rekonstrukcije 20 km pruge dionice Okučani – Novska, obnove i uređenja željezničkog kolodvora Sisak, izgradnje novog pružnog prijelaza u Sisak Capragu, obnove pruge Zagreb – Sisak, Sisak – Caprag – Novska, pruge kod Sunje i obnove željezničke pruge Sisak – Petrinja. Ulaganje u željezničku infrastrukturu omogućilo bi da opremljenost prateće infrastrukture i udobnost vlakova odgovaraju potrebama i načinu življenja modernog čovjeka, a pristup turističkim destinacijama na području županije postali bi lakši i brži. Na razini RH postoji interes za kamp odmorišta koja pružaju usluge kampiranja za noćenje i kraći odmor s vlastitom pokretnom opremom uz javne ceste ili kao dio tih cesta (kao prateća i uslužna infrastruktura uz te ceste). Kontinentalni dio Hrvatske, a time i Sisačko-moslavačka županija postaju sve zanimljiviji mobilnim gostima za istraživanje i upoznavanje pa je potrebno poticati planiranje kamp odmorišta na području SMŽ.

Što se tiče komunalne infrastrukture, situacija nije optimalna, pogotovo u ruralnom dijelu SMŽ, gdje je potrebno raditi na sustavima vodoopskrbe i odvodnje kao i gospodarenju otpadom. U segmentu ostale prateće infrastrukture uočen je problem loše pokrivenosti signalom za mobilnu telefoniju i internet.

Govorimo li o mreži institucija koje se bave pružanjem informacija turistima, promocijom turizma SMŽ, organizacijom različitih događanja i pružanjem potpora i poticaja, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije krovna je organizacija za turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji, ali turizmom se bave i sljedeće institucije: turističke zajednice gradova i općina, Upravni odjel za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam Sisačko – moslavačke županije, HGK Županijska komora Sisak, Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije, Ured državne uprave - Odjel za gospodarstvo, te Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije. Na području SMŽ ne postoji turistička agencija koja se bavi dolaskom turista, što je uočeno kao problem i u iskorištenosti kapaciteta. Danas se na državnoj razini govori o promjeni sustava turističkih zajednica u DMO i RMO organizacije jer je uočeno da se postojeći sustav treba izmijeniti, prvenstveno radi promjena u konkurentskom okruženju. Destinacijske organizacije (DMO) obuhvaćale bi rivijere, šira područja gradova na obali, veće otoke, odnosno županije na kontinentu dok bi regionalne RMO organizacije obuhvaćale turističke regije.

3.1.2. Proizvodi

Kontinentalni turizam svoju šansu može pronaći kroz diferencijaciju ponude, produženje sezone na cijelu godinu, autentičnost te orijentaciju na zahtjeve današnjeg turista. Trenutno se na području Sisačko-moslavačke županije turizam odvija kroz nekoliko vidova posebnih oblika turizma, a u nastavku teksta govorit će se o trenutnim kapacitetima i mogućnostima turističkih proizvoda: zdravstveni turizam, ruralni (seoski) turizam, kulturni turizam, cikloturizam, eno i gastroturizam, ekoturizam i lovni turizam.

Zdravstveni turizam

Prema podacima Nacionalne strategije razvoja zdravstva 2012. – 2020., Hrvatska ima 222 lokaliteta s povoljnim potencijalnim uvjetima za razvoj zdravstvenog turizma, a tek 10 % ih je eksploatirano. Strategija razvoja turizma RH do 2020. definira zdravstveni turizam važnim za Hrvatsku, a proizvodi su: lječilišni turizam, medicinski turizam i wellness turizam. Proizvodi zdravstvenog turizma 2010. na globalnoj razini generirali su prihod od oko 200 milijardi dolara, uz prosječni godišnji rast od 15 do 20 posto. U Hrvatskoj djeluje 18 lječilišnih centara i velik broj wellness centara dok se u području medicinskog turizma razvio ponajprije tzv. dentalni turizam, a osim stomatoloških usluga gosti Hrvatske koriste se uslugama plastične kirurgije, ortopedije i fizioterapije.

Sisačko-moslavačka županija potencijal zdravstvenog turizma gradi na Topuskom koje leži na izvorima tople vode koje su koristili još Iliri i Rimljani. Sistematska geološka istraživanja termalnih izvora voda u Topuskom započela su 1977., no nakon toga nisu rađena sveobuhvatna istraživanja. Poznato je da voda izbija na površinu s dubine od 1 500 m, vulkanskog je porijekla s temperaturom od 68 do 72 °C i pogodna je za liječenje i rehabilitaciju oboljenja i ozljeda lokomotornog, nervnog i mišićnog sustava. Osim za liječenje, voda se koristi za punjenje zatvorenih i otvorenih bazena, ali i za grijanje, kao oblik obnovljivih izvora energije. Topusko je poznato po cretnim kupkama koje narod naziva blatne kupke, a takve u Europi postoje samo u Češkoj. Riječ je o mahu tresetaru (mahovine roda *Sphagnum*) koji u termalnoj vodi stalno raste u visinu, a donji dijelovi u vodi pougljene. Ljekovitost blatnih kupki i njihov potencijal nije u dovoljnoj mjeri iskorišten u zdravstvenom turizmu Topuskog i Sisačko-moslavačke županije. U Topuskom se nalaze smještajni kapaciteti s 390 ležajeva, a smještaj se može pronaći u apartmanima i pansionima. Kvaliteta smještajnih kapaciteta nije u skladu s potrebama i zahtjevima turista čiji je boravak određen zdravstvenim potrebama.

Na širem području Siska postoje i ljekovite jodne vode čiji je potencijal trenutno neiskorišten.

Ruralni (seoski) turizam

Ruralni turizam se odvija na selu i u ruralnim sredinama uključujući tipične aktivnosti iz seoskog života, a cijelo područje Sisačko-moslavačke županije pripada pretežno ruralnom području (prema Strategiji ruralnog razvoja RH). Najznačajnije karakteristike ruralne sredine su očuvan, miran i tih okoliš, domaćinski odnos prema gostu, domaća prehrana, upoznavanje seljačkih poslova i upravo one čine ruralno područje SMŽ posebno zanimljivim turistima koji dolaze na obiteljska seoska gospodarstva koja su registrirana kao turistička seljačka gospodarstva. To su manje gospodarske cjeline smještene u turistički atraktivnom području koja se bave poljoprivredom, a u rad su uključeni svi članovi domaćinstva. Turizam na seljačkom gospodarstvu pruža dodatni izvor prihoda. Tako se osnažuju postojeća gospodarstva, a time stvaraju i bolji uvjeti življenja na ruralnim područjima. Seoska gospodarstva vezana su uz raznolikost i atraktivnost prirodnih krajobrazu kao što su Park prirode Lonjsko polje, doline rijeka: Save, Une, Kupe, Lonje, Trebeža, Odre, Gline i Petrinjčice, gora: Zrinska, Petrova i Moslavačka gora, polja: Odransko i Sunjsko polje, šuma, zaštićenih krajolika, parkovnih površina, rezervata i ribnjaka. U Županiji je trenutno registrirano 49 turističkih seljačkih gospodarstava koja osim usluge smještaja gostu mogu pružiti autohtoni doživljaj Sisačko-moslavačke županije kroz ponudu hrane, kušanja vina na vinskim cestama i posjete vinskim podrumima, vožnje čamcima, bicikliranja, sportsko-rekreacijskih sadržaja ili terena, pješačenja, razgledavanja etno-zbirki, ribolova, promatranja ptica i sl., ispunjavajući očekivanja i mlađih i starijih posjetitelja i to kroz sva godišnja doba. Gostu se može ponuditi i planinarenje kao način i stil življenja i doživljavanja: odlazak u prirodu i boravak na čistom gorskom zraku, nepoznata odredišta, upoznavanje ljekovitih trava, gljiva, plodova prirode, ali i kao aktivan način odmora budući da bavljenje planinarenjem pospješuje fizičko i psihičko zdravlje. Planinarenje na području SMŽ moguće je na Zrinskoj i Petrovoj gori, Hrastovičkoj gori i Moslavačkoj gori. Uočen je nedostatak centara za posjetitelje (info centri) u kojima bi turisti mogli dobiti točne i kvalitetne informacije usmeno ili putem promotivnih materijala, interaktivnih karti i sl. Nedostatak infocentara vidljiv je u svim oblicima turizma na cijelom području SMŽ.

Kulturni turizam

Pojam „kulturni turizam“ pojavio se kao nova vrsta turizma 70-ih godina iako su putovanja motivirana posjećivanjima manifestacija, znamenitih građevina i umjetničkih djela postojala još u antičko doba i nastavila se sve do današnjih dana. Kulturni turizam obuhvaća tzv. opipljivu kulturu: muzeje, galerije, koncerte, kazališta, spomenike i povijesne lokalitete, ali i neopipljivu kulturu poput običaja i tradicije. WTO (World Tourism Organisation) predviđa porast potražnje u sektoru kulturnog turizma za 15% godišnje do 2020. godine.

Prirodna atraktivnost i privlačnost prostora Sisačko-moslavačke županije rezultirala je višestoljetnom naseljenošću što se neizbježno odrazilo na bogatstvo kulturnom baštinom. O kulturnom bogatstvu svjedoči 280 kulturnih dobara od kojih je 53 preventivno zaštićeno, a 227 registrirano (npr. antički grad Siscia, Stari grad Kostajnica, Stari grad Sisak, dvorac Erdödy u Popovači, Veliki Kaptol u Sisku). Sakralne građevine predstavljaju posebnu vrijednost ovog prostora u kojemu je biskupija postojala još u 3. stoljeću, za vrijeme stolovanja biskupa Kvirina. Ukupno je 59 registriranih sakralnih objekata, a ponovno osnivanje sisačke biskupije otvara mogućnosti razvoja religijskog turizma. U selima Čigoč, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Drenov Bok i Krapje koncentrirana je tradicijska kulturno-povijesna baština Posavine u obliku hrvatske arhitekture, drvenih kuća i tradicionalnog seoskog gospodarstva. Zbog ambijentalne očuvanosti starih kuća, selo Krapje proglašeno je selom graditeljske baštine.

Kulturne manifestacije mogu imati jako veliki utjecaj na destinaciju u kojoj se održavaju i predstavljaju efikasan način marketinga. Osim što manifestacija privlači pažnju i pomaže razvijanju pozitivnog stava turista prema destinaciji, ona ima i ekonomsku funkciju – povećanu potrošnju turista i stvaranje novih radnih mjesta. Niz je kulturnih manifestacije koje se održavaju na području SMŽ, a vezane su uz graditeljsku baštinu, povijesne ličnosti, kulturne običaje i tradiciju, ali postoji i niz ostalih manifestacija koje osim kulturnih karakteristika imaju sportski, zabavni ili edukacijski karakter. Na ovom se području nalazi velik broj muzeja, zbirki i galerija koji su se u proteklom razdoblju počeli intenzivnije koristiti u kreiranju turističke ponude, ali kao objekte kulturne baštine, potrebno ih je koristiti još i više u stvaranju prepoznatljivog turističkog proizvoda Sisačko-moslavačke županije.

Cikloturizam

Cikloturizam kao jedan od oblika selektivnog turizma bilježi najveći rast na svjetskoj razini. U Sisačko-moslavačkoj županiji raznolik krajolik pruža brojne mogućnosti za razvoj

cikloturističke ponude. Biciklističke staze mogu se pronaći po cijeloj županiji, no najpoznatije su u Moslavačkoj gori, Lonjskom polju, okolici Petrinje i Topuskog.

Na području Lonjskog polja pružaju se pretežito ravničarski putovi s laganim usponima, dok se na Moslavačkoj gori nalaze staze pogodne za brdski biciklizam. U okolici Petrinje cikloturistička ponuda nudi mogućnost izbora tri različite cestovne ture koje su označene prometnim znakovima. Staze su označene u cikloturističkoj karti i obilježene lokalnom signalizacijom. Na području Topuskog nalazi se pet biciklističkih staza.

U pojedinim dijelovima SMŽ postoji ponuda za cikloturiste (organizirane ture, iznajmljivanje bicikala), ali se najvećim dijelom još uvijek radi o turistima na individualnoj bazi te je potrebno uložiti veće napore u privlačenje ovog segmenta gostiju. Projektom prekogranične suradnje kojeg je financirala EU, Bike for Tourism Without Frontiers, biciklističkom signalizacijom je označeno više od 300 km staza na području županije, kupljeno je trideset bicikala, dvije prikolice za prijevoz bicikala te je napravljeno nekoliko odmorišta za bicikliste. Prostornim planom SMŽ predviđena je izgradnja ekološke magistrale, odnosno *zelenog puta* (pješačenje, biciklizam, jahanje) koji bi prolazeći kroz županiju povezivao kontinentalnu i primorsku Hrvatsku.

Eno i gastroturizam

Vinogradarstvo na ovim područjima ima značajnu tradiciju i omogućava razvoj vinskih cesta kao jednog od oblika turističke ponude. Posebno se ističe Moslavačko vinogorje, a začeci vinskih cesta prisutni su i na južnim obroncima Vukomeričkih gorica, te na području petrinjskog i glinskog vinogorja. Autohtone sorte vina na području županije su škrlet, moslavac i dišeća ranina, a proizvode se na moslavačkom i pokupskom području. Škrlet, autohtona i vrlo rijetka vinska sorta, lokalno se prerađuje u kvalitetno vino koje se probija na međunarodnom tržištu svojim prepoznatljivim okusom i kvalitetom.

O duhovnosti, tradiciji i kulturi nekog područja govori i njezina autohtona kuhinja kao dio kulturnog identiteta, a turist osim isprobavanja tradicionalnih jela, želi doživjeti i sam način pripreme jela. Sisačko-moslavačka županija poznata je po tradicionalnim specijalitetima posavske, moslavačke i banijske kuhinje kao što su šaran na procep, cicvara, žganci, beli žganci, sukana kaša, trganci, prežgana juva, domaće kobasice. Autohtona kuhinja našeg područja nije dovoljno iskorištena u turističke svrhe, a pridonijela bi zaokruživanju ponude SMŽ.

Eko turizam

Na međunarodnom tržištu je oko 3 % odmorišnih putovanja motivirano ekoturizmom sa snažnim rastom između 10 i 20 % godišnje, a potaknuto rastućom ekološkom sviješću turista.

Zbog velikog broja zaštićenih područja i Parka prirode Lonjsko polje, Sisačko-moslavačka županija u mogućnosti je zadovoljiti očekivanja gostiju od manje zahtjevnih ljubitelja prirode do onih koji su ekoturistički eksperti. Močvarno područje parka prirode Lonjsko je najveće zaštićeno močvarno područje ne samo u Hrvatskoj, već u cijelom Dunavskom porječju. Uvršten je u tzv. Ramsarski popis močvara koje su od međunarodnog značaja, osobito kao prebivalište ptica močvarica.

Veliku biološku vrijednost područja Sisačko-moslavačke županije, zbog koje je ovo područje uključeno u ekološku mrežu NATURA 2000, karakteriziraju prirodni rezervati, park šume, krajobrazi, polja i sve to zajedno čini veliki potencijal za razvoj posebnih oblika turizama kao što je ornitološki turizam. Potencijal razvoja ovakve vrste turizma u SMŽ predstavljaju i proizvođači i površine s ekološkim poljoprivrednim površinama (pšenica, raž, med, kupine, jagode, lavanda itd.).

Na području SMŽ ponuda za ekoturiste nije dovoljno osmišljena te trenutno govorimo o začecima ekoturizma koji bi, osim što je motivator i generator novih poslovnih mogućnosti u regiji, mogao doprinijeti očuvanju i zaštiti prirode i podizanju svijesti o važnosti očuvanja prirode kod turista i kod lokalnog stanovništva.

Lovni i ribolovni turizam

Lovni turizam je specifičan oblik turizma koji se razvio zahvaljujući strasti lovaca da love i izvan svojeg lovišta, lovne jedinice ili čak izvan države, za što plaćaju određene naknade. Velika prednost lovnog, ali i ribolovnog turizma je da to nisu masovni nego ekskluzivni oblici turizma te su važan čimbenik produženja turističke sezone u kontinentalnim krajevima. Prednost Sisačko-moslavačke županije su bogati prirodni resursi za razvoj lovnog turizma (raznolikost i dinamika reljefa, klime, flore i faune), veliko bogatstvo raznovrsnom divljači, bogatstvo šumskih površina, dinamičnog terena i različitih klimatskih prilika. Na prostoru Sisačko-moslavačke županije ustanovljeno je 66 lovišta ukupne površine 432 063 ha. Od toga je 28 državnih lovišta i 38 županijskih. Glavne vrste divljači u lovištima na području županije su krupna divljač (jelen), te sitna divljač (zec i srna, trčka, divlja svinja, fazan, divlja patka, prepelica). Na području SMŽ registrirano je više od 50 lovačkih društava.

Za razvoj sportsko-ribolovnog turizma postoji velika resursna osnova u kontinentalnom dijelu Hrvatske i to za razvoj različitih oblika, od ekstremnih do elitnih, no ne postoji adekvatna ponuda kvalitetno, namjenski i atraktivno pripremljenih ribolovnih terena. Uočen je nedostatak i promotivnih aktivnosti ovakve vrste turizma. Na području županije djeluje 31 ribolovna udruga u članstvu Sportsko-ribolovnog saveza SMŽ, a u SMŽ se nalazi preko 500 ha površine ribolovnih voda što županiju svrstava na drugo mjesto u Hrvatskoj.

Ribolov je moguć na rijekama Savi (smuđ, som), Uni (mladica), Kupi, Odri, Lonji i području Lonjskog polja. Poznati su i ribnjaci u Lipovljanima, izgrađeni 1969., koji se protežu na više od 650 ha, sjeverno i južno od autoceste Zagreb – Lipovac, a trenutno su u koncesiji PP Orahovice. Namijenjeni su proizvodnji mlađa slatkovodnih vrsta riba – šarana, amura, tolstolobika, soma, smuđa, štuke, linjka, pastvrskog grgeča itd., a opremljeni su najmodernijom mrežnom tehnologijom, automatizacijom i softverskim rješenjima. Proizvodnja ribe na cijeloj površini ribnjaka omogućit će novo zapošljavanje, razvoj gospodarstva i stvaranje dodane vrijednosti u obliku turističke ponude.

Poslovni i kongresni turizam

Kongresni turizam podrazumijeva sudjelovanje pojedinca ili grupe na skupovima koji mogu biti različitog karaktera (znanstveni, stručni, gospodarski i drugi sadržaj), a ne mora se nužno raditi o velikim skupovima obzirom na rastuću popularnost radionica, edukacija izvan tvrtke i team buildinga koji danas na tržištu postoje u raznim varijantama te se za njih također koriste kongresni sadržaji.

Poslovni sastanci, kongresi, javne konferencije, konvencije, incentive (poticajna) putovanja, team building programi održavaju se najvećim dijelom u Topuskom, što je povezano sa smještajnim kapacitetom i brojem dvorana (jedna dvorana kapaciteta 200 osoba i 3 manje dvorane kapaciteta do 50 osoba), međutim potrebni su još veliki koraci u privlačenju raznih skupova, a to je ponuditi kongresni centar s dobrom infrastrukturom i tehničkim mogućnostima, dobru prometnu dostupnost destinacije, vrijednost za novac, visokokvalitetan hotelski smještaj, atraktivne dodatne sadržaje u destinaciji.

Jedan dio ove vrste turizma su i poslovni turisti čiji je motiv putovanja povezan s radnim mjestom, projektom na kojem rade, investicijom koju pokreću na određenom području, a u svrhu pregovora, razmjene informacija ili potpisivanja ugovora. Njihov dolazak odvija se na individualnoj bazi, a određen broj poslovnih gostiju bilježi se u Sisku, Topuskom i Kutini.

Nedostatak predstavlja i nepostojanje turističke agencije koja bi se bavila organizacijom kongresnih i poslovnih događanja.

3.2. Potražnja

Gospodarstvo Sisačko-moslavačke županije petu godinu zaredom (od polovice 2008. godine) djeluje u okolnostima gospodarske krize, što utječe na nastavak cijelog niza nepovoljnih gospodarskih kretanja. Pogledaju li se podaci o poslovanju poduzetnika, prevladavaju poduzetnici koji su poslovali s dobitkom. U županiji je 946 poduzetnika, ili njih oko 57 % poslovalo s dobitkom dok je 703 poduzetnika, ili 43 % poslovalo s gubitkom.

TABELA 3: OSNOVNI FINANCIJSKI REZULTATI POSLOVANJA PODUZETNIKA RH I SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE U 2012. GODINI

Naziv	RH 2012.	SMŽ 2012.	Indeks SMŽ 2012/11.
Broj poduzetnika	97.254	1.649	
Broj zaposlenih	829.874	17.669	95,6
Ukupni prihodi	610.375.510	10.285.786	105,2
Ukupni rashodi	601.182.797	9.980.492	94,3
Dobit razdoblja	34.053.156	747.318	277,7
Gubitak razdoblja	29.112.240	464.816	41,9
Konsolidirani financijski rezultat	4.940.916	282.501	-

Izvor: HGK, Županijska komora Sisak, prosinac 2013.

Uzevši u obzir samo turistički sektor, odnosno djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i posluživanja hrane, podaci o njihovim prihodima (i u odnosu na ukupne prihode županije) vidljivi su iz sljedeće tabele:

TABELA 4: PRIHODI TURISTIČKOG SEKTORA U ODNOSU NA UKUPNE PRIHODE SMŽ

Godina	DJELATNOST		Broj tvrtki	UKUPNI PRIHODI	Investicije u novu dugotrajnu imovinu	Broj zaposlenih
	Šifra	Naziv				
2008.	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	45	69.548.526	5.553.788	434
		UKUPNO SMŽ	1.281	10.028.415.079	532.230.832	19.390
2009.	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	50	64.204.457	3.413.112	422
		UKUPNO SMŽ	1.364	8.159.138.355	556.458.570	18.030
2010.	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	50	54.504.706	1.875.383	402
		UKUPNO SMŽ	1.421	8.439.230.060	374.462.500	17.189
2011.	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	50	59.264.322	10.548.907	363
		UKUPNO SMŽ	1.475	9.499.110.924	335.341.959	17.536
2012.	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	59	59.957.015	3.678.020	371
		UKUPNO SMŽ	1.434	9.768.773.719	306.968.556	16.662

Izvor: HGK, Županijska komora Sisak, prosinac 2013.

Iz tabele je vidljivo da je došlo do umjerenog rasta u broju tvrtki, ali istovremeno je prihod u razdoblju od 2008. do 2012. padao kao i broj zaposlenih u sektoru pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hranom (s 434 zaposlenih u 2008. na 371 zaposlenog u 2012.).

U 2012. godini Sisačko-moslavačka županija poticala je sufinanciranjem razvojne turističke projekte na području Sisačko-moslavačke županije kao što su: projekt "Web video portal turističke ponude Sisačko-moslavačke županije", projekt "Animacija u kontinentalnom turizmu", u cilju povećanja dodatne vrijednosti turističke ponude te povećanja znanja i vještina subjekata koji su direktno uključeni u turističku ponudu županije ili se misle uključiti, projekt "Unaprjeđenje gastronomske ponude Sisačko-moslavačke županije" s ciljem poboljšanja kulinarskih znanja i vještina turističkih djelatnika, te unaprjeđenje gastronomske ponude u Sisačko-moslavačkoj županiji, a proveden je i projekt "Subvencioniranje organiziranog dolaska turista na područje Sisačko-moslavačke županije". Navedenim poticajnim mjerama Sisačko-moslavačka županija želi poboljšati turističke pokazatelje na ovom području.

Analiza podataka o broju dolazaka i broju noćenja turista, prikazana u sljedećoj tabeli, pokazuje u razdoblju od 2008. do 2012. broj posjetitelja i broj noćenja.

TABELA 5. BROJ DOLAZAKA I NOĆENJA 2008. – 2012.

Godina	DOLASCI			NOĆENJA		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
2008.	31 618	19 056	12 562	101 072	75 955	25 117
2009.	29 273	18 504	10 769	100 995	77 629	23 366
2010.	26 991	14 839	12 152	87 385	61 934	25 451
2011.	26 569	14 582	11 987	87 317	59 822	27 495
2012.	24 163	14 486	9 677	82 303	58 969	23 334

Izvor: DZS, prosinac 2013.

Ako se razmatraju podaci po gradovima i općinama, Topusko kao centar zdravstvenog turizma ima najveći broj posjetitelja, za njim slijede Sisak i Kutina. Tako je Topusko u 2011. ostvarilo 14 425 dolazaka (u odnosu na ukupno 25 569 dolazaka u SMŽ to je 56 %) i 52 159 noćenja (u odnosu na ukupno 87 317 noćenja to je 60 %). Prema anketama koje provode destinacije Topuskog i Lonjskog polja, vidljivo je da gosti dolaze iz Hrvatske, ali i iz

Njemačke, Bosne i Hercegovine, Francuske, Austrije, Belgije, Švicarske, Slovenije, a geografski položaj Sisačko-moslavačke županije određuje da se turisti na putu krajnjim odredištima zaustavljaju na kraćem planiranom ili neplaniranom boravku na području SMŽ. Tradicionalno emitivna tržišta iz kojih dolaze gosti u Hrvatsku su Njemačka, Slovenija, Mađarska i Austrija, a to predstavlja i dio tranzitnih gostiju na ovom području. Ono što gosti navode kao glavni uzrok dolaska u Sisačko-moslavačku županiju (prema anketnom obrascu za izradu Strategije razvoja turizma u SMŽ 2014. – 2020.) su: prirodne ljepote, netaknuta priroda, arheološko i kulturno-povijesna baština (i graditeljska baština), termalna voda, bazeni, terapija, rekreacija, mogućnosti za lov, razne manifestacije itd.

Pokazatelji o infrastrukturi, atrakcijama i ostalim mogućnostima koje se nude turistima govore o potrebi rada na povećanju konkurentnosti turizma Sisačko-moslavačke županije u obliku povećanja kvalitete smještajnih kapaciteta, poboljšanju prometne povezanosti za dolazak turista u destinaciju, stvaranju kvalitetnih dodatnih sadržaja za turiste itd., a SWOT i PEST analizom identificirat ćemo područja djelovanja kako bismo krenuli u pravom smjeru razvoja turizma kakav želimo na području SMŽ.

3.3. Analiza trenutne pozicije turizma Sisačko-moslavačke županije

Kako bismo odredili tržišnu poziciju Sisačko-moslavačke županije u odnosu na njeno okruženje, pogotovo uzimajući u obzir zdravstveni i ruralni turizam, potrebno je odrediti što je to s čime županija raspolaže u pogledu prednosti, ali i definirati neke probleme i ograničenja. Ako Sisačko-moslavačka županija prepoznaje turizam kao jednu od svojih gospodarskih uzdanica, nameće se potreba analiziranja trenutne situacije. Kroz SWOT i PEST analizu sažet ćemo analizu rezultata postojećeg stanja turizma SMŽ s osvrtom na okruženje, ali i detaljnom analizom osnovnih snaga i slabosti.

3.3.1. SWOT analiza

SWOT analiza je metoda prepoznavanja i utvrđivanja ključnih čimbenika razvojnih potencijala i razvojnih ograničenja te osnova za stvaranje vizije i definiranje smjernica turističkog razvoja regije. Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije koristila se klasičnim alatom SWOT analize naglašavajući potencijalne snage, slabosti, prijetnje i prilike razvoja turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji. Rezultat je SWOT analiza koja slijedi.

TABELA 6. SWOT ANALIZA TURIZMA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

<p>Strenghts → Snage</p> <p>S</p> <ul style="list-style-type: none"> • povoljan geostrateški položaj u odnosu na emitivna tržišta • dobra prometna povezanost i dostupnost • brojne prirodne, povijesne i kulturne atrakcije • postojanje geotermalnog potencijala za korištenje u zdravstvene svrhe • dobra ekološka očuvanost ruralnog prostora, rijeka i močvarnih staništa • postojanje obrazovnih institucija koje nude programe obrazovanja za zanimanja iz sektora turizma • iskustvo u pripremi i provedbi turističkih i ostalih projekata financiranih iz EU fondova • postojanje tradicije u poljoprivredi, vinarstvu, poduzetništvu i obrtu • autentičnost tradicionalnih manifestacija, gastronomije i nematerijalne kulturne baštine • turizam prepoznat kao razvojni potencijal županije - postojanje aktivnih mjera poticanja razvoja 	<p>Weaknesses → Slabosti</p> <p>W</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedovoljno valorizirana turistička atrakcijska osnova • nepostojanje koncepta sustavnog ulaganja u integriranu marketinšku komunikaciju • slabo razvijeni turistički posrednici - incoming turističke agencije i turoperatora • nedostatni smještajni kapaciteti za veće grupe posjetitelja • kvaliteta i kvantiteta prateće turističke infrastrukture (naglašen problem slabog pristupa internetu i mobilnim mrežama) • nedovoljna profesionalnost i nerazvijeni kapaciteti pružatelja usluga u turizmu • nezadovoljavajuća struktura - prevladavaju jednodnevne posjete turista bez noćenja • ograničeni izvori financiranja za investicije u turizmu • pomanjkanje kvalitetnih sadržaja ponude specifičnih oblika turizma
<p>Opportunities → Prilike</p> <p>O</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj specifičnih oblika turizma - specijalizacija turističke ponude prema ciljnim segmentima • korištenje izvora financiranja iz EU fondova • potencijal blizine Zagreba kao turističke destinacije i receptivnog tržišta koje privlači velik broj turista • razvoj prometne infrastrukture - dovršetak izgradnje autoceste A11, modernizacija željezničke pruge i uređenje plovnih puteva • "on-line" alati podrške za unapređenje turističke ponude i marketing • integracija različitih oblika turističke ponude u jedinstveni turistički proizvod - brendiranje • povezivanje sudionika u turizmu (klasteri, LAG-ovi) i poticanje suradnje s drugim regijama • poticanje cjeloživotnog učenja i edukacija kadrova u turizmu u cilju podizanja kvalitete ljudskih resursa 	<p>Threats → Prijetnje</p> <p>T</p> <ul style="list-style-type: none"> • ekonomska kriza - slaba platežna moć stanovništva i smanjene investicije • porast konkurencije u kontinentalnom turizmu • imidž Hrvatske kao isključivo morske turističke destinacije • nekoordiniranost aktivnosti nositelja turističke aktivnosti • nedefiniran sustav destinacijskog menagementa na nacionalnoj razini • očuvanje izvornosti i problemi zaštite okoliša - utjecaj turističkih i gospodarskih aktivnosti na prostor • negativan utjecaj pravno - legislativnog okvira • depopulacija ruralnih područja i nemobilnost radne snage • vidljivi tragovi ratnih zbivanja (minirana područja, ruševine...)

Izvor: Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA, siječanj 2014.

3.3.2. PEST analiza

PEST analiza uzima u obzir političku, ekonomsku, sociološku i tehnološku komponentu okruženja, odnosno analizira okolinu za tržište u nastajanju ili već postojeće tržište i pruža pregled vanjske situacije koja može imati utjecaj na, u ovom slučaju, turizam regije.

Politički i pravni aspekti

Globalna politička i financijsko-ekonomska nestabilnost utječe negativno na kretanje turističke potražnje i investicija. Isto tako, pristupanje Hrvatske EU, planirano prihvaćanje schengenskog režima te s određenim vremenskim odmakom i prelazak na euro postavljaju nove uvjete za odvijanje procesa razvoja turizma. Na razvoj turističkih proizvoda utjecat će niz okolnosti vezanih uz političko okruženje: trenutni i budući propisi na domaćem tržištu, regulatorna tijela, politika vlade, financiranje, stipendiranje i inicijative, lobiranje na domaćem tržištu, ratovi i konflikti u širem okruženju. Na poslovanje značajno utječe i legislativa pravnog okruženja kao što su novi zakoni koji se tiču poslovanja, stroža kontrola poštivanja zakonskih odredbi (zaštita potrošača, radno zakonodavstvo itd.), kontrola kvalitete (standardi i certifikati kvalitete, javnozdravstvena ispravnost), zaštita intelektualnog vlasništva, zaštita okoliša i primjena okolišno odgovornih „zelenih“ koncepata. Također je važno napomenuti da prostori obuhvaćeni zaštitom u okviru područja ekološke mreže Natura 2000 koji su interesantni za turističku valorizaciju podliježu posebnim propisima i ograničenjima vezanim uz odvijanje gospodarske djelatnosti na tom području.

Ekonomski aspekti

Nova regionalna podjela Hrvatske kao članice EU na dvije regije (NUTS klasifikacija - Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, fr. „Nomenclature des unités territoriales statistiques“) uvjetuje provođenje mjera usmjerenih na poticanje manje razvijenih područja gdje Sisačko-moslavačka županija ima mogućnost korištenja alociranih sredstava za tu namjenu, između ostalog i za razvoj sektora turizma. Ekonomska kretanja možemo promatrati u kontekstu predviđanja niskih stopa rasta BDP-a u Eurozoni za period 2014. - 2020., što će imati implikacije i na makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj. Promjene u ekonomskom okruženju utječu na obrazac ponude i potražnje u turizmu, kao i na njegovu ukupnu razinu. Ekonomsko okruženje uključuje niz čimbenika od kojih su za turizam najvažniji: visina dohotka, količina slobodnog vremena, valutni paritet, stopa inflacije, kamatne stope te poslovna klima. Promjene koje stimuliraju razvoj turizma su svakako ekonomska snaga

emitivnog tržišta koja utječe na dva osnovna pokretačka čimbenika turističke potražnje, a to su visina dohotka i količina slobodnog vremena. U razvijenim gospodarstvima unatoč fluktuacijama zamjetan je trend rasta ova dva čimbenika.

Suvremena organizacija rada, tehnološki napredak i standardizacija proizvodnih procesa općenito, uvjetuju veću fleksibilnost radnog vremena i skraćivanje radnog tjedna što rezultira povećanjem broja slobodnih dana i dana godišnjeg odmora. S obzirom na potencijal povećanja turističke potrošnje za očekivati je pozitivna kretanja ekonomske aktivnosti u sektoru turizma.

Društveni aspekti

U sociološko-kulturološkom okruženju najznačajnije promjene vidljive su u sastavu turističke populacije, povećanju udjela starijih osoba u turističkim kretanjima te sve većem naglasku na individualna putovanja, iskustvene sadržaje i aktivni odmor. Demografski trendovi pokazuju stagnaciju rasta broja stanovnika i njihovo starenje u Sjevernoj Americi i Europi, a usporedno sa stagnacijom rasta u razvijenim zemljama, dolazi do brzog rasta broja stanovnika i povećanja udjela mlađe populacije u zemljama u razvoju, što svakako ima implikacije na turizam i strukturu posjetitelja ovisno o kojem se emitivnom tržištu radi. Promjene u dobnoj strukturi stanovništva s povećanim udjelom osoba starijih od 60, odnosno 65 godina u ukupnoj populaciji razvijenih zemalja stvaraju značajan tržišni segment turista dobre platežne moći i puno slobodnog vremena dostupnog za putovanja. Osim toga, zbog gospodarskog rasta, veće razine obrazovanja i općeg blagostanja mijenja se sustav društvenih i kulturnih vrijednosti, a samim time i trendovi u ponašanju ostalih segmenata turista. Predviđanja govore da će se "novi" turisti sve više okretati turističkim proizvodima koji uz ostale kvalitete podrazumijevaju doživljaj, iskustvo i osobni razvoj. Razvoj turizma u sinergiji je s kulturnim okruženjem jer kulturnu baštinu regije ili nekog odredišta treba promatrati kao vrlo značajan čimbenik turističke ponude i motiv dolaska gostiju.

Tehnološki aspekti

Informacijske i komunikacijske tehnologije razvijaju se velikom brzinom i imaju značajan utjecaj na turizam. Internet, kao jedan od najznačajnijih tehnoloških fenomena današnjice, pruža subjektima turizma neke potpuno nove konkurentske mogućnosti, od kojih je svakako najznačajnija mogućnost pružanja trenutačnog i uvijek otvorenog pristupa informacijama u cijelom svijetu. Također, internet pruža podršku i cijelom nizu funkcija i procesa u poduzeću u cilju razvoja proizvoda i pružanja usluga za potrošače te predstavlja snažan komunikacijski

medij kojim se učinkovito mogu povezivati subjekti ponude i potražnje u turizmu. Kao uslužna djelatnost, turizam je specifičan po intenzivnoj uključenosti tehnologije u pružanje usluga, posebice usluga prijevoza i smještaja. U domeni odnosa turizma i promjena u području prometa fokus se nalazi u povećanoj potražnji za boljom infrastrukturom turističkog prijevoza.

Pod time se podrazumijeva izgradnja cestovnih prometnica najsuvremenijeg tipa ili pak efikasnija organizacija željezničkog, zračnog i brodskog prometa te razvoj novih generacija zrakoplova, superbrzih vlakova, megakruzera i korištenje alternativnih izvora energije. Promjene na području informacijske tehnologije odnose se na unaprjeđenje računalnih rezervacijskih i upravljačkih sustava pružatelja usluga u turizmu te na još brži razvoj interneta i satelitskih veza kao komunikacijske i marketinške platforme.

3.3.3. Ključna pitanja i ograničenja turizma SMŽ

U ovom poglavlju napravljen je pregled trenutnog stanja turizma Sisačko-moslavačke županije koji je završnom SWOT i PEST analizom doveo su do mogućnosti razvijanja ciljeva i prioriteta budućeg razvoja turizma u SMŽ. Zaključno možemo utvrditi da se trebamo usredotočiti na otvorena pitanja poput kvalitete smještajnih kapaciteta, povećanja prepoznatljivosti odnosno stvaranja brenda SMŽ, razvoja posebnih oblika turizma u skladu s odabranim ciljanim skupinama osobito zdravstvenog i ruralnog turizma, za što postoje preduvjeti i uostalom određivanja što je to što želimo postići razvojem turizma na području Sisačko-moslavačke županije.

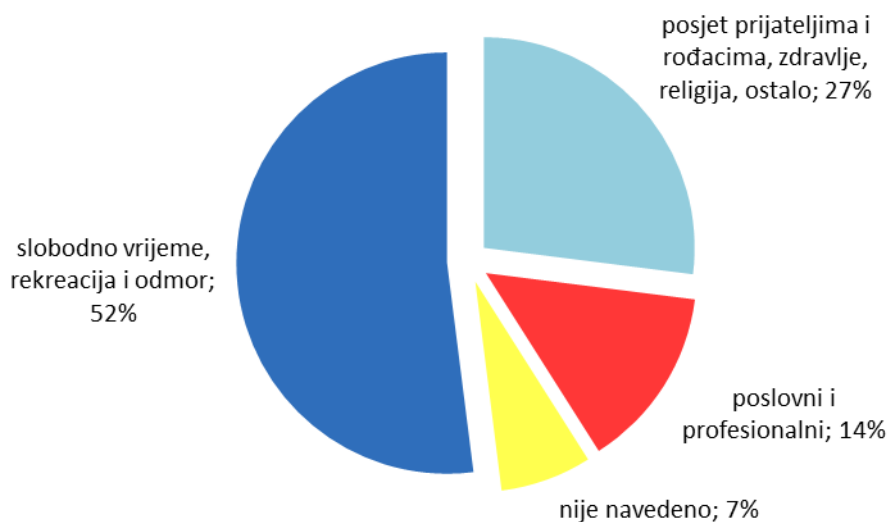
4. GLOBALNI RAZVOJNI KONTEKST I PRILIKE ZA SMŽ

Pravilno pozicioniranje na dinamičnom i konkurentnom turističkom tržištu uvjetovano je praćenjem suvremenih trendova kroz koje se identificiraju kretanja potražnje, nove tržišne prilike, područja mogućih ulaganja i infrastrukturne potrebe. Od 1950. pa do danas, broj putnika/turista u međunarodnom prometu povećan je za oko 25 puta, njihova potrošnja čak za 211 puta, a turistička industrija uključuje danas više od 600 milijuna ljudi. Pritom značenje Europe kao najznačajnije turističke makroregije ostaje do danas nepromijenjeno. U 2011. Europa je privukla 51,3 % ukupnih dolazaka, pri čemu je južna Europa/Mediteran s 18,1 % ukupnih svjetskih dolazaka najjača receptivna europska regija. Turizam je jedan od glavnih generatora prihoda nekih zemalja, pa tako i Hrvatske. Sisačko-moslavačka županija može uzeti jedan udio turističkog kolača konstantnim praćenjem trendova te prilagođavanjem tržišnim okolnostima i potrebama modernog turista.

4.1. Trendovi razvoja turističkih proizvoda i tržišne prilike za SMŽ

Globalna kretanja snažno utječu na turističko tržište, međutim predviđa se da će doći do velikog porasta turističkih putovanja u sljedećih dvadeset godina. Prema podacima UNWTO-a (World Tourism Barometer) u prvih osam mjeseci 2013. broj međunarodnih turista na svjetskoj razini porastao je za 5 %, pogotovo u Europi, Aziji i Pacifiku te Bliskom Istoku. Tako je turizam generator stvaranja novih tvrtki i poslova u drugim sektorima, stvaranja značajnih prihoda od izvoza u mnogim zemljama stvarajući dodanu vrijednost turističkom poslovanju. UNWTO predviđa porast broja međunarodnih dolazaka za 3,3 % u razdoblju od 2010. do 2030. (2030. godine bit će 8,1 bilijun dolazaka). U 2012. godini 52 % međunarodnih dolazaka turista bilo je motivirano odmorom, rekreacijom i opuštanjem. U poslovne svrhe putovalo je 14 % turista, a 27 % putovalo ih je iz drugih razloga – posjet rodbini i prijateljima, vjerski turizam, liječnički tretmani itd. što je vidljivo na sljedećoj slici:

SLIKA 2. DOLAZNI TURIZAM U 2012. NA SVJETSKOJ RAZINI

Dolazni turizam prema namjeri dolaska, 2012

Izvor: World Tourism Organization (UNWTO), prosinac 2013.

Kada bismo gledali s regionalne razine, glavni motiv dolaska turista u pojedine krajeve Sisačko-moslavačke županije je: Topusko za liječenje, wellness i rekreaciju, Lonjsko polje zbog prirode, rekreativnih aktivnosti i kulturne baštine, a kao važnije razloge možemo navesti i mogućnosti za lov te autohtonu kuhinju i vinske ceste (prema Anketi za izradu Strategije razvoja turizma SMŽ za razdoblje 2014. – 2020.).

Prema Strategiji razvoja turizma RH do 2020. godine u Hrvatskoj će se uz i dalje dominantan proizvod „sunce i more“ razvijati i niz turističkih proizvoda među kojima Sisačko-moslavačka županija može pronaći svoje mjesto. Govorimo o: zdravstvenom turizmu koji će, obzirom na starenje populacije i sve veću orijentaciju prema „zdravom“ životu, kao vid turizma biti jedan od glavnih motiva putovanja u budućnosti; kulturnom turizmu koji je jedan od brzo rastućih vidova turizma jer se industrija kulture i kreativnosti sve više koriste u promociji destinacije i povećanju njihove konkurentnosti i atraktivnosti; kongresnom turizmu koji spada u najdinamičnije sfere svjetske ekonomije jer se uspješan posao ne može odvijati bez kontakata, izmjene tehnologija i informacija, izložbi, kongresa, poslovnih puteva; cikloturizmu budući da biciklizam postaje sve važniji potencijal u turizmu, a rast može zahvaliti činjenici da su biciklisti uglavnom osobe veće platežne moći, da se bicikliranje prepoznaje kao dobro za zdravlje te da bicikliranje znači sporije i opuštenije putovanje što

otvara mogućnosti pružateljima smještaja, ugostiteljima i lokalnim trgovinama za stvaranje profita.

Ulazak Hrvatske u EU znači mogućnost ulaska Sisačko-moslavačke županije na nova tržišta i privlačenje novih tržišnih segmenata kupaca. Međutim, tržišne prilike traže i razvoj novih turističkih proizvoda, odnosno prilagođavanje potrebama i očekivanjima „novog“ turista. Rezultat može biti pozitivan za SMŽ jer se stvara sadržajno bogat, kvalitativno unaprijeđen i diverzificiran proizvodni portfelj koji zahtjeva suradnju cijele zajednice. Istovremeno, turizam je potrebno promatrati i u smislu održivog razvoja, odnosno zaštite resursa, kako bi se zadovoljile i potrebe turista, ali i omogućio nastavak razvoja turizma destinacije.

4.2. Povezanost i usklađenost ciljeva, prioriteta i mjera sa strateškim dokumentima Županije, nacionalnim strategijama i ciljevima EU strategije

Ostvarivanje ciljeva Strategije razvoja turizma SMŽ za razdoblje 2014. – 2020. doprinijet će ostvarivanju ciljeva i prioriteta strateških razvojnih dokumenata na razini Županije i nacionalnoj razini, te ciljeva Strategije Europa 2020.

Osnovni dokumenti u kojima su definirani strateški ciljevi društveno - ekonomskog razvoja su Razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2011. - 2013. koja definira prioritet 2.4. Razvoj održivog turizma temeljenog na kulturno povijesnoj i prirodnoj baštini s mjerama 2.4.1. Razvoj novih i unapređenje postojećih turističkih proizvoda, 2.4.2. Poticanje razvoja selektivnih oblika turizma i 2.4.3. Horizontalno povezivanje sudionika turističkog razvoja.

U sklopu razvojne strategije SMŽ, vizijom je definirano da županija treba biti poželjno turističko odredište prepoznatljive očuvane povijesne kulturne i prirodne baštine, a turizam je prepoznat kao jedan od tri glavna pravca razvoja u Sisačko-moslavačkoj županiji (uz malo i srednje poduzetništvo i poljoprivredu).

Strategija razvoja turizma povezana je i s Poljoprivrednom razvojnom strategijom Sisačko-moslavačke županije (Cilj 3. i Prioritet 1.) koji naglašavaju potrebu različitosti i razvoja alternativnih dohodaka poljoprivrednika u ruralnim područjima što bi povećalo kvalitetu života. Seoski turizam i ostali oblici turizma koji se povezuju s poljoprivrednom djelatnošću sadržaj su mjera koje proizlaze iz Strategije razvoja turizma i Strategije razvoja poljoprivrede i pokazuju da je Strategija razvoja turizma u velikoj mjeri usklađena s dokumentom Strategije razvoja poljoprivrede.

Ostali dokumenti koji će biti u funkciji ostvarivanja ciljeva Strategije razvoja turizma su Lokalna razvojna strategija lokalne akcijske grupe „Zeleni trokut“ za razdoblje 2012. – 2015.,

Lokalna razvojna strategija lokalne akcijske grupe „Zrinska gora - Turopolje“ za razdoblje 2012. – 2014., Lokalna razvojna strategija lokalne akcijske grupe „Moslavina“, Lokalna razvojna strategija područja LAG UNA i Marketing plan i Plan promocije područja Lonjskog polja, Masterplan turizma za park prirode Lonjsko polje – Regionalni koncept za srednju Posavinu. Potrebno je naglasiti da prethodni dokumenti imaju lokalni značaj i ne predstavljaju službene dokumente turističkog razvoja Županije, ali u mikroregijama prikazuju turističke potencijale te stoga predstavljaju dobar izvor informacija.

Na nacionalnoj razini Strategija razvoja turizma RH do 2020. definira deset ključnih proizvodnih grupa – Sunce i more, Nautički turizam, Zdravstveni turizam, Kulturni turizam, Poslovni turizam, Golf turizam, Cikloturizam, Eno i gastroturizam, Ruralni i planinski turizam, Pustolovni i sportski turizam i Ostali proizvodi (eko, omladinski i socijalni turizam) što omogućuje i Sisačko-moslavačkoj županiji da se razvojno uskladi s tim ciljevima i izabere prioritete koji će omogućiti bolje rezultate u privlačenju turista i turističkoj potrošnji. Ispunjavanje ciljeva strategije razvoja turizma SMŽ doprinijet će ostvarivanju strateških ciljeva Europa 2020, prvenstveno osiguravanjem održivog razvoja ujednačenim razvojem ruralnih područja SMŽ baziranim na proširenju djelatnosti na turizam te stvaranjem mogućnosti zapošljavanja svih dobnih skupina, što će dovesti do smanjenja broja osoba koje napuštaju obrazovanje, povećanja zbroja zaposlenih u dobi između 20 i 64 godine, smanjenja opasnosti od siromaštva, do većeg ulaganja u istraživanje i razvoj i u ispunjenje klimatsko-energetskih ciljeva.

Sve su to glavni ciljevi Strategije Europa 2020/Europska strategija za pametan, održivi i uključivi rast koji obvezuju sve članice pa tako i Hrvatsku i Sisačko-moslavačku županiju.

4.3. Korištenje EU fondova i drugih izvora financiranja

Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Jedan od najznačajnijih instrumenata je Kohezijska politika, za koju je Europska unija za razdoblje 2007. - 2013. izdvojila 35.64 % svog proračuna.

Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republika Hrvatska je postala korisnica sredstava iz strukturnih fondova i Kohezijskog fonda.

Kohezijska politika ostvaruje se kroz tri glavna cilja: Konvergenciju – solidarnost između regija, Regionalna konkurentnost i zapošljavanje te Europska teritorijalna suradnja. Glavni cilj konvergencije je smanjiti nejednaku razvijenost regija u Europi, a upravo se kroz sredstva

Europskog regionalnog fonda, Europskog socijalnog fonda, Kohezijskog fonda, Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj i Europskog fonda za ribarstvo želi utjecati na razvoj europskih regija i učiniti ih privlačnijima, inovativnijima i konkurentnijima za život i rad, stvarati radna mjesta u svim regijama i gradovima Europske unije, utjecati na pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja. Posebno važan element za razvoj ruralnih područja je Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. S obzirom da cijelo područje Sisačko-moslavačke županije pripada ruralnom području, ovaj instrument bit će važan za poticanje ruralnog razvoja, turizma, tradicionalnih ruralnih obrta i kvalitetnih autohtonih proizvoda i očuvanje okoliša. Osim ovih instrumenata, Hrvatskoj su na raspolaganju i razni programi kao što su Sedmi okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj (2007. - 2013.) – Kreativna Europa, Customs 2020, Fiscalis 2020, Zdravlje za rast, Horizon 2020, Program za konkurentnost poduzetništva i MSP (COSME), Mehanizam EU za civilnu zaštitu, Europa za građane, Erasmus za sve, LIFE program za zaštitu okoliša i klimatske akcije itd.

Kroz takve akcijske programe, naročito Europa za građane, Erasmus, Kreativna Europa, Horizon 2020 pružaju se mogućnosti financiranja cjeloživotnog učenja, visokog obrazovanja, istraživanja i razvoja inovacija, aktivnog uključivanja građana i građanskih udruga u dijalog o europskoj budućnosti, financiranja raznih manifestacija što se sve može koristiti u turizmu, a program COSME namijenjen je poduzetnicima u različitim područjima, uključujući turizam koji podupire poduzetničku kulturu, suradnju među poduzetnicima i poduzetničke mreže.

U sklopu tematskih ciljeva EU, Hrvatska je prepoznala svoje prioritete za razdoblje 2014. – 2020. te izradila kvalitetne i sveobuhvatne programske dokumente. Sredstva iz strukturnih i Kohezijskog fonda koja će biti na raspolaganju Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju Europske unije od 2014. do 2020. godine iznose oko 8 milijardi eura. Za razdoblje 2014. – 2020. definirana su tri operativna programa – Konkurentnost i kohezija (infrastrukturne investicije u promet, energetiku, zaštitu okoliša, ICT; investicije u poduzetništvo i istraživačke djelatnosti), Učinkoviti ljudski resursi i Tehnička pomoć. Usvojen je i Program ruralnog razvoja 2014. – 2020. čiji su osnovni ciljevi: poticati konkurentnost poljoprivrede, osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama, postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta.

Sisačko-moslavačka županija raspolaže Bazom razvojnih projekata koja se redovito ažurira i u kojoj se mogu pronaći projekti iz područja turizma u raznim fazama spremnosti. Kroz uspješno iskustvo provedbe projekata na temu turizma kroz IPA pretpristupne fondove, razne institucije u Županiji imaju mogućnost povući sredstva za različite projekte, a ta mogućnost

otvorena je i poduzetnicima. Apsorpcijski potencijal turizma kao jednog od najkonkurentnijih i najpotentnijih sektora hrvatskog gospodarstva (ali ne trenutno gospodarstva SMŽ), iznimno je velik. Turizam SMŽ ima velika očekivanja od ulaska u Europsku uniju i mogućnosti koje mu u tom smislu pružaju njeni fondovi. Strategija razvoja turizma SMŽ za razdoblje 2014. – 2020. će također pridonijeti uspješnijem pribavljanju financijskih sredstva iz raznih drugih izvora, uključujući državne programe i različite bilateralne i multilateralne izvore financiranja, županijske i lokalne izvore te privatna sredstva.

5. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA TURIZMA SMŽ DO 2020.

Glavni cilj razvoja turizma SMŽ do 2020. godine je povećanje njegove atraktivnosti i konkurentnosti što će rezultirati boljim pozicioniranjem na tržištu kontinentalnih destinacija u okruženju.

Strateški ciljevi turističkog razvoja SMŽ do 2020. godine su:

- Uvođenje novih turističkih sadržaja koji prate tržišne trendove, podizanje kvalitete usluga koja će podići iskorištenost postojećih i novih smještajnih kapaciteta SMŽ. Kontinuirano povećanje udjela hotela i kampova te podizanje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta pa procjenjujemo da će se do 2020. godine smještajni kapaciteti povećati za barem stotinu kreveta.
- Novo zapošljavanje
Otvaranje većeg broja novih radnih mjesta u turizmu i određeni broj novih radnih mjesta u neturističkim djelatnostima induciranih turističkom aktivnošću. Kako se planira proširenje smještajnih kapaciteta za barem stotinu kreveta, povećat će se i potreba za kvalitetnim, obrazovanim radnicima u turizmu što će omogućiti zapošljavanje najmanje trideset osoba koje će brinuti o kvaliteti usluge i zadovoljstvu gosta uslugom, a to će pridonijeti povećanju kvalitete ponude i smještaja.
- Razvoj Sisačko-moslavačke županije kao prepoznatljive destinacije kontinentalnog turizma što će se pokazati pozicioniranjem među prvih pet županija s najvećom turističkom potrošnjom u kontinentalnom turizmu. Prepoznatljivost destinacije može utjecati na povećanje broja dolazaka i noćenja te time i povećanja turističke potrošnje.

Kao brojčani indikator za sva tri postavljena cilja, može se iskazati i sljedeće:

Prosječan godišnji broj dolazaka na osnovu petogodišnjeg praćenja je 27 723, a noćenja 91 814. Do 2020. očekuje se povećanje od najmanje 10 %, što daje prosječnu brojku od 30 495 dolazaka i 100 995 noćenja godišnje u razdoblju od 2014. do 2020.

5.1. Razvojna načela

Turizam se u SMŽ treba razvijati u skladu s tradicijskom i povijesno-kulturnom baštinom, poštujući ekološke standarde i principe, dajući najbolje u ljudskim resursima i kvaliteti ponude pa ga sukladno tome temeljimo na načelima kako slijede:

Partnerstvo i povezivanje - razvoj turističkog proizvoda SMŽ podrazumijeva međuresornu suradnju, ali i nacionalno-regionalno-lokalnu suradnju te suradnju jedinica lokalne samouprave s privatnim sektorom i institucijama u sferi zaštite okoliša, kulture, prometa, zdravstva, sigurnosti i sl. Isto tako, potrebna je bolja povezanost proizvođača s turističkim sektorom kako bi se kvalitetni domaći proizvodi predstavili tržištu, što će utjecati na jačanje njihovih konkurentskih sposobnosti. Radi toga, smjer budućeg razvoja treba biti povezivanje dionika u turizmu i proizvodnji za turizam.

Kultura kvalitete - uspješno pozicioniranje turizma SMŽ na tržištu podrazumijeva unaprjeđivanje postojeće kvalitete i stvaranje izvrsnosti. Potrebno je urediti postojeći sustav obrazovanja za potrebe turizma i uvesti obvezni program cjeloživotnog učenja za djelatnike u turizmu. Valja poraditi i na uvođenju kvalitativnih standarda svih kategorija objekata turističke ponude te u sektoru turističkih usluga.

Brendiranje županije – valja ga temeljiti na identitetskim i vrijednosnim obilježjima poput prirodne raznolikosti, sadržajnosti, autentičnosti, očuvanosti okoliša, bogatstvu vode i gastronomskog izbora, gostoljubivosti i ljepote, a uspješno diferenciranje Sisačko-moslavačke županije od konkurentskih destinacija treba temeljiti na njegovanju prirodne i sociokulturne autentičnosti, odnosno na destinacijskom pozicioniranju i komunikaciji s tržištem.

Ekološki prihvatljivo korištenje prirode u svrhu razvoja turizma - budući da priroda nije dovoljno korišten resurs u turizmu, potrebno je dodatno razviti cikloturizam, razviti pustolovni i sportski turizam, seoski i ekoturizam, a poseban naglasak staviti na unaprjeđenje i modernizaciju zdravstvenog turizma kao grane koja će županiji dati konkurentsku prednost nad destinacijama u okruženju. Koristiti „zelenu gradnju“ i primjenjivati suvremena rješenja u gradnji i opremanju. Racionalizirati korištenje raspoloživog prostora, poštujući posebne zahtjeve mikrolokacije projekta i mogućnosti priključenja na infrastrukturu.

5.2. Vizija razvoja turizma SMŽ

Vizija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije odgovara na pitanja kakav bi turizam u SMŽ trebao biti, koji su ključni preduvjeti razvoja i čime će privlačiti turiste. Iz takvog sustava vrijednosti proizašla je vizija razvoja turizma SMŽ do 2020. godine:

Njegujući izvornost, tradiciju i gostoprimstvo u autentičnom prirodnom okruženju, Sisačko-moslavačka županija kao privlačna regija zdravstvenog i kontinentalnog turizma posjetitelju daje nezaboravno iskustvo originalnog turističkog doživljaja, kao esencije putovanja i boravka.

6. MJERE RAZVOJA TURIZMA U SMŽ

Kroz proces stvaranja Strategije, a posebno kroz analizu u sklopu SWOT-a i PEST-a, precizirana su ključna područja na kojima je potrebno djelovati i na kojima bi trebao biti naglasak turističke politike Sisačko-moslavačke županije, a odnose se na:

- marketing
- razvoj turističke ponude
- razvoj ljudskih potencijala

Nositelji svih aktivnosti su Sisačko-moslavačka županija, Upravni odjel za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije u suradnji s drugim relevantnim dionicima turističkog razvoja (Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje, Turistički klaster Lonjsko polje i dr.).

6.1. Marketing

Razvoj turizma vezan je za određeni prostor, određenu prostornu cjelinu ili destinaciju, a kako se takve prostorne jedinice na turističkom tržištu najčešće pojavljuju kao cjelovite tržišne jedinice, tako se provode i marketinške aktivnosti. Nositelji marketinga u turizmu su svi subjekti ili sudionici i nositelji turističke ponude koji svojim proizvodima i uslugama sudjeluju na turističkom tržištu te putem turističke potrošnje zadovoljavaju potrebe turista. Cilj marketinških aktivnosti je osmisliti prepoznatljiv brend Sisačko-moslavačke županije kao regije koja svoj razvoj temelji na kvalitetnoj i modernoj ponudi zdravstvenog turizma, korištenju prirodnih resursa te korištenju kulturnih potencijala. Kroz uključivanje turista/posjetitelja u stvaranje doživljaja postiže se njihovo aktivno sudjelovanje kroz emocije, animaciju i osobni angažman. Uzimajući u obzir da je turizam prodavanje/ostvarivanje snova, turist koji je sudjelovao u stvaranju doživljaja svoja iskustva može dijeliti s drugima i tako djelovati u marketinškoj priči destinacije.

6.1.1. Razvoj ciljnih tržišta

Sisačko-moslavačka županija u razdoblju do 2020. orijentirat će se na sljedeća emitivna tržišta:

zemlje EU (posebno zemlje Njemačka, Austrija, Francuska, Italija, Belgija, Češka, Poljska)

domicilno tržište i zemlje u okruženju (Zagreb i Zagrebačka županija, Primorska Hrvatska i srednja Dalmacija, Bosna i Hercegovina, Slovenija, Srbija, Mađarska).

Marketinška strategija oblikovat će se s obzirom na specifične vrste turizma na koje se SMŽ želi fokusirati.

6.1.2. Razvoj tržišnih segmenata

Uzimajući u obzir promjenjive gospodarske uvjete, izmijenjeno ponašanje turističkih potrošača i nove tehnologije te time i nastanak novih tržišta, promijenit će se sastav turističke populacije:

- povećat će se udio starijih osoba u turističkim kretanjima
- veći naglasak stavljat će se na individualna putovanja te na obrazovni sustav i aktivnu rekreaciju. Stvarat će potreba za sve većom raznolikosti sadržaja, aktivnosti i usluga u destinaciji te širenje oblika smještajne ponude.

Na temelju identificiranih potencijala i trendova na turističkom tržištu, Sisačko-moslavačka županija definirala je ključne proizvodne grupe na kojima će se graditi turistički proizvod do 2020.:

- zdravstveni turizam
- ruralni turizam
- kulturni turizam
- cikloturizam
- eno i gastro turizam
- ekoturizam
- lovni i ribolovni turizam
- kongresni i poslovni turizam

Obzirom na odabrane proizvodne grupe, marketinški naponi Sisačko-moslavačke županije usmjerit će se na širu strukturu tržišnih segmenata i na njihovu sklonost različitim vrstama putovanja, različitim cjenovnim pozicijama i putovanjima u različitim razdobljima godine:

- **Obitelji** - Obitelj je kao jedinica potrošnje često najzanimljivija marketinškim stručnjacima i to zbog najveće potrošnje i uloge žene u obitelji (žena donosi odluku koja će nju i njenu obitelj činiti zadovoljnom). Ovaj segment svoja putovanja organizira najčešće tijekom školskih praznika i cjenovno je osjetljiv, a djeca se kao potrošači potpuno razlikuju od prošlih generacija. Obiteljima se na području SMŽ

mogu ponuditi obiteljski odmori koji kombiniraju zdravstveni turizam (korištenje bazena, wellnessa, vodenih atrakcija), ruralni turizam (biciklizam, planinarenje, pješačenje, lokalna gastronomija), kulturni turizam i razne manifestacije uz kombinaciju različitih smještajnih kapaciteta (hoteli, seljačka domaćinstva, kampovi).

- **Zlatna dob** – umirovljenici 65 + koji još uvijek aktivno putuju, cijene udobnost, bitna im je dostupnost medicinskih usluga, a najviše putuju u proljeće i jesen. S obzirom na trend starenja populacije, ali i rastuću orijentaciju prema „zdravom životu“ i zdravstvenoj prevenciji, očekuje se da će putovanja u svrhu poboljšanja zdravlja biti jedan od glavnih motiva putovanja u budućnosti, pogotovo umirovljenika što će zahtijevati i kvalitetu specijaliziranih zdravstvenih centara/institucija, kvalitetu prateće turističke ponude te kompatibilan razvoj destinacije.
- **Mladi (18 – 24)** – skupina potrošača koja je sklona različitim načinima putovanja, preferiraju jeftiniji način putovanja, skloni su aktivnostima i avanturi te lokalnoj kulturi. Specifičnost segmenta je da se u najvećoj mjeri informiraju preko interneta. Uzimajući u obzir samo EU, podaci govore da je 20 posto ukupnog stanovništva Europske unije odnosno 96 milijuna, mladih u dobi od 15 do 29 godina.

6.1.3. Imidž i promocija

Istraživanje imidža vrlo je važna kategorija istraživanja tržišta te je u korelaciji prema posjetu nekoj destinaciji. Iako je imidž subjektivna i emotivna kategorija, ona za kupca predstavlja istinu i temelj njegovoj odluci o kupnji. S obzirom na izuzetan utjecaj imidža na konkurentsku poziciju turističkih destinacija i bez obzira na izazove i prepreke u stvaranju, ispravljanju ili mijenjanju percepcija, imidžem je nužno upravljati. To kao prvo, podrazumijeva otkrivanje i praćenje imidža destinacije na tržištu kako bi se potom moglo pristupiti razvijanju strategija za upravljanje njime.

Prema rezultatima Ankete za izradu Strategije razvoja turizma SMŽ za razdoblje 2014. – 2020. atraktivnost ove regije ocijenjena je prosječnom ocjenom, jer unatoč očitim prednostima (prometni položaj, očuvana priroda i prirodne ljepote (flora i fauna), kulturno povijesna baština i arheološki lokaliteti, termalne vode, rijeke, zaštićeni prirodni krajobrazi, manifestacije) još uvijek postoje nedostaci u obliku nedostatka kvalitetnih turističkih sadržaja, loše infrastrukture za turizam (smještaj, sadržaji, plovni putevi, infocentri, suvenirnice, kampovi, cjelodnevni turistički sadržaji) i nedovoljnog marketinga, a velik problem

predstavlja i predodžba Sisačko-moslavačke županije kao područja prljave industrije s ostacima ratnih razaranja.

Slika Hrvatske u svijetu i dalje je najvećim dijelom povezana uz „sunce i more“ što je i najveći uzrok sezonalnosti turizma. Takva orijentacija neće pridonijeti povećanju konkurentnosti Hrvatske ni pojedinih regija unutar zemlje, stoga Strategija razvoja turizma RH do 2020. prepoznaje mjere koje se moraju poduzeti kako bi se više aktivirali potencijali kontinentalne Hrvatske i tako se doprlo do novih potrošačkih segmenata kako bi se produljila turistička sezona. Zadnjih godina ulažu se znatni marketinški napor u promociju Sisačko-moslavačke županije pa je tako u 2011., 2012., i 2013. godini u promidžbu turizma SMŽ uloženo ukupno 4.637.000,00 kn, od čega je iz proračuna TZ županije izdvojeno 3.847.000,00 kn, iz sredstava Hrvatske turističke zajednice 390.000,00 kn, iz EU projekta "Biciklom za turizam bez granica" 150.000,00 kn i iz projekta "Razvoj turističke infrastrukture na području Parka prirode Lonjsko polje" 250.000,00 kn. Navedeni iznos utrošen je najvećim dijelom za poboljšanje turističke infrastrukture, organizaciju manifestacija, nastup na sajmovima, izradu promidžbenih publikacija, oglašavanje (web video portal, internetske stranice, oglašavanja u tisku itd.). Međutim, potrebno je poduzeti dodatne mjere, a one se iz Strategije RH mogu primijeniti i na Strategiju razvoja turizma SMŽ za razdoblje 2014. – 2020.

Mjere:

- ***Povećanje prepoznatljivosti Sisačko-moslavačke županije kao destinacije koja svoj razvoj temelji na kvalitetnoj i modernoj ponudi zdravstvenog turizma, korištenju prirodnih resursa te iskorištavanju kulturnih potencijala.***

Najveći uspjeh u brendiranju postiže se isticanjem autentičnosti, a stvaranjem međunarodne prepoznatljivosti regije turistički brend privlači ulaganja i stručnu radnu snagu.

Cilj brendiranja Sisačko-moslavačke županije je stvoriti jedinstven i konkurentan proizvod, pozicionirati ga na domaćem i međunarodnom tržištu kroz vizualne sadržaje (logo, simboli, dizajn, boje i dr.) i propagandne poruke u vidu slogana i tako višeslojno dočarati „obećanje“ gostu o nezaboravnom iskustvu i autentičnom turističkom doživljaju.

Županija bi se na turističkom tržištu trebala pozicionirati kao mirna i tiha oaza idealna za odmor, destinacija različitih kultura i običaja, gostoljubivih domaćina koji gostima pružaju osjećaj „kao kod kuće“.

- ***Korištenje odnosa s javnošću.***

Uz ostale klasične kanale promocije – oglašavanje, promotivne materijale, usmenu promociju, mogu se i trebaju koristiti razni oblici odnosa s javnošću kroz komuniciranje s medijima, kroz međunarodne odnose s javnošću i odnose s potrošačima, kroz odnose s lokalnom zajednicom i domaćom javnošću.

- ***Korištenje novih alata elektroničkih medija.***

Sisačko-moslavačka županija u marketinške svrhe može iskoristiti stalno rastuće mogućnosti novih informacijskih tehnologija kako bi doprla do postojećih, ali i novih ciljnih segmenata kupaca. Internet i mobilni uređaji su tzv. novi mediji čiji broj korisnika raste izuzetnom brzinom. Intenzivnijim korištenjem novih alata - društvenih mreža, elektroničke pošte, internetskih stranica, grupe diskusija ili foruma, blogova, elektroničkog trgovanja, Sisačko-moslavačka županija može utjecati na ostvarivanje svojih ciljeva razvoja turizma te se efikasnije obraćati precizno definiranim ciljanim skupinama posjetitelja.

6.2. Razvoj turističke ponude

Razvoj turističke ponude na području Sisačko-moslavačke županije podrazumijeva diverzifikaciju ponude turističkih odredišta na području županije prema prirodnim i stečenim razvojnim predispozicijama i u skladu s time brzi razvoj novih proizvoda koji će na tržištu tražiti svoje ciljane skupine klijenata. Cilj je izbjeći ili promijeniti trenutno stanje u kojemu se gostu na svim turističkim područjima nudi puno sličnog prosječne kvalitete.

Ove aktivnosti koje će uslijediti u razdoblju do 2020. moraju osjetno unaprijediti postojeću razinu kvalitete i izvrsnosti, ali i promijeniti i poboljšati postojeći sustav obrazovanja za potrebe turizma te uvesti obvezne programe cjeloživotnog učenja za različite kategorije djelatnika zaposlenih u turizmu.

6.2.1. Razvoj proizvoda

Definirajući ključne grupe proizvoda - zdravstveni turizam, ruralni turizam, kulturni turizam, cikloturizam, eno i gastroturizam, ekoturizam, lovni i ribolovni turizam, kongresni i poslovni turizam, na kojima će se graditi turistički razvoj do 2020., Sisačko-moslavačka županija i mreža institucija koje se bave turizmom trebaju pratiti trendove na svjetskom tržištu,

kontinuirano razvijati turistički proizvod prema potrebama tržišta uz stalno povećanje kvalitete pojedinih segmenata proizvoda odnosno razvijanje kvalitetnog proizvoda u svim njegovim dijelovima kao što su atraktivnost, dostupnost, raznovrsnost i jedinstvenost.

Međutim, kako turistima na obali više nisu dovoljni samo sunce i more, tako ni onima koji posjećuju kontinent nisu dovoljne samo prirodne ljepote, arhitektura ili povijesno značenje nekog dvorca. Stoga će Sisačko-moslavačka županija trebati puno više kroz suradnju sa svim sudionicima u turizmu, odnosno mikroregijama županije te u suradnji s potencijalnim kupcima tog proizvoda, raditi na stvaranju turističkog proizvoda i tako iskoristiti iznimnu šansu za revitalizaciju svog ruralnog prostora kao i gospodarski rast u svim segmentima.

Zdravstveni turizam

Prepoznati potencijali zdravstvenog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji i Topuskom definitivno su veliki, a vidljivi su kroz veliko bogatstvo termalnih voda, ljekovitog blata, tradiciju zdravstvenog i lječilišnog turizma još iz antičkih vremena, povoljne klimatske uvjete, netaknutu prirodu, čist zrak i gostoljubivost ljudi.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija prepoznata kao destinacija zdravstvenog turizma, što može zahvaliti bogatstvu termalne vode u Topuskom, povećanoj kvaliteti smještaja, wellness i rekreacijskih programa te medicinskih programa temeljenih na iskorištavanju prirodnih ljekovitih činitelja (termo-mineralna voda, ljekovito blato, klima, zrak i dr.), postignuta sinergija sektora turizma i pratećih djelatnosti (proizvodnja i plasman ekohrane, umrežavanje obiteljskih i ruralnih smještajnih kapaciteta u ponudu).

Postizanje te pozicije mjerit će se indikatorima: Topusko uvršteno među 20 najboljih lječilišta na području EU za bolesti lokomotornog, nervnog i mišićnog sustava; povećana kvaliteta hotelskih smještajnih kapaciteta na kategoriju od 4*, broj korisnika wellness i rekreacijskih programa udvostručen u odnosu na trenutni broj korisnika takvih programa, uveden program boravka i terapije vezano uz liječenje ljekovitim blatom, osmišljeno pet novih programa koji bi predstavljali jedinstvenu ponudu medicinskih, rekreacijskih i wellness usluga, ali i ponudu kulturne i povijesne baštine i parkovne arhitekture, lokalno stanovništvo ispunjava 50 % narudžbi voća i povrća od strane hotelskih objekata.

Ruralni turizam

Sisačko-moslavačka županija ubraja se u ruralna područja s prednostima kao što su mirna sredina, odsutnost buke, očuvani okoliš, gostoljubivost lokalnog stanovništva, domaća

autohtona prehrana, mogućnost sudjelovanja u seoskim poslovima, velik broj obiteljskih seoskih gospodarstava, što čini ovo područje posebno zanimljivim turistima.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija pozicionirana kao regija ruralnog turizma, uz vrhunsku kvalitetu usluge Parka prirode Lonjskog polja i razvijenu uslugu ostalih ruralnih područja SMŽ; kvaliteta se temelji na uređenoj i sadržajnoj ponudi s naglaskom na pejzažne raznolikosti, na povezivanju svih dionika i na sustavima podrške.

Indikatori su: izrađen Plan razvoja ruralnog turizma za područje SMŽ s ciljem održivog razvoja (organska poljoprivredna proizvodnja, održivo korištenje zemljišta, zaštita prirode, zaštita kulturnog nasljeđa i krajolika, standardi uređenja seoskih gospodarstava), izrađen popis atrakcija na ruralnom području, povećan broj noćenja na seoskim domaćinstvima za 15 %, povećani kapaciteti Turističkog klastera Lonjsko polje (zaposlena jedna osoba, ojačano partnerstvo svih članova), umrežavanje Turističkog klastera s ostalim dionicima ruralnog turizma na području SMŽ u obliku klastera, zadruge itd., formirana dva centra za posjetitelje na području parka prirode Lonjsko polje (info centri Repušnica i Osekovo s ekokampom), povećan broj zaposlenih u djelatnosti ruralnog turizma za 10 %, povećan broj ponovljenih posjeta turista, formiran jedinstven internetski portal za ponudu ruralnog turizma SMŽ.

Kulturni turizam

Bogatstvo kulturnom baštinom rezultat je višestoljetne naseljenosti i prirodne atraktivnosti prostora, a očituje se u velikom broju kulturnih dobara, sakralnih građevina, tradicijskog graditeljstva, muzejima i galerijama te velikom broju manifestacija koje imaju kulturni karakter.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija destinacija bogate tradicije i kulturne baštine, sakralne i graditeljske baštine (posavske kuće i sela), lokaliteta s razvijenom ponudom kulturnih događanja i sadržaja za posjetitelje temeljenih na običajima, ali i motivima turista za upoznavanjem kulture lokalnog stanovništva kao i željom da uče o povijesti i naslijeđu drugih.

Indikatori su: obnovljeni objekti kulturne baštine, naročito utvrde na području SMŽ, formirana dva infocentra za potrebe kulturnog turizma, osmišljeno 10 programa kulturnog turizma s raznim tematskim područjima, osmišljeno 5 novih manifestacija kulturnog karaktera, izrađen Plan marketinga kulturnog turizma u SMŽ; povećan broj posjetitelja vezan uz kulturni turizam za 30 %, povećana sredstva za obrazovanje stručnog kadra i lokalnog stanovništva u kulturnom turizmu za 20 %.

Cikloturizam

Osnovu za razvoj biciklističkog turizma predstavlja raznolik krajolik, a biciklističke staze se protežu po cijeloj županiji, no najpoznatije su u Moslavačkoj gori, Lonjskom polju, okolici Petrinje i Topuskog, od pretežito ravničarskih putova do staza pogodnih za brdski biciklizam.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija prepoznata kao cikloturistička destinacija s kvalitetnom biciklističkom i pratećom infrastrukturom uz kombinaciju s ostalim oblicima turizma

Indikatori su: povezivanje postojećih biciklističkih ruta i postavljanje odgovarajuće jedinstvene signalizacije na sve postojeće staze; povećanje broja turističkih staza za 10 %, osmišljeno 10 novih programa za cikloturiste; osnovano 5 bike/bed smještajnih objekata; na svim pravcima biciklističkih ruta postavljeni prateći sadržaji/infrastruktura – kamp odmorišta, sanitarni čvorovi, odmorišta, info ploče; dostupni kvalitetni prospektni materijali i biciklističke karte, na regionalnoj razini postignuto umrežavanje svih dionika u turizmu u svrhu objedinjavanja ponude za cikloturiste.

Eno i gastroturizam

Tradiciju prostora Sisačko-moslavačke županije predstavlja vinogradarstvo s autohtonim sortama vina škrlat, moslavac i dišeća ranina kao i autohtona kuhinja kao dio kulturnog identiteta s tradicionalnim specijalitetima posavske, moslavačke i banijske kuhinje kao što su šaran na procep, cicvara, žganci, beli žganci, sukana kaša, trganci, prežgana juva, domaće kobasice.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija uz bogatu povijesnu i kulturnu baštinu prepoznata kao destinacija koja može ponuditi tradicijsku kuhinju, kvalitetna lokalna vina u kvalitetnim ugostiteljskim objektima i s kvalitetnim kadrom, uz isticanje različitosti regije u odnosu na druge u Hrvatskoj i okruženju

Indikatori su: povećanje broja ugostiteljskih objekata za 10 % čija bi ponuda uključivala autohtonu kuhinju i vina; poboljšanje kvalitete postojećih kurikuluma u srednjim školama uvođenjem boljeg sustava praktične nastave, uvođenje dvaju novih kurikuluma ugostiteljskih zanimanja u srednje škole (npr. usavršavanje u području slastičarstva), stručan kadar koji je prošao obuku i školovanje kulinarskog instituta KULin zaposlen na području SMŽ; osmišljeno 5 gastro-enoloških tematskih cesti, osmišljeno 10 novih programa za ljubitelje hrane i pića.

Eko turizam

Velik broj zaštićenih područja, Park prirode Lonjsko polje, prirodni rezervati, park-šume, krajobrazi i polja čine veliki potencijal za razvoj posebnih oblika turizama kao što je ekoturizam. Sisačko-moslavačka županija u mogućnosti je zadovoljiti očekivanja gostiju od manje zahtjevnih ljubitelja prirode do onih koji su ekoturistički eksperti.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija kao destinacija doživljaja ima dodatnu dimenziju za ekološki svjesne pojedince i grupe, uz postignutu prilagodbu zaštićenih područja prihvatu turista i njihovo odgovorno putovanje u prirodna područja, uz korištenje jednostavnih vrsta smještaja i doživljaj stapanja s prirodom

Indikatori su: izrađen Plan prihvata turista u zaštićenim područjima s određenim maksimalnim brojem posjetitelja, osmišljeno 10 novih programa za ekoturističke posjetitelje, otvorena dva centra za posjetitelje, otvoreno pet ekokampova na različitim lokacijama u SMŽ, umrežavanje dionika u turizmu na području SMŽ radi stvaranja jedinstvene ponude za ekoturiste.

Lovni i ribolovni turizam

Sisačko-moslavačka županija, zahvaljujući bogatim prirodnim resursima - raznolikost i dinamika reljefa, klime, flore i faune, velikom bogatstvu raznovrsne divljači, bogatstvu šumskih površina, dinamičnog terena i različitih klimatskih prilika, ima velike potencijale za lovni i ribolovni turizam. Na prostoru Sisačko-moslavačke županije ustanovljeno je 66 lovišta ukupne površine 432 063 ha. Za razvoj sportsko-ribolovnog turizma postoji velika resursna osnova i to za razvoj različitih oblika, od ekstremnih do elitnih.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija kao destinacija ruralnog turizma u mogućnosti je ponuditi jedinstveni doživljaj i ponudu obogaćenu sadržajima lovnog i ribolovnog turizma za specijalizirane grupe gostiju ili individualce koji svoja potraživanja nalaze u postojećoj ponudi lokalnog stanovništva, uz zaštitu i poboljšanje kvalitete ribljeg i lovnog fonda i očuvanja okoliša te sinergijom različitih oblika turizma postiže prepoznatljivost na međunarodnom tržištu

Indikatori su: donesen Plan razvoja lovnog i ribolovnog turizma na području SMŽ s programima održivog gospodarenja, razvijeno 10 novih programa za lovni i ribolovni turizam u suradnji sa svim dionicima u turizmu SMŽ, uređeni ribolovni tereni na području SMŽ, najmanje desetpostotno povećanje izdanih lovnih i ribolovnih dozvola, svrstavanje SMŽ među pet najpoželjnijih destinacija lovno - ribolovnog turizma u Hrvatskoj, uspostavljen trajni monitoring stanja resursa i lovnog i ribolovnog fonda.

Kongresni i poslovni turizam

Organizacija poslovnih putovanja i ostalih događanja u sklopu kongresnog i poslovnog turizma trenutno je u Sisačko-moslavačkoj županiji vezana uz gradove i mjesta koja raspolažu određenim hotelskim kapacitetima kao što su Topusko, Sisak, Kutina, Petrinja.

*Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija prepoznata kao odredište za održavanje **manjih i srednjih** poslovnih skupova, radionica i seminara i team building putovanja s kvalitetnom smještajnom infrastrukturom, dostupnošću i dobrim odnosom vrijednosti za novac*

Indikatori su: Sisačko-moslavačka županija kao destinacija svrstana među 15 odredišta za održavanje poslovnih skupova manje i srednje veličine u Republici Hrvatskoj, izgrađene i suvremeno opremljene najmanje tri dvorane za prihvatanje srednjih skupova (uz postojeće smještajne kapacitete koji mogu primiti određen broj gostiju), uvođenje novih sadržaja u ponudu za kongresne goste (koji će biti prepoznatljivi i konkurentni u odnosu na druge destinacije) i time stvaranje novih programa njihova boravka, osmišljavanje 10 novih programa za team building.

Unapređenje smještajne ponude

Jedan od ciljeva koji je definiran ovom Strategijom je i proširenje sadržaja turističke ponude SMŽ, koje će uz proširenje smještajnih kapaciteta uključiti i proširenje ostalih segmenata koji tvore turističku ponudu, što znači kontinuirano povećanje udjela hotela i kampova te podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta u skladu s povratnim informacijama i pokazateljima turističkog tržišta. U Županiji se trenutno nalaze tri hotela, HOTEL PANONIJA d.o.o. Sisak, HOTELI KUTINA d.o.o. Kutina, i UP CENTRAL d.o.o. Hrvatska Kostajnica koji postojećom strukturom, kvalitetom i brojem smještajnih jedinica ne zadovoljavaju turističku potražnju.

Uz obogaćivanje izvansmještajne ponude, rast kvalitetnog hotelskog smještaja predstavlja mogućnost cjelovitosti turističke ponude, a može se razmišljati i o malim obiteljskim hotelima koji su privlačni različitim tržišnim nišama, proizvodno tematiziraju turističku ponudu i prostor su inicijative za domaće male i srednje poduzetnike.

Ukoliko uzmemo u obzir lokaciju i prirodne resurse, veći prihodi mogu se ostvarivati i od kamping turizma. Velike mogućnosti predstavlja razvoj tematiziranih malih kampova, posebno kampova na seljačkim domaćinstvima, ekokampova, kampova na zaštićenim područjima (Park prirode Lonjsko polje), uz povezivanje s ostalim sadržajima na području

gdje se nalaze kampovi (kulturne atrakcije, wellness sadržaji, lovni i robolovni turizam, biciklizam itd.). Kao nedostatak, kad smo govorili u infrastrukturnom smislu prepoznat je i nedostatak kamp odmorišta kao smještajnih kapaciteta, ali i kao prateće infrastrukture uz javne ceste ili kao dio tih cesta. Stoga, Ministarstvo turizma potiče inicijative za otvaranje kamp odmorišta u gradovima, manjim mjestima, uz prometnice i sl. Potrebno je također stvoriti zakonske uvjete i razvojne prioritete kao i stvaranje zakonskih pretpostavki za lakši razvoj kampova na kontinentu.

Smještajni kapaciteti u seljačkim domaćinstvima na području Sisačko-moslavačke županije nezaobilazan su potencijal turizma ove regije, pogotovo razvijen na području parka prirode Lonjsko polje. Međutim, potrebno je izmijeniti/nadopuniti minimalne tehničke standarde opremljenosti, ali i utvrditi dodatne kriterije izvrsnosti kako bi se izbjegla pojava manje kvalitetnih kapaciteta i smanjilo stihijsko širenje takvih kapaciteta. Na razini Županije potrebno je povezati smještajne kapacitete seljačkih i obiteljskih domaćinstava zbog zajedničkog marketinškog nastupa. Iako su seljačka domaćinstva na području Lonjskog polja povezana preko Turističkog klastera Lonjsko polje, potrebno je umrežavanje na razini cijele regije, odnosno Županije. Tada bi se postigla tržišna prepoznatljivost i jedinstvenost usluge i prihvata gostiju. Nezaobilazan dio je organiziranje edukativnih programa namijenjen pružateljima usluga obiteljskog smještaja, kako bi se osigurala kvaliteta ponude i kvaliteta odnosa prema gostu kroz planiranje budućih investicija, korištenje suvremenih prodajnih alata kroz povećanje informatičke pismenosti.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija prepoznatljiva po kvalitetnim smještajnim kapacitetima kroz hotelski smještaj, kampove i seljačka domaćinstva s dodatnim sadržajima – bazeni, wellness sadržaji, sportsko-rekreativni sadržaji, zabavni sadržaji i sadržaji za djecu, poslovni sadržaji, a da ti kapaciteti zadovoljavaju ekološke standarde, da se ulaže u okolišno odgovorne energetske projekte, da se očuva izvorna arhitektura gdje je to opravdano.

Indikatori su: Kontinuirano povećanje udjela hotela i kampova te podizanje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta tako što će se do 2020. godine smještajni kapaciteti povećati za barem stotinu kreveta.

Ostala turistička ponuda

Kako prepoznati najbolji pravac ulaganja u dodatnu turističku ponudu stvar je snalažljivosti i prilagodbe: prilagodbe trendovima, navikama gostiju, ekološkim standardima, poreznoj politici i ostalim parametrima koji utječu na turizam. Najveće uspjehe postižu oni koji se

najbrže prilagođavaju, odnosno oni koji znaju predvidjeti trendove pa tako i Sisačko-moslavačka županija osim unapređenja smještajne ponude i razvoja posebnih oblika turizma prepoznaje potrebu razvoja dodatne ponude i sadržaja koji predstavljaju ukupnost ponude jedne destinacije. Radi se prvenstveno o osnivanju centara za posjetitelje, čiji je nedostatak uočen na području cijele regije.

Centri za posjetitelje trebali bi biti uspostavljeni na unaprijed određenim lokacijama, važnima za prihvatanje gostiju, a njihova glavna funkcija je pružanje informacija, stručno vođenje, edukacije, prodaja suvenira, održavanje različitih događanja. Tu se nalazi i odgovarajuća infrastruktura, parkirna mjesta za posjetitelje i ugostiteljski sadržaji. Posebno su važni centri za posjetitelje uz glavne atrakcije, kao što su parkovi prirode i ostala zaštićena područja, povijesne lokalitete, uz velike gradove i ostala mjesta gdje se koncentriraju turistički promet.

Ostala turistička ponuda može uključivati razvoj ponude usluga zabave, shoppinga, sportsko-rekreativnih događanja i sl., a da je ona prilagođena potrebama/zahtjevima turista, ali i karakteristikama pojedinih destinacija, uz jačanje partnerstva svih dionika na razini regije kako bi se podigla razina svijesti i znanja o potrebi međusobnog usklađivanja interesa i sinergijskog djelovanja. To uključuje i razvoj infrastrukture, kako prometnica, željezničkog i riječnog prometa, tako i komunalne i telekomunikacijske infrastrukture koja bi omogućila bržu povezanost i komunikaciju s turističkim tržištima.

6.3. Razvoj ljudskih potencijala

Na području Sisačko-moslavačke županije u sektoru pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane kao i ostalim uslužnim djelatnostima 31.3.2012. bilo je zaposleno 1852 osoba, u odnosu na ukupno 32 170 zaposlenih u županiji.

U istom sektoru prosječna bruto plaća u 2011. iznosila je 5.523,00 kn, što znači da je iznos prosječne neto plaće od 4.051,00 kn daleko od republičkog prosjeka (5.441,00 kn za 2011.). Sustav obrazovanja nije u cijelosti prilagođen aktualnim potrebama turističkog gospodarstva, odnosno tržištu rada. Kadrovi bi se trebali moći kvalitetno i aktivno uključiti u radni proces kako bi gostima bila pružena najbolja usluga. Na području Sisačko-moslavačke županije u srednjoškolskom obrazovanju postoji niz srednjih škola koje obrazuju kadrove u raznim zanimanjima: Srednja Škola Viktorovac Sisak – konobar, kuhar (152 učenika), Obrtnička škola Sisak - nautičar unutarnje plovidbe (31 učenik), Srednja škola Topusko – konobar, kuhar, slastičar, fizioterapeutski tehničar i turističko – hotelijerski komercijalist (289 učenika), no većina ih ne pronalazi posao na području Sisačko-moslavačke županije. Što se tiče sustava visokog obrazovanja, u županiji ne postoje sveučilišta s turističkim smjerovima, ali mogu se izdvojiti Pučko otvoreno učilište Novska s obrazovanjem odraslih za kuhara i konobara te kulinarski institut KULin d.o.o. koji je uspostavio međunarodni program „Profesionalni kuhar talijanske kuhinje“ u suradnji s talijanskom kulinarskom akademijom Alma, la Scuola Internazionale di Cucina Italiana te Kulinarsko učilište – ustanova za obrazovanje odraslih sa stručnim usavršavanjem za poslove kuhara specijalista za catering i buffet i kuhara specijalista za slastice. Ukoliko promatramo zapošljivost navedenih kategorija, prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područna služba Sisak, u 2013. je zaposleno preko 200 konobara i preko 300 kuhara, ali su oni zaposleni na cijelom području RH, što potvrđuje činjenicu da su ova zanimanja deficitarna. Potpuno drugačija situacija je s visokoobrazovanom radnom snagom, kojih je u 2013. bilo zaposleno oko 15 i to su sve osobe koje su svoje obrazovanje završile izvan Sisačko-moslavačke županije, s obzirom na nedostatak visokoobrazovnih institucija na području županije. Povećanje konkurentnosti hrvatskog turizma ovisi o ljudima s visokom razinom kompetencija za poslove danas i mogućnosti prilagodbe poslovima budućnosti. Kontinuirano usavršavanje obuhvaća sve segmente ponude, od ugostiteljsko-turističkih zanimanja do zanimanja koja pružaju usluge koje čine dio ukupne turističke ponude destinacije, tj. ukupnog turističkog doživljaja.

Uočeno je sporo prilagođavanje redovnih programa obrazovanja zahtjevima današnjeg turističkog tržišta, a takav problem je i u cjeloživotnom obrazovanju koje ne prati potrebe novih trendova turističke potražnje.

Željena pozicija 2020. godine: Sisačko-moslavačka županija je regija prepoznatljivih obrazovnih institucija čiji je rezultat vrhunski obrazovan kadar, prilagodljiv potrebama tržišta rada i uspješnim praćenjem trendova koje donosi suvremeni turizam

Indikatori su: usklađivanje kurikuluma postojećih obrazovnih ustanova s potrebama gospodarstva, u partnerstvu s postojećim hotelskim kućama i ostalim institucijama sličnog karaktera (prednost je nedavno osnovan kulinarski institut KULin u Sisku, što može predstavljati put prema edukaciji srednjeg menagmenta za stjecanje stručnih znanja i praktičnih vještina), povećanje broja učenika upisanih u deficitrana zanimanja u ugostiteljstvu i turizmu za 5 %, povećan broj visokobrazovanog kadra na poslovima u turizmu za 10 %, povećan broj sudionika cjeloživotnog stručnog usavršavanja za 10 % (posebnost je ove djelatnosti rad s ljudima različitih kultura i društvenih sredina koji neizostavno traže uključivanje kadrova s višom razinom opće kulture i stručnog obrazovanja, te znanjem stranih jezika), uspostava sustava anketiranja zadovoljstva gostiju u svim smještajnim kapacitetima (kadrovi nerijetko predstavljaju glavni razlog nezadovoljstava turista koji dolaze i borave u određenom odredištu, i mogu imati utjecaj na njihov ponovni dolazak).

7. ZAKLJUČAK

Prioritete razvoja turizma Sisačko-moslavačka županija je definirala kroz ciljeve koji će uz povećanje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta i izgradnju novih, uključiti i povećanje kvalitete ostalih segmenata koji tvore turističku ponudu, što će neminovno omogućiti novo zapošljavanje u turističkom sektoru, pozicioniranje Sisačko-moslavačke županije kao prepoznatljive destinacije kontinentalnog turizma, a na kraju i povećanje broja turističkih dolazaka i noćenja. Vrlo je bitno stoga razvijati marketing kako bi se što uspješnije pozicionirali na tržištu, ali i razvijati ukupnu turističku ponudu kako bi se privuklo više različitih ciljnih skupina gostiju i podigla razina zadovoljstva turista, a samim time i ocjena kvalitete usluge. Kao vrlo bitan faktor u razvoju turizma SMŽ prepoznat je i razvoj ljudskih potencijala koji će svojom izvrsnošću diktirati visoke standarde usluga.

Kao svoje ključne grupe proizvoda, Županija je odredila zdravstveni, ruralni (seoski), kulturni, lovni, ribolovni i poslovni turizam te cikloturizam, eno i gastroturizam te ekoturizam. Očuvanost prostora i rijetka naseljenost županije te očuvana tradicijska graditeljska baština, daju velike razvojne mogućnosti u razvoju selektivnih oblika turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji, kao posebne skupine turističkih kretanja uvjetovanih određenim dominantnim turističkim motivima koji turističkog potrošača pokreće na putovanje.

Zdravstveni turizam navodi se kao jedan od posebnih oblika turizma čiji su potencijali vidljivi kroz veliko bogatstvo termalnih voda, ljekovitog blata, tradiciju zdravstvenog i lječilišnog turizma, povoljne klimatske uvjete, netaknutu prirodu, čist zrak, autohtonu kuhinju, gostoljubivost ljudi te se na tim potencijalima gradi razvoj zdravstvenog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji. Ulaskom Republike Hrvatske u EU, počela se primjenjivati Direktiva 2011/24/EU koja kaže da RH mora osigurati visok stupanj zaštite ljudskog zdravlja pri utvrđivanju i provedbi svih politika i aktivnosti EU, što znači posebnu odgovornost za pružanje sigurne, kvalitetne, učinkovite i količinski zadovoljavajuće zdravstvene zaštite građanima na svom teritoriju. Hrvatskoj se na ovaj način otvaraju još veće mogućnosti zdravstvenog turizma kroz mobilnost pacijenata koji traže usluge zdravstvene zaštite izvan svojih zemalja, migracije zdravstvenih djelatnika i nova otkrića na području medicinskih tehnologija.

Zahvaljujući svom geografskom položaju, povijesnom značenju, prirodnim i ljudskim resursima, a poštujući načela ove Strategije, do 2020. će se Sisačko-moslavačka županija svrstati među pet najpoželjnijih destinacija kontinentalnog turizma u Hrvatskoj.

Sljedeći korak u provedbi Strategije razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije 2014.-2020. je izrada Akcijskog plana za provedbu mjera u odnosu prema prioritetima i financijskim mogućnostima.

POPIS SLIKA

1. Broj subjekata i kreveta 2005. - 2013.	40
2. Dolazni turizam u 2012. na svjetskoj razini	58

POPIS TABELA

1. Smještajni kapaciteti u domaćinstvima	39
2. Smještajni kapaciteti - hoteli, trgovačka društva, obrti	40
3. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika RH i Sisačko-moslavačke županije u 2012. godini	49
4. Prihodi turističkog sektora u odnosu na ukupne prihode SMŽ	50
5. Broj dolazaka i noćenja 2008. - 2012.	51
6. SWOT analiza turizma Sisačko-moslavačke županije	53

POPIS LITERATURE:

1. Strategija razvoja turizma RH do 2020., Ministarstvo turizma, Zagreb, travanj 2013.
2. Strategija razvoja turizma u SMŽ 2007. – 2013., SMŽ, Sisak, 2007.
3. Lokalna razvojna strategija lokalne akcijske grupe „Zeleni trokut“ za razdoblje 2012. – 2015., LAG Zeleni trokut, Novska, prosinac 2012.
4. Lokalna razvojna strategija lokalne akcijske grupe „Zrinska gora - Turopolje“ za razdoblje 2012. – 2014., LAG Zrinska Gora-Turopolje, studeni, 2011./revidirano, veljača 2013.
5. Lokalna razvojna strategija lokalne akcijske grupe „Moslavina“, LAG MOSLAVINA, konzultant: Logička matrica d.o.o, rujan, 2012., nadopunjena siječanj 2013.
6. Lokalna razvojna strategija područja LAG UNA 2013. – 2014., LAG UNA, 2013.
7. Marketing plan i Plan promocije područja Parka prirode Lonjsko polje, Sisačko-moslavačka županija, Sisak 2012.
8. Masterplan turizma za park prirode Lonjsko polje – Regionalni koncept za srednju Posavinu, EURONATUR Stiftung Europäisches Naturerbe Konstanzer Straße 22, 78315 Radolfzell, u suradnji sa Javnom ustanovom park prirode Lonjsko polje i Hrvatskim ekološkim društvom, Bilten Parka prirode Lonjsko polje br. VOL.2/NO. 1/2, 2000.
9. Strategija turističkog razvoja, 1993., Ministarstvo turizma, Zagreb 1993.
10. Glavni turistički plan Hrvatske, Zagreb; Beč: Institut za turizam: Horwath Consulting, 1993.
11. Konceptija dugoročnog razvoja hrvatskog turizma, 1998., Ministarstvo turizma, Zagreb, 1998.
12. Strateški marketinški plan hrvatskog turizma 2010. – 2014., Ministarstvo turizma, Zagreb, 2009.
13. Direktiva 2011/24/EU Europskog parlamenta i vijeća, 2011., Službeni list EU, travanj 2011.

3.

Na temelju članka 37. stavak 5. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2014. godinu (»Narodne novine«, broj 152/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ODLUKU

o kriterijima za raspodjelu sredstava pomoći općinama i gradovima na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu

Članak 1.

Ovom Odlukom utvrđuju se kriteriji za raspodjelu sredstava pomoći Sisačko-moslavačkoj županiji iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2014. godinu za ulaganja u kapitalne programe općina i gradova na njezinom području.

Članak 2.

Iznos od 75% sredstva iz članka 1. ove Odluke raspoređuje se na gradove i općine na području Sisačko-moslavačke županije koji nisu izravno korisnici pomoći iz Državnog proračuna, a mogu se koristiti samo za ulaganja u kapitalne programe.

Članak 3.

Raspodjela sredstava pomoći izvršit će se temeljem vrednovanja predloženih kapitalnih programa, a na temelju slijedećih kriterija:

		Broj bodova		
		DA	/	NE
1.	Projekt razvija novu osnovnu infrastrukturu	1	/	0
2.	Projekt uključuje održivost zaštite okoliša	1	/	0
3.	U financiranju projekta sudjeluje JLS ili drugi izvori financiranja	2	/	0
4.	Projekt utječe na povećanje fiskalnog kapaciteta JLP(R)S	2	/	0

Članak 4.

U slučaju jednakog vrednovanja projekata, prioritet će imati projekti koji imaju veći utjecaj na cjelokupni razvoj Sisačko-moslavačke županije, a sukladno Županijskoj razvojnoj strategiji.

Maksimalni iznos pomoći po projektu može biti 50% od ukupnih sredstava pomoći.

Članak 5.

Za korištenje sredstava iz članka 1. ove Odluke općine i gradovi dužni su podnijeti zahtjev Županiji.

Članak 6.

Raspored sredstava pomoći općinama i gradovima sukladno kriterijima utvrđenim ovom Odlukom donijet će županica najkasnije do 31. ožujka 2014. godine.

Članak 7.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

**SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA**

KLASA: 404-01/14-01/02
URBROJ: 2176/01-01-14-6
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

4.

Na temelju članka 11. stavka 1. Zakona o učinkovitoj korištenju energije u neposrednoj potrošnji (»Narodne novine«, broj 152/08, 55/12, 101/13 i 153/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvaćanju Izvješća o provedbi Plana energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2013. godini

I.

Prihvaća se Izvješće o provedbi Plana energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2013. godini.

II.

Akt iz točke I. ovog Zaključka njegov je sastavni dio i ne objavljuje se.

III.

Ovaj Zaključak objavit će se u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

**SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA**

KLASA: 310-02/14-01/04
URBROJ: 2176/01-01-14-7
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

5.

Na temelju članka 9. stavka 3. Zakona o učinkovitoj korištenju energije u neposrednoj potrošnji (»Narodne

novine«, broj 152/08, 55/12, 101/13 i 153/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

O D L U K U

o donošenju Plana energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu

I.

Donosi se Plan energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu.

Sastavni dio ove Odluke je Plan energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu.

II.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 310-02/14-01/05
URBROJ: 2176/01-01-14-7
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

P L A N ENERGETSKE UČINKOVITOSTI U NEPOSREDNOJ POTROŠNJI ENERGIJE SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE ZA 2014. GODINU

Sisak, siječanj 2014.

Sadržaj:

POPIS KRATICA	84
1. UVOD	84
2. PLAN AKTIVNOSTI (MJERA) ENERGETSKE UČINKOVITOSTI U 2014. GODINI	85
3. ZAVRŠNE ODREDBE	89

POPIS KRATICA:

SMŽ - Sisačko-moslavačka županija
OIE - obnovljivi izvori energije
PTV - potrošnja tople vode
EE - energetska efikasnost
ZUKE - Zakon o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji
ISGE - Informacijski sustav za gospodarenje energijom
BU metoda - bottom up (engl. od dna prema vrhu) metoda
EU - Europska unija
EP - Energetski pregled
EC - Energetski certifikat

1. UVOD

Sukladno odredbama Zakona o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji (u daljnjem tekstu ZUKE, (»Narodne novine«, broj 152/08, 55/12, 101/13 i 153/13) Županija je obavezna izraditi Program Županije (članak 9.) i Plan Županije (članak 10.)

Dana 26. studenog 2012. na 25. sjednici Županijske skupštine Sisačko-moslavačke županije donešen je Program energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2013.-2015. (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 15/12).

Ovim Planom utvrđuje se operativna provedba politike za poboljšanje energetske učinkovitosti u zgradama koje su u vlasništvu Sisačko-moslavačke županije ili u vlasništvu ustanova čiji je Sisačko-moslavačka županija osnivač, a koja je utvrđena prethodno spomenutim Programom energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2013.-2015.

Aktivnosti navedene ovim Planom provodit će se tijekom 2014. godine, a za svaku opisanu aktivnost utvrđeni su ciljevi, financijska sredstva, te metode praćenja provedbe mjere.

Za neposrednu provedbu aktivnosti iz ovog Plana zadužuje se Upravni odjel za obrt, malo i srednje poduzetništvo i turizam, u koordinaciji s ustanovama čiji je vlasnik ili osnivač Sisačko-moslavačka županija.

2. PLAN AKTIVNOSTI (MJERA) ENERGETSKE UČINKOVITOSTI U 2014. GODINI

Tijekom 2014. godine Sisačko-moslavačka županija će provoditi sljedeće aktivnosti na poboljšanju energetske učinkovitosti:

- 2.1. Nastavak unosa podataka o potrošnji energije u ISGE
- 2.2. Dovršetak energetske pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 500 \text{ m}^2$ i početak energetske pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 250 \text{ m}^2$

- 2.3. Informiranje građana o mjerama EE
- 2.4. Podnošenje zahtjeva za natječaje Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
- 2.5. Nastavak pripreme projektne dokumentacije za kandidiranje na strukturne fondove EU
- 2.6. Izmjena sustava grijanja i ugradnja termostatskih ventila za zgrade u vlasništvu SMŽ i njenih ustanova
- 2.7. Toplinska zaštita zgrada
- 2.8. Modernizacija rasvjete u školama i zdravstvenim ustanovama
- 2.9. Subvencioniranje sustava obnovljivih izvora energije za kućanstva.

Tablica 2.1. Nastavak unosa podataka o potrošnji energije u proteklom razdoblju u ISGE

Naziv mjere		Nastavak unosa podataka o potrošnji energije u proteklom razdoblju u ISGE
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine Kontinuirani unos podataka u sustav ISGE o potrošnji energije u 2014. godini u zgradama koje su u vlasništvu Sisačko-moslavačke županije i njenih ustanova.
	Cilj / kratak opis	Za sve zgrade u vlasništvu SMŽ i njenih ustanova (ukupno 201 objekat) se u informacijski sustav unose podaci (prema ispostavljenim računima distributera) o mjesečnoj potrošnji struje, vode i energenta za grijanje. Temeljem unesenih podataka obavljaju se analize koje upućuju na kritična mjesta prekomjerne potrošnje energije.
	Ciljna skupina	Vlasnici i korisnici zgrada
	Zakonska regulativa	Zakon o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji (»Narodne novine«, broj 152/08, 55/12, 101/13 i 153/13).
Uštede energije	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) Metodologija za BU praćenje učinaka energetske pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
	Očekivane uštede	Navedeni podaci uz obavljene energetske preglede zgrada predstavljati će podlogu za poduzimanje daljnjih mjera na optimiziranju potrošnje energije u spomenutim zgradama.

Tablica 2.2. Dovršetak energetske pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 500 \text{ m}^2$ i početak energetske pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 250 \text{ m}^2$

Naziv mjere		Dovršetak energetske pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 500 \text{ m}^2$ i početak energetske pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 250 \text{ m}^2$
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine
	Cilj / kratak opis	Ovom mjerom nastoji se povećati svijest korisnika zgrada i smanjiti potrošnja energije u zgradi. Svrha energetske certifikata je pružanje informacija vlasnicima i korisnicima zgrada o energetskom svojstvu zgrade i njihova usporedba u odnosu na energetska svojstva, učinkovitost energetske sustava, te kvalitetu i svojstva vanjske ovojnice zgrade. Stambene i nestambene zgrade svrstavaju se u osam energetske razreda prema energetskoj ljestvici od A+ do G, s time da A+ označava energetske najpovoljniji, a G energetske najnepovoljniji razred.
	Ciljna skupina	Vlasnici i korisnici zgrada
	Zakonska regulativa	Zakon o gradnji (»Narodne novine«, broj 153/13) Zakon o prostornom uređenju (»Narodne novine«, broj 153/13) Zakon o građevinskoj inspekciji (»Narodne novine«, broj 153/13) Pravilnikom o energetskim pregledima građevina i energetskom certificiranju zgrada (»Narodne novine«, broj 81/12, 29/13 i 78/13) Pravilnikom o uvjetima i mjerilima za osobe koje provode energetske preglede građevina i energetske certificiranje zgrada (»Narodne novine«, broj 81/12 i 64/13) Pravilnikom o kontroli energetske certifikata zgrada i izvješća o energetskim pregledima građevina (»Narodne novine«, broj 81/12 i 79/13).

Naziv mjere		Dovršetak energetskih pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 500 \text{ m}^2$ i početak energetskih pregleda i energetskog certificiranja zgrada $\geq 250 \text{ m}^2$
Opis	Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: 250.000,00 kuna Izvori financiranja: Županijski proračun Proračuni ustanova čiji je Sisačko-moslavačka županija osnivač Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU)
	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) Metodologija za BU praćenje učinaka energetskih pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
Uštede energije	Očekivane uštede	10% trenutne potrošnje podizanjem svijesti korisnika zgrade o racionalnim korištenjem energije promjenom ponašanja samih korisnika 50 -80% trenutne potrošnje temeljem investicijskih ulaganja u predložene mjere

Tablica 2.3. Informiranje građana o mjerama EE

Naziv mjere		Informiranje građana o mjerama EE
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine Informiranje građana: - putem promidžbenih materijala na dva info pulta u prostorijama SMŽ - putem internet stranice SMŽ i neposredni kontakti sa Energetskim timom SMŽ
	Cilj / kratak opis	Ovom mjerom nastoji se informirati građane o važnosti i načinima provedbi mjera energetske učinkovitosti u javnim i privatnim zgradama.
	Ciljna skupina	građani i tvrtke
	Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: 10.000.00 kuna Troškovi tiskanja promotivnih materijala iz domene energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije Izvori financiranja: Proračun Sisačko-moslavačke županije

Tablica 2.4. Podnošenje zahtjeva za natječaje Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

Naziv mjere		Podnošenje zahtjeva za natječaje Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine
	Cilj / kratak opis	Financijskim sredstvima Fonda sufinancirati mjere energetske učinkovitosti
	Ciljna skupina	Vlasnici i korisnici zgrada
	Zakonska regulativa	Zakon o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji (»Narodne novine« 152/08, 55/12, 101/13 i 153/13)
Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: Korisnici sredstava sukladno Natječaju mogu ostvariti sredstva financijske pomoći od strane Fonda u iznosu do 80% opravdanih troškova ulaganja. Izvori financiranja: Proračun Sisačko-moslavačke županije Proračuni ustanova čiji je Sisačko-moslavačka županija vlasnik ili osnivač Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU)	
Uštede energije	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) Metodologija za BU praćenje učinaka energetskih pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
	Očekivane uštede	20-80% trenutne potrošnje temeljem provedbe mjera energetske učinkovitosti

Tablica 2.5. Nastavak pripreme projektne dokumentacije za kandidiranje na strukturne fondove EU

Naziv mjere		Nastavak pripreme projektne dokumentacije za kandidiranje na strukturne fondove EU
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine
	Cilj / kratak opis	Zgrade koje imaju potencijal koji je identificiran energetskim pregledom grupirati kako bi se za njih izradila sva potrebna projektna, izvedbena i natječajna dokumentacija. Rezultat jest izrađena izvedbena i natječajna dokumentacija spremna za provedbu natječaja i prijavu za sufinanciranje na strukturne fondove EU.

Naziv mjere		Nastavak pripreme projektne dokumentacije za kandidiranje na strukturne fondove EU
Opis	Ciljna skupina	Vlasnici i korisnici zgrada
	Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: Procjena na temelju ukupnog broja kvadrata po objektu i na temelju obavljenog energetskog pregleda i izdavanja energetskog certifikata Izvori financiranja: Proračun Sisačko-moslavačke županije Proračuni ustanova čiji je Sisačko-moslavačka županija vlasnik ili osnivač Strukturni fondovi EU
Uštede energije	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) Metodologija za BU praćenje učinaka energetskih pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
	Očekivane uštede	Cca. 50-80 % trenutne potrošnje energije nakon provedbe investicijskog zahvata

Tablica 2.6. Izmjena sustava grijanja zgrada i ugradnja termostatskih ventila za zgrade u vlasništvu SMŽ i njenih ustanova

Naziv mjere		Izmjena sustava grijanja zgrada i ugradnja termostatskih ventila za zgrade u vlasništvu SMŽ i njenih ustanova
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine
	Cilj / kratak opis	Ovom mjerom nastoji se smanjiti potrošnja energije za grijanje zgrade: - izmjenom sustava grijanja prelaskom na jeftiniji i ekološki prihvatljiviji energent. - ugradnjom termostatskim ventilima, kako bi se u prostoriji gdje se on ugradi na radijator postigla željena temperatura.
	Ciljna skupina	Vlasnici i korisnici zgrada
	Zakonska regulativa	Zakon o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji («Narodne novine», broj 152/08, 55/12, 101/13 i 153/13) kojim se definira smanjivanje potrošnje za 20%
	Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: Vrijednost izmjene sustava grijanja ovisi o tehničkim svojstvima zgrada u kojima se taj sustav nalazi. ugradnja termostatskog ventila cca. 100,00 HRK / radijatoru Izvori financiranja: Proračun Sisačko-moslavačke županije Proračuni ustanova čiji je Sisačko-moslavačka županija osnivač ili vlasnik Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost (FZOEU)
Uštede energije	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) Metodologija za BU praćenje učinaka energetskih pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
	Očekivane uštede	Cca. 15-20 % trenutne potrošnje - termostatski ventili Cca. 30-80 % trenutne potrošnje - sustav grijanja

Tablica 2.7. Toplinska zaštita zgrade

Naziv mjere		Toplinska zaštita zgrade
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine
	Cilj / kratak opis	Da bi zadovoljili postojeće propise i gradili u skladu sa suvremenim smjernicama energetske učinkovitosti, sve vanjske građevinske konstrukcije potrebno je toplinski zaštititi. Toplinska izolacija smanjuje toplinske gubitke zimi, pregrijavanje prostora ljeti, te štiti nosivu konstrukciju od vanjskih uvjeta i jakih temperaturnih naprezanja. Toplinski izolirana zgrada je ugodnija, produžuje joj se životni vijek i doprinosi zaštiti okoliša. Dobro poznavanje toplinskih svojstava građevinskih materijala jedan je od preduvjeta za projektiranje energetski efikasnih zgrada. U toplinsku zaštitu zgrade se ubraja: toplinska izolacija vanjskog zida, toplinska izolacija poda na tlu ili poda iznad otvorenog ili negrijanog prostora, toplinska izolacija krova ili stropa prema negrijanom tavanu, izbjegavanje jakih toplinskih mostova, zamjena stolarije i korištenje roleta.
	Ciljna skupina	Korisnici zgrada

Naziv mjere		Toplinska zaštita zgrade
Opis	Zakonska regulativa	Zakonu o energiji (»Narodne novine«, broj 68/01, 177/04 i 76/07) Zakonom o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (»Narodne novine«, broj 107/03) Zakon o gradnji (»Narodne novine«, broj 175/03 i 100/04) Zakon o prostornom uređenju i gradnji (»Narodne novine«, broj 76/07) Zakon o proizvodnji, distribuciji i opskrbi toplinskom energijom (»Narodne novine«, broj 42/05)
	Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: Procjena je moguća na temelju izračuna ukupne površine krovova, oplošja zgrada te broja vrata i prozora na zgradama, te obavljenih energetskih pregleda i izdavanja energetskih certifikata. Izvori financiranja: Proračun Sisačko-moslavačke županije Proračuni ustanova čiji je Sisačko-moslavačke županija vlasnik ili osnivač Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU) Strukturni fondovi EU
Uštede energije	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) Metodologija za BU praćenje učinaka energetskih pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
	Očekivane uštede	50-80% trenutne potrošnje temeljem ulaganja u predložene mjere

Tablica 2.8. Modernizacija rasvjete u školama i zdravstvenim ustanovama

Naziv mjere		Modernizacija rasvjete u školama i zdravstvenim ustanovama
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine
	Cilj / kratak opis	Modernizacija rasvjete predstavlja zamjenu klasične žarulje (sa žarnom niti) koje su energetske neučinkovite sa suvremenim (štedne žarulje). Takva suvremena rasvjeta, unatoč tomu što je manje snage, a time i manje potrošnje električne energije - osigurava veću osvjetljenost tamo gdje je ona potrebna. Time se pridonosi boljim uvjetima rada i boravka u takvim prostorima, a postiže se i značajan pozitivan utjecaj na okoliš. Osim financijske koristi i koristi za okoliš, značajno je i smanjenje opterećenja elektroenergetskog sustava, koje ostavlja prostora za nove potrošače, uz postojeće instalacije. Zamjena rasvjete može biti samo djelomična ili cjelovita. Mjera doprinosi smanjenju financijskih izdataka, kvalitetnijoj osvjetljenosti prostora i dr.
	Ciljna skupina	Vlasnici i korisnici zgrada
	Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: Procjena je moguća na temelju određivanja točnog broja rasvjetnih tjela po objektima koje je potrebno zamijeniti Izvori financiranja: Proračun Sisačko-moslavačke županije Proračuni ustanova čiji je osnivač Sisačko-moslavačka županija
Uštede energije	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Informacijski sustav za gospodarenje energijom (ISGE) Metodologija za BU praćenje učinaka energetskih pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
	Očekivane uštede	20-30% trenutne potrošnje temeljem ulaganja u predložene mjere

Tablica 2.9. Subvencioniranje sustava obnovljivih izvora energije za kućanstva

Naziv mjere		Subvencioniranje sustava OIE za kućanstva
Opis	Vremenski okvir	Tijekom 2014. godine
	Cilj / kratak opis	Poticanje korištenja energije iz obnovljivih izvora sufinanciranjem nabave i ugradnje odgovarajućih sustava OIE u kućanstvima na području Sisačko-moslavačke županije, i to: - solarnih sustava u kućanstva za pripremu potrošne tople vode ili za pripremu potrošne tople vode i grijanje - sustava s kotlom na drvenu sječku/pelete ili s pirolitičkim kotlom na drva u kućanstvima za pripremu potrošne tople vode i grijanje
	Ciljna skupina	Građani
	Financijska sredstva i izvori financiranja	Potrebna financijska sredstva: 600 000,00 kuna Izvori financiranja: Proračun Sisačko-moslavačke županije Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU)

Naziv mjere		Subvencioniranje sustava OIE za kućanstva
Uštede energije	Metoda praćenja / mjerenja ušteda energije	Metodologija za BU praćenje učinaka energetskih pregleda kao mjere informiranja o potencijalima za uštede energije.
	Očekivane uštede	20-25% trenutne potrošnje temeljem ulaganja u predložene mjere

3. ZAVRŠNE ODREDBE

Ovaj Plan će se sukladno članku 10. Zakona o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji (»Narodne novine«, broj 152/08, 55/12, 101/13 i 153/13) objaviti na internetskim stranicama Sisačko-moslavačke županije te dostaviti Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Ministarstvu gospodarstva te Ministarstvu graditeljstva i prostornog uređenja.

6.

Na temelju članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13) i članka 85. Poslovnika Županijske skupštine Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 14/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvatanju Izvješća o radu županice Sisačko-moslavačke županije za razdoblje lipanj - prosinac 2013. godine

I.

Prihvaća se Izvješće o radu županice Sisačko-moslavačke županije za razdoblje lipanj - prosinac 2013. godine.

II.

Ovaj Zaključak objavit će se u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 022-04/14-01/11
URBROJ: 2176/01-01-14-8
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

7.

Na temelju Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2012. do 2017. godine (»Narodne novine«, broj 122/13), članka 9. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11,

84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvatanju Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje od 2012. do 2014. godine

I.

Prihvaća se Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje od 2012. do 2014. godine koji je izradilo Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga.

Sastavni dio ovog Zaključka je cjelovit tekst Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje od 2012. do 2014. godine.

II.

Ovaj Zaključak stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/13-01/50
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
Županijsko povjerenstvo za suzbijanje
zlouporabe droga

A K C I J S K I P L A N
SUZBIJANJA ZLOUPORABE DROGA U
SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI ZA
RAZDOBLJE OD 2012. DO 2014. GODINE

Listopad, 2013.

Akcijski plan utemeljen je na tematskim područjima iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2012. do 2017. godine i njenim glavnim ciljevima, a to su:

- **Smanjenje potražnje** što uključuje mjerljivo smanjenje uporabe droga, ovisnosti i vezanih zdravstvenih i socijalnih posljedica razvijanjem i unaprjeđenjem učinkovitog i integriranog sveobuhvatnog, znanstveno utemeljenog sustava smanjenja potražnje, uključujući mjere prevencije, rane intervencije, liječenja, smanjenja štete, rehabilitacije i društvene reintegracije.
- **Smanjenje ponude** što uključuje mjerljivo smanjenje ponude i dostupnosti droga putem unaprjeđenja uspješne, djelotvorne i znanstveno utemeljene primjenjivosti zakona u vezi s proizvodnjom, prometom droga i prekursora uključujući prekursora sintetičkih droga, te organiziranim kriminalom, uličnom redukcijom i pranjem novca povezanog s organiziranim narko-kriminalom.

Mjere smanjenja potražnje moraju obuhvatiti i zdravstvene i društvene probleme uzrokovane psihoaktivnim tvarima i poliuporabu povezanu s uzimanjem alkohola, lijekova i pušenjem cigareta, dok mjere za smanjenje ponude droga trebaju biti usmjerene na aktivnosti za suzbijanje organiziranog narko-kriminala s naglaskom na regionalnu ili ciljanu interakciju i preventivne aktivnosti u vezi s narko-kriminalom.

Osnovni cilj izrade ovog Akcijskog plana je osigurati odgovornost za provedbu sveukupne nacionalne politike borbe protiv ovisnosti, te omogućiti uspostavu multidisciplinarnog, integriranog i učinkovitog pristupa suzbijanju zlouporabe opojnih droga na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2009.-2012. godinu sadrži konkretne mjere i aktivnosti uključujući i mjere usmjerene na pronalaženje učinkovitog odgovora društva na nove modalitete i nove trendove pojavnosti konzumiranja i zlouporabe opojnih droga kojima će se osigurati djelotvorna i učinkovita provedba Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga na svim razinama.

Osim navedenog, Akcijski plan ima i sljedeće posebne ciljeve:

- Unaprijediti koordinaciju i suradnju među tijelima lokalne uprave, te između tijela lokalne (regionalne) samouprave i državne uprave.
- Ustrojiti i unaprijediti mreže institucija za borbu protiv ovisnosti na lokalnoj razini.
- Unaprijediti preventivne programe za djecu i mlade, te unaprijediti odgojnu funkciju škola s ciljem prevencije ovisnosti.
- Osmisliti i provoditi posebne programe prevencije za rizične skupine.
- Pojačati mjere edukacije učenika, roditelja i nastavnika o štetnosti i utjecaju droga i drugih sredstava ovisnosti, a programe prevencije ovisnosti o drogama provoditi skupno s programima prevencije ovisnosti o alkoholu, cigaretama i drugim sredstvima.
- Osmisliti programe prevencije ovisnosti za mlađe dobne skupine od 4 do 10 godina te ih uvrstiti u odgojno-obrazovne ustanove.
- Unaprijediti mjere liječenja, tretmana i resocijalizacije ovisnika

- Uspostaviti bolju suradnju među institucijama na lokalnoj razini kako bi se stvorila poveznica između različitih faza liječenja od rane detekcije, detoksikacije, odabira adekvatnog oblika liječenja i resocijalizacije, odnosno ponovnog uključivanja rehabilitiranih ovisnika u život u zajednici.
- Pojačati mjere represivnog aparata u sprječavanju dostupnosti droga i suzbijanju zlouporabe droga.
- Poticati, provoditi i financijski podržati znanstvena istraživanja problematike ovisnosti.
- Izdvojiti financijska sredstva za provođenje programa na lokalnoj razini.
- Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga provoditi kao dugoročnu, planiranu i kontinuiranu aktivnost, a ne kao povremene projekte i kampanje.

SADRŽAJ AKCIJSKOG PLANA

Akcijski plan sadrži mjere utemeljene na sljedećim područjima iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u RH za razdoblje od 2012. do 2017. godine:

1. Smanjenje potražnje droga:
  - prevenciju ovisnosti djece i mladih na svim razinama
  - prevenciju ovisnosti na radnom mjestu
  - liječenje i psiho-socijalni tretman
  - smanjenje štete nastale uporabom droga
  - resocijalizacija
2. Edukacijama
3. Informacijski sustav i istraživački rad
  - Praćenje
  - istraživanje
  - evaluacija
4. Koordinacija, praćenje provedbe mjera iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana i financiranje.

MJERE I AKTIVNOSTI

1. SMANJENJE POTRAŽNJE DROGA

1.1. Prevencija ovisnosti među djecom i mladima

Cilj 1. Unaprijediti provođenje preventivnih programa primjenjujući tri razine prevencije: univerzalnu, selektivnu i indiciranu, te kvalitetu preventivnih programa koji se provode u svim odgojno-obrazovnim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi.

Mjera 1. Dosljedno i kontinuirano provođenje preventivnih programa u odgojno - obrazovnom sustavu i u sustavu socijalne skrbi, uspostaviti standarde kvalitete preventivnih programa i evaluacije, planirati i provoditi edukacije o prevenciji ovisnosti te podupirati rad organizacija civilnog društva i drugih stručnih organizacija koje provode programe prevencije ovisnosti.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Organizirati sustavnu edukaciju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ostalih stručnjaka u odgojno-obrazovnim ustanovama za rad na prevenciji ovisnosti i suzbijanju zlouporabe opojnih droga i implementaciju kurikuluma Zdravstvenog odgoja.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
2. Barem jednom na godinu organizirati sastanak o temi prevencije ovisnosti za voditelje školskih preventivnih programa i sve stručnjake koji su uključeni u provođenje preventivnih programa u odgojno-obrazovnom sustavu.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
3. Osigurati kontinuiranu i dosljednu provedbu programa prevencije ovisnosti u svim odgojno-obrazovnim ustanovama tijekom školske godine uključujući konzumiranje legalnih sredstava kao što su duhan i alkohol, konzumiranje ilegalnih droga i neprimjereno uzimanje legalnih supstanci (inhalanti i lijekovi), te drugih ovisnosti kao što su klađenje i kockanje, ovisnost o internetu i slično.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
4. Provoditi programe, projekte i aktivnosti kojima je osnovni cilj smanjiti zanimanje djece i mladih za eksperimentiranje sa drogama i drugim sredstvima ovisnosti.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ (Služba za školsku med. U Odsjek za ment. zdr.) Sustav školstva,	Sredstva državnog proračuna RH za rad nositelja prema godišnjem proračunu
5. Jačati ulogu zdravstvenog sustava pri otkrivanju i tretmanu rizičnih skupina djece i mladih, te odraslih konzumenata opojnih sredstava.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ (Služba za školsku med. U Odsjek za ment. zdr.) Primarna zdravstvena zaštita	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
6. Poticati suradnju nositelja mjera i programa prevencije ovisnosti (školski programi i programi prevencije u sustavu socijalne skrbi, programi prevencije u zdravstvu) sa županijskim Povjerenstvom za suzbijanje zlouporabe droga, kako bi se oni povezali s programima prevencije koji se provode u lokalnoj zajednici.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
7. Temeljem provedenog javnog natječaja financirati najbolje preventivne projekte i programe organizacija civilnog društva koji pridonose prevenciji ovisnosti i poremećaja u ponašanju, promicanju i unapređenju zdravih životnih stilova djece i mladih, te one projekte koji su usmjereni na socijalno isključene kategorije i rizične skupine djece i mladih, te pratiti i evaluirati te programe.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	Organizacije civilnog društva, škole i druge odgojno-obrazovne ustanove, visoka učilišta, jedinice lokalne i područne samouprave	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontinuirana provedba preventivnih programa u svim odgojno-obrazovnim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi na području SMŽ 2. Broj programa, projekata i aktivnosti kojima je osnovni cilj smanjiti zanimanje djece i mladih za eksperimentiranjem sredstava ovisnosti 3. Broj održanih stručnih skupova i edukacija učitelja, nastavnika, stručnih suradnika u odgojno-obrazovnom sustavu 4. Izrađeni kriteriji za financiranje programa organizacija civilnog društva i provedeni natječaj za financiranje programa 5. Uspostavljeni mehanizmi suradnje između lokalne zajednice, odgojno obrazovnih ustanova i sustava socijalne skrbi sa Povjerenstvom za suzbijanje zlouporabe droga 6. Broj financiranih i evaluiranih projekata organizacija civilnog društva 			

Cilj 2.: Unaprijediti provedbu preventivnih programa usmjerenih djeci, mladima, obiteljima i zajednici te podignuti razinu svijesti cjelokupnog društva o opasnosti zlouporabe droga i drugih sredstava ovisnosti

Mjera 2. Provoditi savjetodavni rad s djecom, mladima i roditeljima u institucijama koje se bave obiteljskim savjetovanjem pri Obiteljskim centrima, te službama za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti te službama školske medicine pri ZZJZ. Podizati razinu svijesti cjelokupnog društva o opasnosti zlouporabe droga i drugih sredstava ovisnosti kroz medije.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. U ZZJZ i Obiteljskom centru provoditi s djecom, mladima i obiteljima edukacijske i informativne aktivnosti vezane uz zlouporabu droge. Provoditi savjetodavne programe i programe modifikacije ponašanja kod djece i mladih. Provoditi programe prevencije problema u ponašanju kod djece i mladih	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo zdravlja	ZZJZ SMŽ (Služba za školsku med. U Odsjek za ment.zdr.) Obiteljski centri	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
2. Provoditi edukacijske i informativne aktivnosti vezane uz promicanje zdravih životnih stilova među djecom, mladima i obiteljima	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo zdravlja	ZZJZ SMŽ (Služba za školsku med. U Odsjek za ment.zdr.) Obiteljski centri	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
3. Medijsko obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga Izraditi i publicirati informativne i edukativne letke, brošure i druge materijale za djecu, mlade i roditelje.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
4. Sudjelovanje u medijskim i promotivnim aktivnostima na regionalnoj razini, usmjerenim obilježavanju Mjeseca borbe protiv ovisnosti.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj i vrsta pruženih informacija i edukacija djece, mladih i roditelja 2. Broj i vrsta pruženih informacija i edukacija djece, mladih i roditelja vezanih uz prevenciju ovisnosti i promicanje zdravih životnih stilova 3. Broj i vrsta programa prevencije problema u ponašanju i broj korisnika obuhvaćenih tim programima 4. Broj i vrsta savjetodavnih programa i programa modifikacije ponašanja i broj uključenih korisnika 5. Broj i vrsta emitiranih edukativnih emisija, radijskih i TV spotova i ostalih aktivnosti u javnim medijima 6. Broj i vrsta izrađenih i publiciranih edukativnih letaka, brošura i drugih materijala 			

Mjera 2.1. Pružanje informacija mladima kojima je cilj zadovoljavanje njihovih potreba, širokog opsega tema, praktičnih i dostupnih svim mladima, poticanje različitih edukativnih i zabavnih sadržaja vezanih uz promicanje zdravih stilova života.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. U postojećim info centrima za mlade i centrima za mlade omogućiti mladima pristup informacijama vezanim uz prevenciju i zlouporabu opojnih droga i svih ostalih vrsta ovisnosti i promicanje zdravih stilova života.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Info centri za mlade	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
2. Tijekom godišnje edukacije voditelja klubova za mlade jednu temu posvetiti promicanju zdravih stilova života.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Info centri za mlade	Klubovi za mlade, nezavisni stručnjaci	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostupnost informacija u postojećim info centrima vezanih uz prevenciju i zlouporabu opojnih droga i svih ostalih vrsta ovisnosti i promicanje zdravih stilova života 2. Provedena edukacija voditelja klubova za mlade 			

1.2. Prevencija ovisnosti na radnom mjestu

Cilj 1. Razviti programe sprječavanja zlouporabe ilegalnih droga na radnom mjestu, osobito na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada i radnim mjestima s povećanim rizicima zlouporabe droga.

Mjera 1. Planirati, provoditi i pratiti provedbu mjera i aktivnosti u području prevencije i suzbijanja zlouporabe droga na radnom mjestu, osobito na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada i radnim mjestima s povećanim rizicima zlouporabe droga.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Osigurati provedbu Zakona o zaštiti na radu i provođenje potrebnih zakonodavnih i drugih aktivnosti kojima se uređuje obveza poslodavaca da sukladno zakonu provode prikladne mjere i programe prevencije ovisnosti na radnom mjestu	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava	Državni inspektorat, Zavodi za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu, ZZJZ SMŽ sudstvo, policija,	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
POKAZATELJI PROVEDBE:	1. Broj i vrsta provedenih nadzora nad primjenom odredbi Zakona o zaštiti na radu			

1.3. Liječenje i psiho-socijalni tretman

Cilj 1. Unaprijediti sustav i programe za liječenje ovisnika o drogama

Mjera 1. Poboľjšati kvalitetu liječenja bolesti ovisnosti, rad s konzumentima i ovisnicima

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Osnajiti i stručno ekipirati službe za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ (Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti)	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
2. Unaprijediti mjere ranog otkrivanja i liječenja ovisnosti o drogama, te otkrivanja i liječenja zaraznih bolesti kod ovisnika o drogama	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	ZZJZ SMŽ (Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti)	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	1. Stručno ekipirane službe i primjereni prostori za njihov rad 2. Poboľjšani postupci ranog otkrivanja i uspostavljeni programi liječenja za ovisnike i eksperimentatore droga 3. Primjena izrađenih protokola postupanja u slučaju saznanja o pojavi zlouporabe droga			

Cilj 2.: Razviti socijalne usluge u skladu sa socijalnim planom i mrežom javne socijalne službe

Mjera 2. Pratiti i vrednovati programe rada pružatelja usluga za ovisnike

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Osigurati odgovarajuće oblike pomoći i podrške djeci i mladima s problemima ovisnosti putem programa psiho-socijalne rehabilitacije	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	CZSS; ZZJZ SMŽ	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
POKAZATELJI PROVEDBE:	1. Broj programa psiho-socijalne rehabilitacije te broj obuhvaćenih korisnika			

Cilj 3.: Osigurati pravodobne i učinkovite intervencije u obitelji i poduzimanje mjera zaštite rizičnih skupina djece i mladih

Mjera 3. Poduzimanje pravodobne i odgovarajuće mjere obiteljsko pravne i socijalne zaštite radi osnaživanja obitelji i jačanja roditeljskih kompetencija

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Poduzimanje mjera obiteljsko-pravne zaštite prema rizičnoj skupini djece i mladeži te rizičnim obiteljima. Uključivanje rizične djece i mladih, te njihovih roditelja u savjetodavni rad	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih	CZSS; obiteljski centri; ZZJZ SMŽ; Sustav školstva, zdravstva, sudstvo, policija, nevladine organizacije, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
2. Izricati i provoditi mjere upozorenja na nedostatke u odgoju i mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih	CZSS; obiteljski centri; ZZJZ SMŽ; Sustav školstva, zdravstva, sudstvo, policija, nevladine organizacije, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
3. Uključivati mlade s različitim problemima u ponašanju u savjetodavni rad	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih	CZSS; obiteljski centri; ZZJZ SMŽ; Sustav školstva, zdravstva, sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
4. Suradivati s organizacijama civilnog društva te razvijati programe rada u lokalnoj zajednici s mladima u riziku	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih	CZSS, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
5. Osigurati podršku te motivirati i uključivati mlade koji su napustili školovanje za nastavak školovanja/ospobljavanja	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih	CZSS, područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Ministarstvo obrazovanja, odgojno-obrazovne ustanove	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
6. Pružiti privremeni smještaj djeci čiji su roditelji ovisnici i koji su na liječenju i/ili su u nemogućnosti skrbiti o djeci	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih	CZSS, udomiteljske obitelji, domovi za djecu	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
7. Poboljšati suradnju CZSS i službi za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih Ministarstvo zdravlja	CZSS, Službe za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Sredstva državnog proračuna RH za rad suradnika prema godišnjem proračunu
POKAZATELJI PROVEDBE:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj rizične djece i njihovih roditelja uključenih u savjetodavni rad i druge programe 2. Broj izrečenih mjera upozorenja i mjera nadzora roditeljima 3. Broj mladih uključenih u savjetodavni rad i programe odvikavanja od sredstava ovisnosti 4. Broj i vrsta programa za mlade u riziku osmišljenih u suradnji s organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom 5. Broj mladih koji su napustili školu i potom uključeni u alternativne oblike školovanja 6. Broj djece na smještaju čiji su roditelji ovisnici 7. Uspostavljeni modeli suradnje između CZSS i službi za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti 			

1.4. Programi smanjenja štete nastale zluporabom droga

Cilj 1.: Smanjenje štete nastale uzimanjem opojnih droga.

Mjera 1. Smanjenje smrtnosti od predoziranja opojnim drogama, sprječavanje širenja zaraznih bolesti (HIV-a/AIDS-a, hepatitisa B i C).

PROVEDBENE AKTIVNOSTI	ROKVI IZVRŠENJA	NOSITELJI	SURADNICI U PROVEDBI	FINANCIJSKA SREDSTVA
1. Provoditi programe smanjenja štete savjetovanjem i dobrovoljnim i anonimnim testiranjem na HIV, B i C hepatitis	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	ZZJZ SMŽ nevladine organizacije	Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija,	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	Broj savjetovanja i izvršenih anonimnih testiranja			

1.5. Resocijalizacija ovisnika o drogama

Cilj 1.: Poboljšati uključivanje bivše ovisnike u društvo na svim područjima, a posebno s ciljem razvijanja socijalnih vještina te poticanja izobrazbe i zapošljavanja, prekvalifikacije, uključivanja u različite kulturne, športske i edukativne aktivnosti.

Mjera 1. Osigurati dosljedno i kontinuirano provođenje Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja u SMŽ sukladno obvezama i zaduženjima pojedinih nositelja definiranih u Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela i ustanova i organizacije civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Organizirati promociju i predstavljanje projekta županijskim povjerenstvima, gospodarstvenicima i svim ostalim relevantnim institucijama s ciljem senzibiliziranja javnosti za njegovu provedbu.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ured za suzbijanje zluporabe droga	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, gospodarstvenici CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva državnog proračuna RH za rad Ureda prema godišnjem proračunu
2. Pratiti provođenje individualnih programa resocijalizacije, provoditi evaluaciju i izrađivati izvješća o provođenju individualnih programa.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ured za suzbijanje zluporabe droga	ZZJZ - služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Centri za socijalnu skrb,	Sredstva državnog proračuna RH za rad Ureda prema godišnjem proračunu
3. Provedba mjera za poticanje zapošljavanja: profesionalno usmjeravanje (informiranje i savjetovanje; procjena psihofizičkih mogućnosti u svrhu zapošljavanja, odnosno financiranja ili sufinanciranja zapošljavanja).	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Područne službe HZZ-e	jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, centri za socijalnu skrb, udruge poslodavaca i nevladine organizacije	Sredstva državnog proračuna RH za rad Ureda prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
4. Pronaći rješenja pomoću kojih bi se ovisnicima koji su u nekom od tretmana liječenja ili onima koji su uspješno završili neki od tretmana liječenja omogućio završetak osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja ili prekvalifikacija zanimanja.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Područne službe HZZ-e Sustav školstva	Osnovne i srednje škole, Agencija za obrazovanje odraslih,	Sredstva državnog proračuna RH za rad Ureda prema godišnjem proračunu Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
5. Pružati psiho-socijalnu podršku maloljetnicima i drugim osobama po povratku s liječenja ili izlasku iz domova i zatvora	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Ministarstvo socijalne politike i mladih	ZZJZ Služba za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	
POKAZATELJI PROVEDBE:	1. Održana promocija i predstavljanje projekta resocijalizacije 2. Broj i vrsta uspostavljenih programa resocijalizacije 3. Broj i vrsta programa izobrazbe i stručne prekvalifikacije i broj uključenih ovisnika 4. Broj uključenih maloljetnika i drugih osoba u programe psihosocijalne podrške i resocijalizacije nakon izlaska iz domova i zatvora i broj pruženih usluga			

2. EDUKACIJA

Cilj 1.: Unaprijediti stručno znanje i vještine svih stručnjaka koji su na lokalnoj razini uključeni u planiranje i provedbu mjera iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana

Mjera 1. Organizirati edukacije o prevenciji, liječenju, socijalnom tretmanu i drugim područjima iz Nacionalne strategije i akcijskog plana, te interdisciplinarnu seminaru i edukacije edukatora.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Organizirati edukacije iz područja suzbijanja zlorabe opojnih droga za sve stručnjake koji su uključeni u provođenje preventivnih programa i ostalih programa u području smanjenja potražnje	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
2. Organizirati radionice, okrugle stolove i seminare za sve nositelje preventivnih programa	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	1. Broj i vrsta održanih edukacija i broj uključenih stručnjaka			

3. ISTRAŽIVAČKI RAD I INFORMACIJSKI SUSTAV

3.1. Praćenje i istraživanje

Cilj 1.: Unaprijediti praćenje novih trendova i stanja problematike droga u Županiji radi kreiranja pravodobnih i učinkovitih odgovora

Mjera 1. Provoditi istraživanja u području ključnih indikatora EMCDDA-a kao što su: prevalencija i uzroci zlorabe droga u općoj populaciji, prevalencija i uzroci problematične uporabe droga, smrtnost među ovisnicima, zahtjevi za liječenjem, prevencija i podaci o kriminalitetu droga.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Prevalencija i uzroci zlorabe droga u općoj populaciji - Izraditi popis postojećih relevantnih istraživanja provedenih na regionalnoj ili lokalnoj razini. - Postaviti realan vremenski okvir i provesti istraživanje o raširenosti zlorabe droga i ovisnosti o drogama među općom populacijom u SMŽ sukladno standardima i preporukama EMCDDA-a te izrađenom projektnom prijedlogu. - Provesti na lokalnoj razini istraživanje među mladima o ponašanju i navikama vezanim uz uzimanje legalnih i ilegalnih psihoaktivnih sredstava ovisnosti. - Poduprijeti redovito provođenje ESPAD istraživanja u Hrvatskoj o uporabi droga među adolescentima.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga SMŽ	Uredi državne uprave na razini županija, Odgojno-obrazovne, zdravstvene i socijalne ustanove, Policijske uprave, Državna odvjetništva, Nevladine organizacije, Sredstva javnog priopćavanja i ostale relevantne institucije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
2. Razvijati dobru međusektorsku suradnju radi razmjene podataka i informacija	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga SMŽ	Uredi državne uprave na razini županija, Odgojno-obrazovne, zdravstvene i socijalne ustanove, Policijske uprave, Državna odvjetništva, Nevladine organizacije, Sredstva javnog priopćavanja i ostale relevantne institucije	Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	1. Broj provedenih istraživanja i analiza, 2. Broj provedenih edukacija, 3. Uspostavljen informatički sustav o liječenim ovisnicima			

3.2 Evaluacija

Cilj 1.: Razviti evaluacijske standarde i metode, posebice za evaluaciju preventivnih programa i programa za liječenje ovisnosti o drogama

Mjera 1. Izraditi stručna mjerila i smjernice za provedbu svih faza evaluacije, tj. definirati evaluacijske okvire koji moraju ispunjavati standarde kao što su: kvaliteta, ujednačenost, transparentnost i nepristranost, uspostaviti bazu evaluiranih projekata smanjenja potražnje te provesti evaluaciju svih projekata koji su financirani iz sredstava Županijskog proračuna

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Definirati standarde i kriterije za evaluaciju preventivnih programa, uključujući ujednačavanje razumijevanja koncepta i pojmova u tom području.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga SMŽ		Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
2. Provoditi redovitu evaluaciju (procesnu i ishoda) svih programa/projekata koji su financirani iz sredstava Županijskog proračuna s pozicije Ureda.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ		Sredstva iz županijskog proračuna Sredstva iz gradskih/općinskih proračuna
POKAZATELJI PROVEDBE:	Broj evaluiranih projekata i njihova uspješnost.			

4. KOORDINACIJA, PRAĆENJE PROVEDBE MJERA IZ NACIONALNE STRATEGIJE I AKCIJSKOG PLANA I FINANCIRANJE

Cilj 1.: Uložiti dodatne napore u planiranje i provedbu programa za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na lokalnoj razini i unaprijediti koordinaciju i suradnju među mjerodavnim institucijama na lokalnoj razini, kako bi se pridonijelo učinkovitoj i kontinuiranoj provedbi svih mjera iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana te osigurao uravnotežen, integriran pristup problematici droga.

Mjera 1. Stalno praćenje provedbe mjera i aktivnosti iz Akcijskog plana i Nacionalne strategije kroz kontinuiranu koordinaciju i suradnju s mjerodavnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te drugim institucijama na državnoj i lokalnoj razini, kao i nevladinim organizacijama.

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
1. Usklađivanje rada tijela na lokalnoj razini putem redovitih sastanaka s predstavnicima tijela lokalne samouprave i suradnje u provedbi programa.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	Tijela lokalne samouprave	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
2. Organizirati stručne skupove i okrugle stolove o različitim temama iz područja ovisnosti, a posebice u pogledu suradnje i koordinacije na lokalnoj razini (stručni skupovi jedanput na godinu).	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	Tijela lokalne samouprave ZZJZ SMŽ Sustav školstva nevladine organizacije	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
3. Koordinirati rad svih relevantnih institucija koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga na razini jedinica lokalne i područne samouprave	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
4. Zaprimati i analizirati godišnja izvješća o provedbi svih mjera vladinog i nevladinog sektora na lokalnoj razini.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
5. Na županijskoj razini jasno definirati podjelu odgovornosti za donošenje političkih odluka i odgovornosti za provedbu odluka predstavnika institucija i stručnih službi	Do 31. Prosinca 2014.	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ		Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
6. Planirati i razrađivati aktivnosti u području prevencije i suzbijanja zlouporabe droga i drugih sredstava ovisnosti na razini jedinica lokalne i područne samouprave	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu

Provedbene aktivnosti	Rokovi izvršenja	Nositelji	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva
<p>7. Izraditi i donijeti Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2014. godinu u sklopu kojih je potrebno:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definirati ulogu županijskih povjerenstava u donošenju odluka o načinima provedbe mjera • Osigurati dovoljan broj stručnih timova za provedbu mjera • Uspostaviti stabilan sustav financiranja provedbe županijskih akcijskih planova • Uskladiti vrstu i broj nositelja provedbe mjera • Provoditi ciljane programe prema potrebama lokalne zajednice 	Do 31. Prosinca 2013.	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
8. Izraditi i donijeti godišnje provedbene programe temeljene na Akcijskom planu	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	ZZJZ SMŽ Sustav školstva, zdravstva, CZSS; sudstvo, policija, nevladine organizacije	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
9. Podnositi Županijskom poglavarstvu i Skupštini godišnje izvješće o provedbi mjera iz Akcijskog plana i Nacionalne strategije.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	Gradska i općinska Povjerenstva ili predstavnici	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
10. Predlagati Županijskom poglavarstvu i Skupštini godišnje provedbene programe Akcijskog plana i predlagati raspored godišnjih sredstava iz Županijskog proračuna za njihovu provedbu.	Kontinuirano od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2014	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga SMŽ	Gradska i općinska Povjerenstva ili predstavnici	Sredstva Županijskog proračuna za rad Povjerenstva prema godišnjem proračunu
POKAZATELJI PROVEDBE:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Broj sastanaka održanih između Županijskog povjerenstva i tijela lokalne samouprave 2. Doneseni dokumenti kojima se definiraju ovlasti i odgovornosti na županijskoj razini 3. Izvješća o radu Županijskog povjerenstva 4. Donesen Akcijski plan 2012.-2014. 5. Donesen godišnji provedbeni program akcijskog plana¹ 6. Ustrojavanje povjerenstava/zaduženih osoba pri svim gradovima i općinama SMŽ. 7. Izvješća tijela lokalne uprave. 8. Broj održanih sjednica i provedenih zaključaka Povjerenstva i prema izvršenju u utvrđenom roku. 			

8.

Na temelju članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ODLUKU

o donošenju Akcijskog plana uključivanja Roma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2013.-2015. godine

Članak 1.

Donosi se Akcijski plan uključivanja Roma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2013.-2015. godine.

Članak 2.

Akcijski plan uključivanja Roma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2013.-2015. godine sastavni je dio ove Odluke.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

**SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA**

KLASA: 004-01/14-01/01
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

**A K C I J S K I P L A N
UKLJUČIVANJA ROMA SISAČKO-MOSLAVAČKE
ŽUPANIJE 2013. - 2015.**

Studeni, 2013.

SADRŽAJ:**1. Uvod**

- 1.1. Popis korištenih kratica
- 1.2. Trening održan za sudionike i metodologija za izradu akcijskog plana

2. Relevantnost i usuglašenost sa ostalim EU i nacionalnim politikama

- 2.1. Usuglašenost sa EU strategijama i preporukama
- 2.2. Usuglašenost sa nacionalnim strategijama i propisima
- 2.3. Popis značajnih dokumenata i izvora podataka

3. Problemska analiza

- 3.1. Problemska analiza dostupnih podataka o životu Roma u Hrvatskoj
- 3.2. Problemska analiza dostupnih službenih podataka
  - 3.2.1. Uključenost u obrazovanje
  - 3.2.2. Zapošljavanje i uključivanje u gospodarski život
  - 3.2.3. Zdravstvena zaštita
  - 3.2.4. Socijalna skrb
  - 3.2.5. Prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša
  - 3.2.6. Društveno i političko uključivanje uz očuvanje vlastite kulture

4. Opći ciljevi**5. Plan praćenja provedbe i evaluacije****6. Mjere i aktivnosti po područjima****7. Dodatak**

- Participativno utvrđivanje problema i potreba romske nacionalne manjine - izvještaj s radionice
- Popis sudionika u izradi akcijskog plana.

1. UVOD

Akcijski planovi uključivanja Roma na lokalnim i regionalnim razinama doprinose planskom pristupu rješavanja društvenih problema s kojima se pripadnici/ice romske nacionalne manjine (RNM) susreću u svakodnevnom životu, pomažu u određivanju potrebnih mjera i aktivnosti te njihovih nositelja i suradnika. Važno je da akcijski planovi budu u skladu sa ostalim propisima te strateškim dokumentima kao i da se temelje na postojećim problemima utvrđenim prikupljanjem relevantnih podataka uvažavajući iskazane potrebe skupina na rješavanje čijih problema su usmjereni. Ključno, akcijski planovi određuju iznos i izvore financijskih sredstava, a mogu doprinijeti i olakšanom pristupu sredstvima Europske unije raspoloživim za socijalno uključivanje Roma.

Izradi Akcijskog plana uključivanja Roma Sisačko-moslavačke županije prethodila je radionica s predstavnicima Vijeća romske nacionalne manjine, romskih udruga i drugih lokalnih dionika, a nakon toga je održana dvodnevna radionica na kojoj su romski predstavnici zajedno s djelatnicima iz ustanova i tijela županijske i lokalne samouprave konkretizirali prijedloge akcijskog plana.

Radionice su financirane od strane:

- Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u Hrvatskoj u okviru programa »Comprehensive Inclusion Programme for Roma in the Medjmurje County in Croatia« (uz financijsku podršku Fondacije Otvoreno Društvo-Instituta za Otvoreno Društvo/»Making the Most« inicijativa);
- Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske;
- Ureda za demokratske institucije i ljudska prava pri OESS-u (uz financijsku podršku Europske Unije).

1.1. - Popis korištenih kratica

AP NPURNM - Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma od 2013. do 2020. godine

EU - Europska Unija

ESF - Europski socijalni fond

ERF - Europski fond za regionalni razvoj

GSV - Gospodarsko-socijalno vijeće

JLP(R)S - Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

SMZ - Sisačko-moslavačka županija

RNM - Romska nacionalna manjina

UNDP - Program Ujedinjenih naroda za razvoj

VRNM - Vijeće romske nacionalne manjine

OCD - Organizacije civilnog društva

TDU - Tijela državne uprave

ULJPPNMVRH - Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH

ŽKLJP - Županijska Koordinacija za ljudska prava

ŽPRS - Županijsko povjerenstvo za ravnopravnost spolova

1.2. - Trening održan za sudionike i metodologija za izradu akcijskog plana

U procesu izrade ovog akcijskog plana sudjelovali su predstavnici romske nacionalne manjine koji djeluju kroz Vijeće romske nacionalne manjine i kroz romske udruge i udruge koje podržavaju uključivanje Roma te svi važniji dionici na lokalnoj i regionalnoj razini. Tijekom jednodnevne radionice održane 15. travnja 2013. sudionici su istaknuli ključne probleme i prijedloge važne za kvalitetu života i socijalno uključivanje Roma. Tijekom dvodnevne radionice održane u Zagrebu dana 23. i 24. travnja 2013. pripremljen je nacrt akcijskog plana.

U procesu akcijskog planiranja su uz djelatnike iz javnog sektora, stručnjake iz hrvatskih i međunarodnih organizacija sudjelovali su i romski predstavnici, od čega je samo jedna Romkinja iz čega je preporučljivo predvidjeti mjere i aktivnosti za buduće osnaživanje i omogućavanje pristupa Romkinjama procesima izrade javnih politika koje utječu na njihov život kao i mjere uključivanja Romkinja u društveni i politički život.

2. RELEVANTNOST I USUGLAŠENOST S OSTALIM EU I NACIONALNIM POLITIKAMA

Akcijski plan uključivanja Roma Sisačko-moslavačke županije usklađen je s uočenim potrebama i izazovima te javnim politikama povezanim sa socijalnim uključivanjem Roma na svim razinama: lokalnoj, područnoj, nacionalnoj i EU.

2.1. - Usuglašenost sa EU strategijama i preporukama

U procesu usklađivanja pravnog sustava RH s pravnom stečevinom EU važna je uloga unapređenja pravnog i političkog okvira za socijalno uključivanje kroz koje se promiče ravnopravnost, smanjuje socijalna isključenost i promiče kohezija. Akcijski plan usklađen je s EU politikama socijalnog uključivanja pripadnika/ica romske nacionalne manjine i to sa Strategijom Europa 2020 te s Priopćenjem Komisije Europskom Parlamentu, Vijeću Europe, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Okviru EU za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. godine kao i s odredbama međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima i pravima nacionalnih manjina koje je Republika Hrvatska ratificirala.

2.2. - Usuglašenost sa nacionalnim strategijama i propisima

Vlada Republike Hrvatske donijela je Nacionalnu strategiju za uključivanje Roma za razdoblje od 2013. do 2020. godine kojom se nakon provedbe redefiniraju nacionalni prioriteti sukladno trenutnim izazovima u procesu uključivanja i poboljšanja socioekonomskog položaja Roma. Strategija sadrži opće i posebne ciljeve postavljene kao smjernice za kreiranje drugih javnih politika. S ciljem definiranja načina provedbe Strategije, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina pripremio je Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje 2013.-2015. (AP NPURNM). Akcijski plan, koji je usvojila Vlada RH definira načine provedbe ciljeva, rokove provedbe, nositelje i provedbena tijela mjera, izvore i načine prikupljanja podataka te financijska sredstva potrebna za provedbu Akcijskog plana za trogodišnje razdoblje.

Početak primjene Nacionalne strategije za uključivanje Roma od 2013. do 2020. godine, prestaju se primjenjivati Nacionalni program za Rome i Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma 2005.- 2015.

Nacionalnom strategijom za uključivanje Roma 2013. - 2020. naglašena je ključna uloga hrvatskih županija u planiranju i provedbi mjera koje će odgovarati lokalnim potrebama i koje se mogu razvijati kroz lokalni participativni proces. Procjenjujući dosadašnja postignuća vezana iz uključivanje Roma na razini županija i gradova vidljiv je spori napredak koji je uvjetovan interakcijom nekoliko čimbenika: nedostatkom sredstava dodijeljenih za provedbu mjera na nacionalnoj razini te nedostatkom sredstava na lokalnoj razini uvjetovano još uvijek niskom razinom financijske decentralizacije i ograničenim proračunima županija i lokalne samouprave. Uz financijske probleme nerazvijeni su lokalni procesi planiranja te se ne otvaraju prostori za inovativne pristupe koji bi doprinijeli podizanju kvalitete socijalnih/javnih usluga.

Lokalna samouprava je prošla proces decentralizacije koji je trebao osigurati veći opseg i autonomiju lokalnih tijela da odgovore lokalnim potrebama, među-

tim taj proces je usporen zbog nedostatka financijskih sredstava. Djelovanje manjinskih vijeća je rezultiralo povećanjem interakcije s lokalnim samoupravama i otvaranjem komunikacijskih kanala, ali s njihov puni potencijal nije do kraja iskorišten.

Akcijски plan uključivanja Roma Sisačko-moslavačke županije naslanja se na zakonodavni okvir koji regulira prava nacionalnih manjina, štite ljudska prava, promiče ravnopravnost spolova i propisuje zabrana diskriminacije te na druge specifične zakone koji uređuju odnose u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj skrbi, prostornom uređenju, kulturi i političkoj participaciji. Usklađen je i sa slijedećim nacionalnim planovima, programima i strategijama: Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje od 2011. godine; Strategija obrazovanja odraslih od 2007. godine; Nacionalni plan poticanja zapošljavanja za 2011. i 2012. godinu; Nacionalni provedbeni plan za socijalno uključivanje za 2011. i 2012. godinu; Nacionalna politika za ravnopravnost spolova 2011. do 2015. godine; Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u obitelji od 2011. do 2016. godine i Nacionalni program za mlade.

2.3. - Popis značajnih dokumenata i izvora podataka

- [European Commission \(2012\): Communication for the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: National Roma Integration Strategies: a first step in the implementation](#)
- [Eurofoundation \(2012\): Living Conditions of the Roma: Substandard Health and Housing](#)
- [Nacionalna Strategija uključivanja Roma 2013-2020](#)
- [Open Society Roma Initiatives Policy Brief \(2012\): Empowerment through Employment: Capitalising on the Economic Opportunities for Roma Inclusion](#)
- [Sardelić, J \(2011\). CEU: Constructing or Repositioning Roma in Post-socialist Slovenia and Croatia?](#)
- Štambuk, M. (ur) (2005): Kako žive hrvatski Romi, Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska
- [UNDP Europe and the CIS. \(2012\): Roma Inclusion Working Papers: Civil Society, Civil Society Involvement and Social Inclusion of Roma](#)
- [UNDP Europe and the CIS \(2013\): Roma Inclusion Working Papers: Integrated Household Surveys among Roma Populations](#)
- [UNDP Europe and the CIS \(2006\): At Risk: Roma and the Displaced in SouthEast Europe](#)
- [UN Habitat. The Right to Adequate Housing. Factsheet](#)
- [UNICEF CEECIS \(2011\). The Right of Roma Children to Education](#)

- [UNICEF European Social Observatory. Belgian Federal Planning Service \(Ministry\) for Social Integration\(2012\)](#)
- [World Bank \(2012\): Reducing Vulnerability and Promoting the Self-Employment of Roma in Eastern Europe through Self-Employment](#)

- Korisne web poveznice:

www.bpri-odih.org/documents.html

www.logincee.org/library

www.romadecade.org/publications

<http://europeandcis.undp.org/publications/#roma>

http://ec.europa.eu/justice/discrimination/document/index_en.htm#h2-6

http://hub.coe.int/web/coe-portal/roma_reference-texts

http://www.uljppnm.vlada.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=7&Itemid=5

<http://www.dzs.hr/>

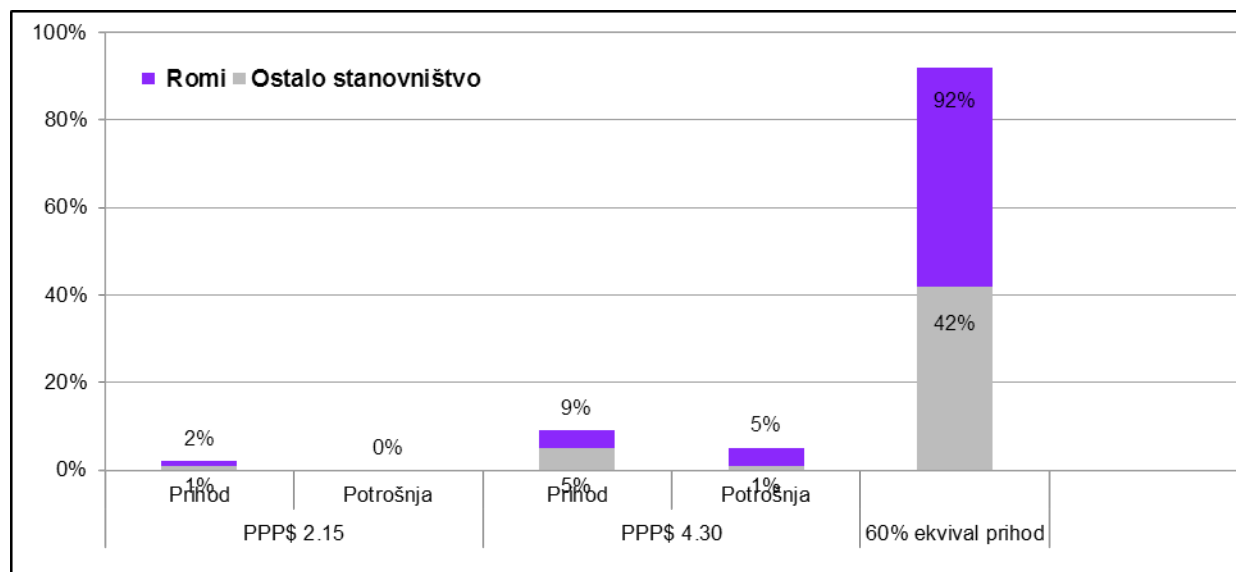
3. PROBLEMSKA ANALIZA

3.1. - Problemska analiza dostupnih podataka o životu Roma u Hrvatskoj

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Hrvatskoj živi 16 975 osoba koje su se izjasnile kao pripadnici/e romske nacionalne manjine. Radi se o gotovo dvostruko većem broju u odnosu na popis iz 2001, kada su se pripadnicima romske nacionalne manjine izjasnile 9 463 osobe. Međutim, i dalje je izvjesno da je taj broj podcijenjen, posebice kad se uzmu u obzir općeprihvaćene procjene Vijeća Europe prema kojima u Hrvatskoj živi 30 000-40 000 Roma. Podaci o Romima u Hrvatskoj govore o višestrukoj socijalnoj marginalizaciji koja utječe na ekonomski položaj, kvalitetu života, pristup kvalitetnom obrazovanju, stanovanju i zdravstvenoj zaštiti i mogućnostima sudjelovanja u javnom, političkom i kulturnom životu.

Pristup Roma materijalnim sredstvima, interakcije s lokalnim, regionalnim i nacionalnim institucijama te participacija u ekonomskim, obrazovnim, kulturnim i političkim aktivnostima višestruko su isprepleteni i otežani nizom društveno uvjetovanih zapreka. U procesu političke i ekonomske tranzicije koju obilježavaju sužavanje tržišta rada i snižena razina tolerancije među širim društvenim slojevima, Romi su, u usporedbi s drugim društvenim skupinama u ranjivijem položaju. Niži obrazovni status i nedovoljno konkurentne profesionalne sposobnosti rezultiraju teškoćama pri ulasku u svijet rada i zadržavanju zaposlenja. To se održava i na cjelokupni socioekonomski položaj većine pripadnika romske nacionalne manjine.

Prema istraživanju o socioekonomskom statusu Roma u Hrvatskoj kojeg je 2011. godine proveo UNDP u suradnji s partnerskim organizacijama postoje značajne nejednakosti između Roma i ostalog stanovništva koji žive u njihovu susjedstvu.

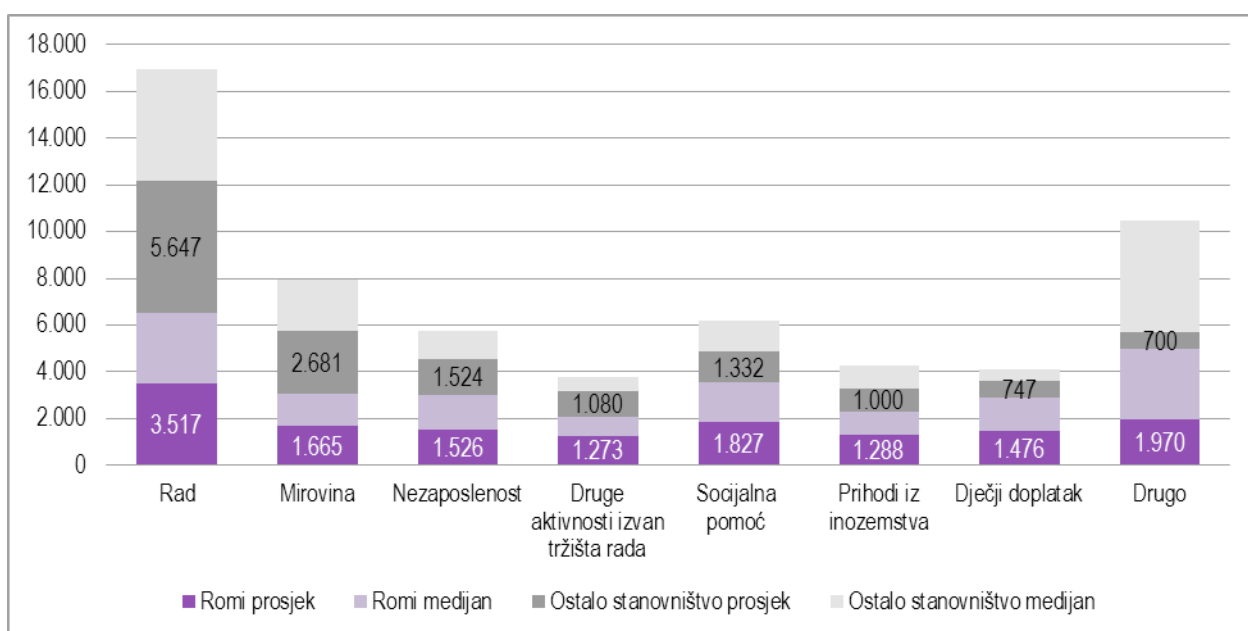
Slika 1: Izvor UNDP: Istraživanje o socioekonomskom položaju Roma, 2011.

Slika prikazuje apsolutne i relativne stope siromaštva za Rome i ostalo stanovništvo koji žive u njihovoj blizini. Međunarodna stopa apsolutnog siromaštva odnosi se na 2.15 \$ i 4.33 \$ prema paritetu kupovne moći (PKM), te stopi relativnog siromaštva mjerenoj prema EU metodologiji: 60% ekvivalentnog medijana dohotka.

Ukoliko uzmemo u obzir apsolutnu stopu siromaštva (2.15 \$ po danu), manje od 2% romskog stanovništva u Hrvatskoj je na toj razini. Međutim, 38% romskih kućanstava (u usporedbi, sa 5 % ne-romskih) navelo je u istraživanju da si nisu mogli priuštiti dovoljno hrane u mjesecu koji je prethodio istraživanju.

No, općeprihvaćena je činjenica da stope apsolutnog siromaštva nisu relevantne u Hrvatskoj, te se koristi stopa relativnog siromaštva. U ovom slučaju, ona ukazuje na značajne razlike: 92% Roma žive u kućanstvima čiji je prihod ispod relativne linije siromaštva, u usporedbi sa 42% ne-romskih kućanstava koja žive u njihovoj blizini, odnosno 17% kućanstava u Hrvatskoj.

Struktura prihoda romskih kućanstava pokazuje da u prosjeku u mjesečnim приходima najveći udio čini socijalna pomoć (45%), a slijede dječji doplatci (25 %), prihodi iz rada čine tek 15% ukupnih prihoda, a 5% prihoda dolazi iz drugih vrsta radnih aktivnosti koje nisu vezane uz tržište rada (neformalni rad). Struktura prihoda ne-romskih kućanstava je sasvim drugačija: 45% prihoda čine prihodi od rada, 38% mirovine, dok prihodi od neformalnog rada čine zanemariv udio u ukupnoj strukturi prihoda.

Slika 2: Izvor UNDP i Svjetska banka, Istraživanje o socioekonomskom položaju Roma, 2011.

Osim toga, unatoč činjenici da je pravo na zdravlje zagarantirano odredbama nacionalnog zakonodavstva, dio Roma ne uspijeva ostvariti pravo na zdravstvenu zaštitu. Istraživanje UNDP i partnera iz 2011. godine donosi podatak da 17,5% Roma nema zdravstveno osiguranje.

Uvjete stanovanja Roma karakteriziraju tri ključne odrednice: 1) prostorna marginalizacija i neuređenost romskih naselja; 2) neadekvatan pristup osnovnoj infrastrukturi; te 3) otežan pristup subvencijama i kreditima za unaprjeđenje uvjeta stanovanja. Dijelovi, a ponekad i cijela naselja izgrađena su bespravno: nedefinirane prometnice, neadekvatne kuće i nastambe stvaraju dojam privremenosti naselja unatoč tome što ona postoje i desetljećima.

Kumulativni utjecaj ocrtanog nepovoljnog položaja Roma ogleda se u i životnoj dobi pripadnika romske nacionalne manjine: samo 3% romskog stanovništva iz nacionalnog uzorka bilo je 2001. godine starije od 60 godina. Osim toga, udio Romkinja u ukupnoj romskoj populaciji, manji je od udjela muškaraca¹.

Politička participacija Roma uvelike je unaprijeđena u posljednjih desetak godina kroz mehanizme vijeća nacionalnih manjina. Međutim, na općoj razini Rome se percipira prvenstveno kao socijalno ranjivu skupinu implicirajući da unapređenje njihova socioekonomskog, kulturnog i političkog položaja ovisi prvenstveno o sustavu socijalne politike. Na taj se način njihova i ljudska i manjinska prava rangiraju kao drugorazredna.

Stoga se i u RH razvijaju nacionalne i regionalne politike i strategije temelje na Deset zajedničkih temeljnih načela o uključivanju Roma: 1) konstruktivne, pragmatične i ne-diskriminatorne politike; 2) eksplicitno, ali ne i isključivo usmjerenje; 3) inter-kulturalni pristup; 4) usmjerenost ka uključivanju; 5) svijest o rodnoj dimenziji; 6) prijenos politika temeljenih na podacima; 7) uporaba instrumenata EU; 8) uključivanje regionalnih i lokalnih vlasti; 9) uključivanje civilnog društva; i 10) aktivno sudjelovanje Roma².

Provedba Akcijskog plana uključivanja Roma Sisačko-moslavačke županije temeljit će se na tim principima.

3.2. - Problemska analiza dostupnih podataka o životu Roma u Sisačko-moslavačkoj županiji

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Sisačko-moslavačke županije živi 1463 pripadnika romske nacionalne manjine. Sukladno tim podacima najveći broj pripadnika romske nacionalne manjine živi na području Grada Siska (648 pripadnika), Grada Kutine (340 pripadnika), općine Popovača (187 pripadnika) i Grada Novske (170 pripadnika). Većina lokacija/gradskih četvrti u kojima žive Romi nalazi se na području Grada Siska (Capraške Poljane, Palanjek), Grada Kutine (Radićeva ulica), Općine Popovača (Poljska ulica, Vidrenjak).

Prema podacima koje su prikupili predstavnici vijeća romske nacionalne manjine i romskih udruga, broj Roma u Sisačko-moslavačkoj županiji je oko 3 500, dakle više nego dvostruko veći od službenih podataka. Dio stanovnika romske nacionalne manjine nastanjenih na području Grada Siska živi u centru grada, dok je većina koncentrirana u dva rubna naselja: Capraškim Poljanama i Palanjku. Capraške Poljane su naselje u Sisku u kojem živi 1720 Roma, tj. 150 romskih obitelji (u oko 150 kuća). Palanjek je sisačko prigradsko naselje isključivo romskog stanovništva. Broji oko 180 stanovnika, tj. 30 obitelji (30 kuća). Procjene govore o 1000 Roma koji žive u Kutini, 200 u Popovači i 200 u Novskoj.

3.2.1. - Uključenost u obrazovanje

Podaci o obrazovnoj strukturi pripadnika romske nacionalne manjine u SMŽ su fragmentirani, iako je značajan napredak to što se prikupljaju te su dostupni podaci o djeci i mladima uključenim u predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske obrazovne ustanove. Prema dostupnim podacima troje je romske djece (u dobi 3-6 godina) uključeno u redovni vrtički program, a 33 (u dobi od 6 godina) je uključeno u program predškole za školsku godinu 2013/2014. Obzirom da je broj smanjen u odnosu na školsku godinu 2011/2012, predlaže se da prilikom provedbe Akcijskog plana posebna pažnja posveti podršci za uključivanje u vrtički i predškolski program, pri tome je nužna provedba potpunih aktivnosti kao što je organizirani prijevoz djece iz prostorno izoliranih naselja do redovnih vrtića te podrška romskih pomagača u organiziranju roditelja i djece (primjer Kutine).

U SMŽ osnovnu školu pohađa 7593 učenika od kojih je 484 Roma. Najveći broj romskih učenika pohađa Osnovnu školu Braća Bobetko u Sisku gdje je od 2009. god. uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta angažiran romski pomagač. Osnovnu školu »Braća Bobetko« Sisak pohađa 548 učenika u 25 razrednih odjela. U školi je 128 učenika iz romskog naselja Capraške poljane, 90 ih je u razrednoj nastavi (od 1. - 4. razreda) i 38 u predmetnoj nastavi (5. - 8. razred). Učenici su integrirani u redovne razredne odjele. Od ukupnog broja učenika Roma 10 ih se školuje pro prilagođenom programu.

3.2.2. - Zapošljavanje i uključenost u gospodarski život

U 2011. i 2012. godini pripadnici romske nacionalne manjine otežano su se zapošljavali zbog niske razine obrazovanja te predrasuda poslodavca. Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Sisak evidentirao je 250 nezaposlenih pripadnika romske nacionalne manjine od čega su polovica žene. Uz pomoć poticajnih mjera u 2012. godini zaposleno je 10 pripadnika romske nacionalne manjine, a izvan mjera jedan. Obrazovano je putem poticajnih mjera 198 nezaposlenih osoba.

¹ Pokos, N. (2005.) *Demografska analiza Roma na temelju statističkih podataka*. 42-43. *Kako žive hrvatski Romi?*

² http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2011_10_Common_Basic_Principles_Roma_Inclusion.pdf

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Područni ured Kutina, evidentirane su 373 nezaposlene osobe romske nacionalne manjine³.

Prikupljeni nepotpuni podaci ukazuju da je u dva najveća područja naseljena Romima u Sisačko-moslavačkoj županiji evidentirano 623 nezaposlenih osoba romske pripadnosti.

3.2.3. - Zdravstvena zaštita

U 2011. i 2012. godini poboljšani su sanitarni uvjeti i uvjeti stanovanja te pristup zdravstveno ispravnoj vodi. Vezano uz temu zdravstva djelatnici Službe za epidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije obilazili su romska naselja i upozoravali pripadnike romske nacionalne manjine o važnosti komunalne higijene i redovitom odvoženju otpada kao i o bolestima koje se mogu prenijeti glodavcima koji se prekomjerno razmnožavaju u takvom otpadu. Zbog smanjenja glomaznog otpada oko kuća nema traženja usluga dodatne deratizacije i dezinfekcije, nema prijava oboljelih od zaraznih bolesti koje se prenose glodavcima.

Za povećanje zdravstvenog standarda Roma, od 2011. godine iz Proračuna Sisačko-moslavačke županije, izdvaja se godišnje po 50.000,00 Kn. U okviru povećanog standarda građana, tzv. pomoći za liječenje, u 2012. godini dodijeljeno je ukupno 18 pomoći za Rome, dok je u 2013. godini (do sada) dodijeljeno 20 pomoći.

U 2012. godini sa Upravnog odjela za zdravstvo financirana su 2 zdravstvena projekta romskih udruga u ukupnom iznosu od 13.000,00 Kn., dok je u 2013. godini financiran jedan projekt romske udruge u iznosu od 20.000,00 Kn.

Prema podacima koji su bili dostupni i vrijeme izrade AP-a nije bilo moguće utvrditi jesu li svi pripadnici romske nacionalne manjine ostvarili pravo na zdravstveno osiguranje, stopu procijepljenosti djece te o drugim pokazateljima zdravlja. Preporučuje se u prvom kvartalu provedbe AP-a pripremiti detaljna procjena pristupa pravu na zdravlje i osnovnih pokazatelja zdravlja.

3.2.4. - Socijalna skrb

Kroz sustav socijalne skrbi, temeljem zakonskih obaveza (prvenstveno Zakon o socijalnoj skrbi), Županijske razvojne strategije, Plana razvoja socijalnih usluga u SMŽ 2011.-2014. god. te socijalnim planovima jedinica lokalne samouprave na području SMŽ, skoro svi stanovnici Romske nacionalne manjine ostvaruju različita novčana i ostalih prava iz sustava (obiteljsko-pravna zaštita, briga o djeci starijim osobama i sl.).

³ U ukupnom broju evidentiranih nezaposlenih muškaraca bilo je 132 sa nezavršenom osnovnom školom, 32 sa završenom osnovnom školom, 5 sa završenom srednjom stručnom spremom; 9 osposobljenih za pomoćna zanimanja i 2 sa drugim stupnjem obrazovanja. Među evidentiranim nezaposlenim Romkinjama 162 nisu završile osnovnu školu, 26 je završilo osnovnoškolsko obrazovanje i 2 su bile osposobljene za pomoćna zanimanja.

Važno je napomenuti da su pripadnici romske populacije dobro upućeni u svoja »materijalna prava« a puno slabije u druga »nematerijalna« prava a pogotovo obaveze iz sustava socijalne skrbi (obiteljsko-pravna zaštita i sl.). Isto se može reći i za druga područja socijalne politike (zdravstveno i mirovinsko osiguranje, zapošljavanje i sl.), pa se ovom području aktivnosti, kroz Akcijski plan uključivanja Roma u SMŽ treba posvetiti posebna pozornost.

Prava i usluge sustava socijalne skrbi, koje u SMŽ pruža 6 centara za socijalnu skrb i 2 njihove podružnice, koristi 797 obitelji-korisnika stalne novčane pomoći romske populacije⁴. Tijekom 2013. godini preko centara za socijalnu skrb dodijeljeno je ukupno 261 jednokratnih novčanih pomoći pripadnicima RNM.

Osim novčanih prava koje su pripadnici romske nacionalne manjine ostvarili putem Centra za socijalnu skrb, iz Županijskog proračuna romskim obiteljima podijeljeno je jednokratnih novčanih pomoći u ukupnom iznosu od 27.000,00 kn, što je više od 10% ukupno podijeljenih jednokratnih novčanih pomoći za cijelu županiju.

Od mjera obiteljsko-pravne zaštite najčešća su upozorenja roditeljima na pogreške i propuste u odgoju djece. Prema procjeni, među korisnicima prava Centra za socijalnu skrb Kutina 20% roditelja pripadnika romske nacionalne manjine ima izrečenu tu vrstu obiteljsko-pravne zaštite, slijedi nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi koji se u 2013. godini provodio u 5 romskih obitelji (od ukupno 16 obitelji).

Grad Sisak, sukladno mogućnostima svog proračuna, programom socijalnih potreba Grada Siska sudjeluje u dijelu plaćanja troškova stanovanja romskih obitelji s područja Capraških Poljana i Palanjka, a romski pojedinci koji se prema kriterijima Povjerenstva za socijalnu skrb nađu u iznimno teškoj situaciji, dobivaju i jednokratnu pomoć. Za svu romsku djecu slabijeg imovinskog stanja osigurana je besplatna prehrana u školi.

3.2.5. - Prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša

Problemi vezani uz stanovanje te poboljšanje uvjeta stanovanja u romskim naseljima u Sisačko-moslavačkoj županiji prisutni su i u 2011. i 2012. godini. U 2012. godini pokrenuta je legalizacija objekata u Capraškim poljanama i Palanjku za što je Vijeće romske nacionalne manjine Grada Siska i Sisačko-moslavačke županije dobilo sredstva od Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja. Grad Sisak uložio je značajna sredstva u uređenje komunalne infrastrukture u Capraškim poljanama. U Izmjenama Prostornog plana Općine Popovača usvojena je obveza detaljnog uređenja Poljske ulice u naselju Donja Gračenica koje je sufinancirano sredstvima Ministarstva graditeljstva i

⁴ Prema dostavljenim podacima CZSS Kutina (područje Grada Kutina, Grad Popovača i općina Velika Ludina) ukupan broj samaca i obitelji korisnika pomoći za održavanje je 650 (1818 osoba); broj korisnika pomoći za održavanje koji žive prema romskim običajima je 161. CZSS Kutina je do rujna 2013. godine podijelio ukupno 414 jednokratnih pomoći, a 82 korisnika su bili Romi.

prostornog uređenja. Također 2012. godine izvršena je sanacija Poljske ulice u naselju Donja Gračenica sredstvima iz Proračuna općine Popovača.

U Capraške Poljane vodovodna mreža je uvedena prije 5 godina, strujna mreža prije 2 godine, a kanalizacijske mreže još nema. U pola naselja Capraške Poljane izgrađena je cesta dok kroz ostali dio naselja vode makadamski putovi. Odvoz otpada je organiziran. Urbanistički plan za naselje postoji - za namjenu stambene gradnje i ostalog. Grad Sisak je inicirao i financirao izradu Detaljnog plana uređenja Capraških Poljana. Detaljni plan uređenja Capraških Poljana određuje razvojne odrednice naselja, definira plan parcelacije za legalizaciju većine objekata zatečenih na predmetnoj lokaciji (stambeni objekti, ulice, javna rasvjeta te druga komunalna infrastruktura). U okviru mjera prostornog rješavanja, uređenja i opremanja legaliziranih lokacija naseljenih Romima, od 2005. god. Grad Sisak provodi rješavanje imovinsko-pravnih odnosa za zemljište u romskom naselju Capraške Poljane: izuzimanje zemljišta iz osnove kojom gospodare Hrvatske šume; prijenos prava vlasništva s Republike Hrvatske na Grad Sisak; i parcelacija/odvajanje od šumskog zemljišta.

Prioriteti romskog stanovništva Capraških Poljana su: kanalizacija, cestovna infrastruktura, društveni dom, legaliziranje stambenih objekata i izgradnja nogometnog igrališta.

U Palanjku, sisačkom prigradskom naselju u kojem živi isključivo romsko stanovništvo, vodovodna i strujna mreža su uvedene, no još nema kanalizacijske mreže. Izgrađena je cesta, organiziran je odvoz otpada, a postoji i urbanistički plan za ovo naselje.

Prioriteti romske zajednice u Palanjku su: kanalizacija, društveni dom, legaliziranje stambenih objekata i izgradnja nogometnog igrališta.

3.2.6. - Društveno i političko uključivanje uz očuvanje vlastite kulture

Obzirom na udio pripadnika romske nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika, Romi su ostvarili pravo na formiranje Vijeća romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije i Vijeća romske nacionalne manjine Grada Siska te pravo na predstavnika romske manjine u Gradu Kutini koje nije realizirano obzirom da na prethodnim izborima nije istaknut kandidat.

U Sisačko-moslavačkoj županiji aktivno je 14 romskih udruga. Sredstva potpore programima udruga dodjeljuju se na temelju Javnog natječaja za financiranje projekata udruga građana iz Proračuna Sisačko-moslavačke županije⁵. Kao glavni problem među udruga-

⁵ U 2011. godini Udruga za razvoj i bolji život Roma dobila je 7.000,00 kuna za projekt »Tematsko praćenje primjene socijalnih prava«, Romski kulturni centar 7.000,00 kuna za projekt »Praćenje i unapređenje primjene socijalnih prava« te Romska prava 7.000,00 kuna za projekt »Informiranje pripadnika romske nacionalne manjine u Sisačko-moslavačkoj županiji o dostupnim pravima zdravstvene i socijalne skrbi. U 2012. godini Udruga »Romska prava« dobila je 8.000,00 kuna za projekt »Stvaranje preduvjeta za zdravu životnu sredinu u romskom naselju Capraške poljane« te Romski nogometni klub »Roma« 5.000,00 kuna za projekt »U zdravom tijelu zdrav duh«.

ma javlja se izostanak njihove međusobne suradnje i komunikacije iako su sve udruge osnovane s ciljem pomoći istoj populaciji. Također kod većine udruga uočeno je nesnalaženje udruga prilikom prijave na natječaj, odnosno nedostatak kapaciteta za pripremu projektnih prijedloga.

4. OPĆI CILJEVI

Opći ciljevi postavljeni su u odnosu na ključna područja života u kojima je važno osigurati uključivanje pripadnika/ica RNM i rješavanje njihovih problema:

1. Povećati uključenost i završnost osnovnog, srednjeg i fakultetskog obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine
2. Povećati zapošljavanje romske nacionalne manjine na tržištu rada i njihovo veće zapošljavanje.
3. Poboljšati kvalitetu stanovanja pripadnika romske nacionalne manjine, prostornu uređenost i okolišne uvjete.
4. Smanjiti siromaštvo romske populacije te unaprijediti njihovo zdravlje kroz poboljšanu kvalitetu i dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga.
5. Suzbijanje diskriminacije, rješavanje statusnih pitanja i osiguravanje pripadnicima/icama romske nacionalne manjine ravnopravnog sudjelovanja u društvenom, kulturnom i javnom životu uz očuvanje vlastite kulture.

5. PLAN PRAĆENJA PROVEDBE I EVALUACIJA

Obzirom da provedba Akcijskog plana predviđa usklađeno djelovanje različitih aktera jedinica regionalne, područne i lokalne samouprave potrebno je osigurati konzistentno i koordinirano praćenje provedbe svih mjera i aktivnosti. Potrebno je odrediti koordinacijsko tijelo koje će podržavati druge aktere u provedbi mjera/aktivnosti te prikupljati i objedinjavati podatke potrebne za praćenje provedbe po pojedinih područjima i pripremati polugodišnje izvještaje za sve dionike na razini Sisačko-moslavačke županije, kao i godišnji izvještaj.

Obzirom na nedostatak u usklađenost podataka koji su bili potrebni za pripremu Akcijskog plana u svim područjima, koordinacijsko tijelo za praćenje provedbe AP treba, u suradnji sa svim akterima posvetiti pažnju prikupljanju i analizi podataka. To je potrebno učiniti u prvom tromjesečju provedbe AP kako bi se na kraju 2014. godine mogla analizirati postignuća i pripremiti podloga za novo trogodišnje planiranje.

U svrhu procjene rezultata i učinaka mjera definiranih u Akcijskom planu organizirati će se vanjska nezavisna evaluacija koristeći participativne metode, kvalitativnu i kvantitativnu analizu uz aktivnu uključenost predstavnika RNM, provedbenih tijela, Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te drugih aktera.

6. MJERE I AKTIVNOSTI PO PODRUČJIMA**6.1. - Obrazovanje**

OPĆI CILJ: **povećati uključenost i završnost osnovnog, srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine.**

Specifični ciljevi:

1. Povećati pripremljenost romske djece za školu kroz otklanjanje prepreka za upis romske djece

u vrtić te povećati broj romske djece uključene u programe predškolskog odgoja u minimalnom trajanju dvije godine.

2. Smanjiti razliku između upisa i završene osnovne i srednje škole djece pripadnika RNM.
3. Osigurati bolji školski uspjeh kroz podršku romskim učenicima u školovanju.
4. Poticati veći obuhvat i završnost visokog obrazovanja romskih učenika oba spola.
5. Osigurati besplatno obrazovanje odraslih pripadnika RNM.

1.1. MJERA	Osigurati uvjete za veću obuhvaćenost romske djece programima predškolskog odgoja u trajanju od najmanje dvije godine.			
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Organizirati zajedničke edukacije roditelja romske i ne-romske djece na teme predškolskog obrazovnog uključivanja i anti-diskriminacije	- Centar za socijalnu skrb (Obiteljski centar) u suradnji s vrtićima, odgojno-obrazovnim ustanovama i udrugama.	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj provedenih edukacija - Broj informiranih roditelja i djece - Broj romske djece (3-6 godina) uključene u redovne vrtiće <u>Očekivani rezultati:</u> - Minimalno dvije edukacije godišnje.	<u>Početna vrijednost:</u> - Nije organizirana niti jedna edukacija - 3 romske djece (3-6 godina) uključene u redovne vrtiće za školsku godinu 2012-2013 <u>Izvori prikupljanja podataka:</u> - Izvješća o radu obiteljskog centra i suradnika - podaci o broju romske djece upisane u vrtiće	- U okviru redovne djelatnosti Centra za socijalnu skrb (Obiteljski centar) - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Informirati roditelje i provoditi promotivne kampanje o važnosti predškolskog odgoja i upisa u programe predškolskog odgoja putem lokalnih medija i predavanja Poseban naglasak na važnost obrazovanja djevojčica	- Gradski uredi za obrazovanje - Centri za socijalnu skrb i Obiteljski centri, predškolske ustanove - Radio postaje i TV - Centar za provedbu integracije Roma u Hrvatskoj - Udruge civilnog društva - Jedinice lokalne samouprave	<u>Rok:</u> Kontinuirano, svake godine u vrijeme upisa. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj predavanja - Broj provedenih promotivnih aktivnosti - Broj informiranih roditelja i djece - Postotak romske djece u dobi od 5 i 6 godina uključeno u dvogodišnje predškolske programe <u>Očekivani rezultati:</u> - 12 organiziranih predavanja - 34 provedenih promotivnih aktivnosti - 40% romske djece u dobi od 5 i 6 godina uključeno u dvogodišnje predškolske programe.	<u>Početna vrijednost:</u> - Nije organizirano nijedno predavanje - Nije provedena niti jedna promotivna aktivnost - 3 romske djece uključene u vrtić u školskoj godini 2012-2013 Broj djece za koje je okvirna procjena da trebaju pohađati vrtić: Capraške poljane 30; Palanjek: 15; Kutina: 50; Sisak 10. <u>Izvori prikupljanja podataka:</u> - Izvještaji gradskih ureda za obrazovanje - Izvještaji Centara za socijalnu skrb - Izvještaji predškolskih ustanova - Izvještaji udruga	- MZOS - Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

1.1. MJERA				
Osigurati uvjete za veću obuhvaćenost romske djece programima predškolskog odgoja u trajanju od najmanje dvije godine.				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Osigurati mjesta u vrtićima za romsku djecu	- Jedinice lokalne samouprave	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj romske djece integrirane u vrtićke programe <u>Očekivani rezultati:</u> - Minimalno 25 romske djece u dobi 3 -6 godina integrirano u vrtićke programe do kraja 2015	<u>Početna vrijednost:</u> - Troje romske djece uključeno je u vrtićki program <u>Izvori prikupljanja podataka:</u> - Podaci vrtića - Romske udruge	- MZOS - Jedinice lokalne samouprave - EU i međunarodni fondovi
Organizirati programe predškolskog odgoja u trajanju od dvije godine prije polaska u školu za romsku djecu u dobi od 5 i 6 godina	- MZOS - Županija - Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i sport - Jedinice lokalne samouprave - Predškolske ustanove - Udruge	<u>Rok:</u> Kontinuirano <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj romske djece u dobi od 5 i 6 godina uključen u dvogodišnje programe predškolskog obrazovanja <u>Očekivani rezultati:</u> - 40% romske djece u dobi od 5 i 6 godina uključeno u dvogodišnje predškolske programe	<u>Početna vrijednost:</u> - 0 romske djece u dobi od 5 i 6 godina uključeno u programe predškolskog odgoja u trajanju od dvije godine prije polaska u školu	- Državni proračun (pozicija Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta) - Županija i JLS
Organizirati i sufinancirati predškolski program za svu djecu u godini prije polaska u prvi razred	- Jedinice lokalne samouprave - Predškolske i druge odgojno - obrazovne ustanove	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj djece u dobi od 6 godina uključeno u redovni jednogodišnji predškolski program <u>Očekivani rezultat:</u> - 100% djece u dobi od 6 godina uključeno u redovni predškolski program	<u>Početna vrijednost:</u> - Troje je romske djece (u dobi 3-6 godina) uključeno u redovni vrtićki program, a 33 (u dobi od 6 godina) je uključeno u program pred-škole za školsku godinu 2013/2014. <u>Izvori prikupljanja podataka:</u> - Podaci vrtića - Podaci odgojno-obrazovnih ustanova - Podaci MZOS o uključenosti romske djece u predškolsko obrazovanje u odnosu na ukupan broj djece predškolske dobi	- Jedinice lokalne samouprave - MZOS

1.1. MJERA				
Osigurati uvjete za veću obuhvaćenost romske djece programima predškolskog odgoja u trajanju od najmanje dvije godine.				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Osigurati prijevoz djece u predškolske odgojno-obrazovne ustanove (prioritet su vrtići i osnovne škole)	<ul style="list-style-type: none"> - Jedinice lokalne samouprave - Predškolske i druge odgojno-obrazovne ustanove - Udruge 	<p><u>Rok:</u> početak školske godine 2014/2015</p> <p><u>Pokazatelji rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj romske djece u sustavu prijevoza. <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sva djeca u vrtićkoj i osnovnoškolskoj dobi uključena u redovne odgojno-obrazovne ustanove imaju pristup organiziranom prijevozu 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nema osiguranog prijevoza djece do vrtića <p><u>Izvori prikupljanja podataka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podaci odgojno-obrazovnih ustanova, jedinica lokalne samouprave i udruga 	<ul style="list-style-type: none"> - JLS - MZOS - Vrtići - Osnovne škole
Angažirati romske pomagače kako bi se osigurala podrška i pratnja za romsku djecu koja se uključuju u predškolski odgoj	<ul style="list-style-type: none"> - Jedinice lokalne samouprave - Osnivači odgojno-obrazovnih ustanova: MZOS i županija. - Hrvatski zavod za zapošljavanje - Romske i ne-romske udruge 	<p><u>Rok:</u> 2015.</p> <p><u>Pokazatelji rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj angažiranih romskih pomagača u predškolskom odgoju <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Osigurati 4 romska pomagača 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <p>jedna romska pomagačica u Kutini (za vrtić i za predškolski odgoj)</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća JLS, odgojno-obrazovnih ustanova, HZZ i udruga 	<ul style="list-style-type: none"> - JLS - Hrvatski zavod za zapošljavanje - MZOS - EU i međunarodni fondovi
Osigurati programe igraonica za učenje jezika i razvoj socijalnih vještina unutar romskih naselja za romsku djecu koja ne pohađaju vrtić, a vrtićke su dobi	<ul style="list-style-type: none"> - JLS - VNM i udruge Roma 	<p><u>Rok:</u> 2015.</p> <p><u>Pokazatelji rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj organiziranih igraonica za učenje jezika i razvoj socijalnih vještina; - Broj odobrenih programa za učenje jezika - Broj odobrenih programa za učenje socijalnih vještina - Broj djece uključene u programe igraonica - Broj djece koja su kontinuirano pohađala i uspješno završila programe <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Minimalno 1 osposobljen prostor u najvećem romskom naselju (Capraške Poljane) - Dva programa u provedbi: jedan u Capraškim poljanama i jedan u Kutini (30 djece uključeno u programe) 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nema organiziranih igraonica za učenje jezika i razvoj socijalnih vještina u romskim naseljima. <p><u>Izvori prikupljanja podataka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća provoditelja programa - Evaluacijska izvješća (neovisna/vanjska evaluacija) 	<ul style="list-style-type: none"> - MZOS - MSPM - EU i međunarodni fondovi

1.2. MJERA				
Osigurati romskim učenicima pomoć i podršku tijekom obrazovanja				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Stvoriti preduvjete za uključivanje romskih učenika/ca u produženi boravak u osnovnoj školi kroz sufinanciranje troškova i osiguranje potrebnog broja razreda s produženim boravkom	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i sport - Jedinice lokalne samouprave - Škole 	<p><u>Rok:</u> školska godina 2014/2015</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj romskih učenika uključenih u produženi boravak <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 10% romskih učenika, od ukupnog broja romskih učenika koji pohađaju osnovnu školu, uključeno u produženi boravak 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 484 romskih učenika u osnovnoj školi - Nema romskih učenika u produženom boravku <p><u>Izvori prikupljanja podataka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podaci osnovnih škola 	<ul style="list-style-type: none"> - Državni proračun - Jedinice lokalne samouprave - EU i međunarodni fondovi
Osigurati pomoć u učenju romskim učenicima u prostoru škola kroz programe podrške za uspješnije obrazovanje (pomoć u učenju)	<ul style="list-style-type: none"> - Škole - Udruge i visokoškolske ustanove - Hrvatski zavod za zapošljavanje - Organizacije civilnog društva 	<p><u>Rok:</u> školska godina 2014/2015</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj škola koje su organizirale podršku uspješnijem obrazovanju (pomoć u učenju) - Broj učenika koji sudjeluju u programu podrške za uspješnije obrazovanje/pomoć u učenju - Uspjeh učenika <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Najmanje 5 osnovnih škola provodi program podrške za uspješnije obrazovanje - 60 uključenih učenika u program podrške za uspješnije obrazovanje - 30 učenika čiji su obrazovni ishodi unaprijeđeni 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nema organiziranih programa podrške za uspješnije učenje pri osnovnim školama <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Godišnje izvješće o radu škola - Izvješća provoditelja programa - Evaluacijska izvješća (neovisna/vanjska evaluacija) 	<ul style="list-style-type: none"> - MZOS - HZZ - EU i međunarodni fondovi - Fondacija Institut otvoreno društvo
Osigurati dovoljan broj osposobljenih romskih pomagača čiji će radni status i prava biti adekvatno regulirani (preporuka: kroz ugovor o radu).	<ul style="list-style-type: none"> - MZOS - Županija - Škole - Hrvatski zavod za zapošljavanje 	<p><u>Rok:</u> školska godina 2014 - 2015</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj romskih asistenata u nastavi <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapošljavanje 6 romskih pomagača 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jedan romski asistent u nastavi (OŠ Braće Bobetko Sisak). <p><u>Izvori prikupljanja podataka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podaci županije. 	<ul style="list-style-type: none"> - Državni proračun (MZOS i HZZ)

1.2. MJERA				
Osigurati romskim učenicima pomoć i podršku tijekom obrazovanja				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Pružiti podršku, informirati i savjetovati učenice i učenike na prijelazu iz osnovne u srednju školu te one koji odustaju od školovanja i njihove roditelje o važnosti i mogućnosti nastavka školovanja	<ul style="list-style-type: none"> - Škole - Romski pomagači - Romske i druge udruge - Centar za socijalnu skrb - HZZ 	<p><u>Rok:</u> školska godina 2014-2015</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj obavljenih razgovora s djecom i roditeljima - Broj učenika osnovnih škola koji napuštaju osnovnoškolsko obrazovanje/ broj učenika koji završavaju osnovnoškolsko obrazovanje (prema spolu) - Broj djece i mladih koji se nakon osnovne škole upisuju u srednju (prema spolu) u odnosu na ukupan broj mladih Roma u dobi za srednjoškolsko obrazovanje - Broj mladih koji napuštaju srednjoškolsko obrazovanje (prema spolu) <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 50 obavljenih razgovora s roditeljima i djecom. - 20 romske djece ponovno uključene u osnovnoškolsko obrazovanje - 10 djece nastavlja srednjoškolsko obrazovanje nakon osnovne škole - 3 djece ponovno uključeno u srednjoškolsko obrazovanje (nakon odustajanja) 	<p><u>Početna vrijednost:</u> nema podataka</p> <p><u>Izvori:</u> Izvještaji škole, romskih pomagača i udruga</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - EU i međunarodni fondovi
Dodatno osposobljavati učitelje i nastavnike za rad s romskim učenicima	<ul style="list-style-type: none"> - Županijski ured za obrazovanje u suradnji s AOO, Učiteljskim fakultetom i romskim udrugama 	<p><u>Rok:</u> školska godina 2014/2015</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj provedenih edukacija - Broj učitelja i nastavnika koji su sudjelovali na edukaciji - Broj učitelja i nastavnika koji primjenjuju nove vještine u radu (post facto evaluacija) <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 provedene edukacije za nastavno osoblje u županiji 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nije provedena niti jedna edukacija. <p><u>Izvori prikupljanja podataka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća o provedenim edukacijama - Evaluacijska izvješća provedenih edukacija i post facto evaluacije <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izvješća 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - AOO - MZOS

1.2. MJERA		Osigurati romskim učenicima pomoć i podršku tijekom obrazovanja		
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Organiziranje preventivnih programa u školama, osobito programa prevencije nasilja i ovisnosti (alkoholizma, kockanja i droga)	<ul style="list-style-type: none"> - MUP, PU - Škole - Centri za socijalnu skrb (obiteljski centri) - Udruge 	<p><u>Rok:</u> školska godina 2014/2015</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj provedenih preventivnih programa - Broj sudionika u preventivnim programima - Vršnjačko nasilje među Romima - Diskriminacija i nasilje prema Romima - Broj registriranih ovisnika <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Najmanje 6 provedenih preventivnih programa - 200 sudionika preventivnih programa - Smanjenje broja vršnjačkog nasilja među Romima - Smanjenje diskriminacije i nasilja na štetu Roma - Povećanje broja uključenih u klubove liječenih ovisnika o alkoholu - Smanjenje broja registriranih ovisnika 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Škole i udruge civilnog društva u suradnji sa ostalim organizacijama kontinuirano provode preventivne programe, ali nema dostupnih sistematiziranih podataka <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća o provedbi preventivnih programa - Izvješća MUP-a/PU - Izvješća Centara za socijalnu skrb 	<ul style="list-style-type: none"> - AOO - Natječaji za udruge županije i MZOS - EU i međunarodni fondovi

1.3. MJERA		Povećati broj Roma uključenih u srednjoškolsko i fakultetsko obrazovanje		
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Stipendiranje srednjoškolskih i deficitarnih obrtničkih zanimanja putem Obrtničke komore te stipendiranje studenata.	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Lokalna uprava - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta 	<p><u>Rok:</u> školska godina 2014/2015</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj Roma uključenih u sustav stipendiranja. <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 5 Roma uključenih u sustav stipendiranja 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jedan romski učenik prima stipendiju. <p><u>Izvori prikupljanja podataka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podaci MZOS-a i Sisačko-moslavačke županije. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva državnog proračuna u okviru redovite djelatnosti (MZOS) - Županija

1.3. MJERA		Povećati broj Roma uključenih u srednjoškolsko i fakultetsko obrazovanje		
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Osigurati stipendiranje studenata za koje se potpisuje ugovor s obvezivanjem na radni odnos po završetku studija.	- JLS	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj dodijeljenih stipendija romskim studentima <u>Očekivani rezultati:</u> - 1 osigurana stipendija za studenta/icu	<u>Početna vrijednost:</u> - podaci nedostupni <u>Izvori:</u> - Jedinice lokalne samouprave	- JLS
Informiranje o stipendijama i pomoć u ispunjavanju administrativnih zahtjeva za dobivanje stipendija i drugih oblika potpore u školovanju	- Škole - Romski pomagači - Romske i ne-romske organizacije	<u>Rok:</u> školska godina 2014/2015 <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj informiranih Roma - Broj Roma koji su aplicirali za stipendiju i druge oblike potpore u školovanju - Broj Roma uključenih u sustav stipendiranja. <u>Očekivani rezultati:</u> - 25 Roma koji su aplicirali za stipendiju i druge oblike potpore u školovanju	<u>Početna vrijednost:</u> - Dva romska učenika aplicirala su za stipendiju. - Jedan romski učenik je dobio stipendiju. <u>Izvori prikupljanja podataka:</u> - Izvještaji MZOS-a, Sisačko-moslavačke županije i udruga	- Nisu potrebna dodatna sredstva - Županijska sredstva koja se raspodjeljuju udrugama EU i međunarodni fondovi
Posredovanje i podrška u pronalasku stručne prakse tijekom srednjoškolskog obrazovanja	- Škole - Romski pomagači - Romske i ne-romske udruge - HZZ - HOK - HGK	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj stručnih praksi dogovoren uz posredovanje <u>Očekivani rezultati:</u> - Deset stručnih praksi dogovorenih uz posredovanje	<u>Početna vrijednost:</u> - Nema podataka <u>Izvori:</u> - Izvješća o provedenim aktivnostima	- Županijska sredstva koja se raspodjeljuju udrugama - Sredstva MZOS za romske pomagače - EU i međunarodni fondovi

1.4. MJERA		Omogućavanje Romima učenje hrvatskog jezika te učenje jezika i pisma romske nacionalne manjine		
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Osigurati osobama RNM učenje hrvatskog jezika u školama i centrima u romskim naseljima.	- Županija - Nevladine organizacije - Škole - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj provedenih edukacija - Broj osoba koje su sudjelovale i završile edukacije <u>Očekivani rezultati:</u> - 50 osoba koje su završile programe dodatnog učenja hrvatskog jezika	<u>Početna vrijednost:</u> - Nema podataka <u>Izvori:</u> - Izvješća provoditelja - Izvješća neovisnih evaluacija	- Županija - JLS - MZOS - EU i međunarodni fondovi

1.4. MJERA				
Omogućavanje Romima učenje hrvatskog jezika te učenje jezika i pisma romske nacionalne manjine				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Osigurati osobama RNM učenje jezika i pisma romske nacionalne manjine u školama i centrima u okviru romskih naselja.	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Nevladine organizacije - Škole 	<p><u>Rok:</u> 2015.</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj provedenih edukacija. - Broj educiranih osoba <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 50 Roma koja su završili programe dodatnog učenja romskog jezika 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nema podataka <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća provoditelja - Izvješća neovisnih evaluacija 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - JLS - MZOS - EU i međunarodni fondovi

1.5. MJERA				
Omogućavanje odraslim Romima oba spola završavanje osnovne škole i osposobljavanje za prvo zanimanje				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Informirati odrasle Rome o mogućnostima osnovnoškolskog obrazovanja i stručnog osposobljavanja	<ul style="list-style-type: none"> - Romski pomagači (škole) - Udruge - HZZ - Vijeća romske nacionalne manjine 	<p><u>Rok:</u> 2015.</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj informiranih Roma - Broj Roma oba spola uključenih u osnovnoškolsko obrazovanje i stručno osposobljavanje - Broj odraslih Roma koji su završili osnovnoškolsko obrazovanje - Broj odraslih Roma koji su završili program stručnog osposobljavanja <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 30 Roma uključenih u programe 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nema dostupnih ažuriranih podataka <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Baza podataka HZZ i MZOS 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - HZZ - EU fondovi i međunarodni fondovi

6.2. - Zapošljavanje i uključivanje u gospodarski život

Opći cilj: Povećati konkurentnost romske nacionalne manjine na tržištu rada i njihovo veće zapošljavanje.

Specifični ciljevi:

1. Povećanje broja zaposlenih pripadnika romske nacionalne manjine, a osobito mladih osoba i Romkinja.
2. Povećati stopu samozapošljavanja pripadnika romske nacionalne manjine.
3. Jačati kapacitet Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za osiguravanje podrške Romima u zapošljavanju i borbu protiv diskriminacije na tržištu rada.

2.1. MJERA				
Razvijanje kompetencija pripadnika RNM potrebnih za uključivanje na tržište rada				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Provesti analizu kapaciteta (znanja i vještina) nezaposlenih pripadnika/ica RNM kao temelja za uključivanje u edukacije i na tržište rada	- HZZ u suradnji s fakultetima (FPZG, FF), i/ili nezavisnim istraživačkim agencijama	<u>Rok:</u> lipanj 2014. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Javno dostupan izvještaj <u>Očekivani rezultati:</u> - Provedena analiza i izrađen izvještaj te plan akcije	<u>Početna vrijednost:</u> - Ne postoji analiza <u>Izvori:</u> - Izvještaj HZZ	- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava - Ured za ravnopravnost spolova
Organizirati radionice za stjecanje vještina u aktivnom traženju posla za pripadnike romske nacionalne manjine	- HZZ - Centri za socijalnu skrb (obiteljski centri) - Vijeća romske nacionalne manjine - Romske i ne-romske udruge	<u>Rok:</u> 2014. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj radionica - Broj nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine koje su bile uključene u radionice - Broj i postotak osoba romske nacionalne manjine koji su se zaposlili ili uključili u aktivnu politiku zapošljavanja poslije završetka radionica nakon 6 i 12 mjeseci <u>Očekivani rezultati:</u> - XX* radionica - XX* nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine koje su bile uključene u radionice - XX* Broj i % osoba romske nacionalne manjine koji su se zaposlili ili uključili u aktivnu politiku zapošljavanja nakon završetka radionica nakon 6 i 12 mjeseci	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Evidencija HZZ-a uz evidenciju drugih sudionika na tržištu rada	- Sredstva u okviru Državnog proračuna na poziciji HZZ-a, stavka: redovne aktivnosti EU i međunarodni fondovi

2.1. MJERA				
Razvijanje kompetencija pripadnika RNM potrebnih za uključivanje na tržište rada				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Organizirati individualno i grupno savjetovanje o ulasku na tržište rada koje će u većoj mjeri odgovarati potrebama pripadnika RNM, osobito ženama i mladima	- HZZ	<p><u>Rok:</u> Kontinuirano</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj individualnih savjetovanja - Broj nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine koje su bile uključene u savjetovanja (disagregirati prema spolu/dobi/obrazovanju) - Broj i postotak osoba romske nacionalne manjine koji su se zaposlili ili uključili u aktivnu politiku zapošljavanja poslije završetka savjetovanja nakon 6 i 12 mjeseci <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - XX* broj individualnih savjetovanja - XX* nezaposlenih osoba romske nacionalne manjine koje su bile uključene u savjetovanja (disagregirati prema spolu/dobi/obrazovanju) - XX* Broj i postotak osoba romske nacionalne manjine koji su se zaposlili ili uključili u aktivnu politiku zapošljavanja poslije završetka savjetovanja nakon 6 i 12 mjeseci 	<p><u>Početna vrijednost:</u> XX</p> <p><u>Izvori:</u> Izvještaj o aktivnostima HZZ-a</p>	- HZZ - EU i međunarodni fondovi
Organizirati sajam poslova gdje će se prezentirati postojeće mjere za zapošljavanje i samozapošljavanje te pozitivni primjeri zaposlenih pripadnika romske nacionalne manjine.	- HZZ	<p><u>Rok:</u> jednom godišnje</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj osoba romske nacionalne manjine koji su sudjelovali na prezentacijama na Sajmovima poslova <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - XX* osoba romske nacionalne manjine koji su sudjelovali na prezentacijama na Sajmovima poslova 	<p><u>Početna vrijednost:</u> XX</p> <p><u>Izvori:</u> XX</p>	- HZZ - EU i međunarodni fondovi

2.1. MJERA		Razvijanje kompetencija pripadnika RNM potrebnih za uključivanje na tržište rada		
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Poticati veće uključivanje u postojeće mjere sufinanciranja zapošljavanja, samozapošljavanja i povremenog zapošljavanja (dnevni vauchereri za sezonsko zapošljavanje npr. u poljoprivredi) - Aktivnost poticanja: Intenzivirati informiranje RNM o postojećim mjerama aktivnog zapošljavanja (tiskati letak o aktivnim mjerama na romskom i distribuirati ga u romskim naseljima)	- HZZ i drugi sudionici na tržištu rada	<u>Rok:</u> kontinuirano <u>Pokazatelj rezultata:</u> - XX* Broj uključenih pripadnika/ica RNM u mjere povremenog zapošljavanja <u>Očekivani rezultati:</u> - XX* Broj uključenih pripadnika/ica RNM u mjere povremenog zapošljavanja	<u>Početna vrijednost:</u> XX* ključnih pripadnika/ica RNM u postojeće mjere povremenog zapošljavanja <u>Izvori:</u> Evidencija HZZ-a o broju iskorisćenih mjera te broj, dob i spol korisnika/ica	- HZZ - JLS - EU i međunarodni fondovi
Sufinanciranje prvog zaposlenja nezaposlenih mladih pripadnika romske nacionalne manjine bez radnog iskustva.	- HZZ - JLS	<u>Rok:</u> Tijekom godine do utrošenosti sredstva za provedbu mjere <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj nezaposlenih mladih pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u sufinancirano zapošljavanje - Postotak korisnika mjere koji su nakon završetka mjere nastavili raditi <u>Očekivani rezultati:</u> - XX* nezaposlenih mladih pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u sufinancirano zapošljavanje - XX* korisnika mjere koji su nakon završetka mjere nastavili raditi	<u>Početna vrijednost:</u> XX <u>Izvori:</u> - Izvještaj HZZ	- HZZ - EU i međunarodni fondovi

2.2. MJERA		Osmišljavanje prilagođenih mjera podrške u zapošljavanju RNM i provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina		
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Donositi odluke na razini JLP(R)S o zapošljavanju 2% pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na broj zaposlenih u JLP(R)S	- JLP(R)S - TDU	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Planovi za zapošljavanje u javnoj službi koji predviđaju zapošljavanje pripadnika/ica romske nacionalne manjine	<u>Početna vrijednost:</u> nema podataka <u>Izvori:</u> - Planovi za zapošljavanje javnih službenika	- JLP(R)S - TDU

2.2. MJERA				
Osmišljavanje prilagođenih mjera podrške u zapošljavanju RNM i provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
		<u>Očekivani rezultati:</u> - Planovi za zapošljavanje u javnoj službi predviđaju zapošljavanje pripadnika/ica romske nacionalne manjine		
Informirati pripadnike romske nacionalne manjine o postojanju odredbe o prednosti pri zapošljavanju objavljivanjem te upućivanjem na Internet stranice Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa prilikom svakog raspisivanja natječaja za zapošljavanje. Istovjetna aktivnost Mjeri 2.8. AP NPURNM	- JLP(R)S, TDU. - Udruge - HZZ	<u>Rok:</u> kontinuirano <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj osoba koje su se u prijavi za natječaj izjasnile kao pripadnici RNM - Broj zaposlenih pripadnika RNM u JLS i TDU <u>Očekivani rezultati:</u> - 10 osoba koje su se u prijavi za natječaj izjasnile kao pripadnici RNM - 1 zaposlen pripadnik RNM u JLS i TDU	<u>Početna vrijednost:</u> 0 Roma (Izvešće o provedbi Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina za razdoblje od 2011.-2013. godine, za 2012. godinu) <u>Izvori:</u> - Natječajna dokumentacija - Izvešće JLP(R)S - Izvešće o provedbi Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina	- Sredstva državnog i lokalnog proračuna - EU i međunarodni fondovi
Prilikom provođenja svakog natječajnog postupka, educirati članove Komisije za provedbu javnog natječaja ili internog oglasa o odabiru kandidata i provedbi članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Istovjetna aktivnost Mjeri 2.9. AP NPURNM	- MUP-PU - JLPRS - TDU	<u>Rok:</u> kontinuirano <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj educiranih članova Komisije za provedbu javnog natječaja <u>Očekivani rezultati:</u> - Svi članovi Komisije educirani za provedbu javnog natječaja	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvešće JLP(R)S - Izvešće o provedbi Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina	- Sredstva državnog i lokalnog proračuna - EU i međunarodni fondovi
Pratiti i analizirati zastupljenost i zapošljavanje pripadnika romske nacionalne manjine u tijelima državne uprave i u upravnim tijelima JLP(R)S sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina Istovjetna aktivnost Mjeri 2.10. AP NPURNM	TDU - uredi državne uprave u županijama JLPRS	<u>Rok:</u> kontinuirano <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj osoba koje su se u prijavi za natječaj izjasnile kao pripadnici RNM - Broj zaposlenih pripadnika RNM u JLS i TDU <u>Očekivani rezultati:</u> - 10 osoba koje su se u prijavi za natječaj izjasnile kao pripadnici RNM - 1 zaposlenih pripadnika RNM u JLS i TDU	<u>Početna vrijednost:</u> 0 Roma (Izvešće o provedbi Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina za razdoblje od 2011.-2013. godine, za 2012. godinu) <u>Izvori:</u> - Natječajna dokumentacija - Izvešće JLP(R)S - Izvešće o provedbi Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina	- Sredstva državnog i lokalnog proračuna - EU i međunarodni fondovi

2.3. MJERA				
Senzibilizacija poslodavaca za zapošljavanje pripadnika romske nacionalne manjine				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Organizirati okrugli stol (posebno jedan na Svjetski dan Roma) te javna događanja za poslodavce s prezentacijom mjera i primjera dobre prakse zapošljavanja pripadnika/ica RNM	- Romske udruge - HZZ	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj organiziranih okruglih stolova - Broj poslodavaca koji su sudjelovali na okruglom stolu - Broj zaposlenih Roma kod poslodavaca koji su sudjelovali na okruglom stolu <u>Očekivani rezultati:</u> - organizacija 2 okrugla stola godišnje - sudjelovanje 30 poslodavaca na okruglom stolu - 2 zaposlena Roma kod poslodavaca koji su sudjelovali na okruglom stolu	<u>Početna vrijednost:</u> nema dostupnih podataka <u>Izvori:</u> - Izvještaji provoditelja - Izvještaji poslodavaca	- Natječaji za udruge koje provode ministarstva - EU i međunarodni fondovi
Zaposliti savjetnika za rad s poslodavcima za zapošljavanje pripadnika romske nacionalne manjine i njihova kontinuirana edukacija	- HZZ	<u>Rok:</u> 2014. <u>Očekivani rezultati:</u> - Zapošljavanje 1 savjetnika za rad s poslodavcima za zapošljavanje RNM	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> izvještaji HZZ-a	- HZZ/državni proračun - EU i međunarodni fondovi

2.4. MJERA				
Poticanje samozapošljavanja u suradnji sa svim relevantnim sudionicima				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Grupno informirati o samozapošljavanju i savjetovati o pokretanju posla	- HZZ - HGK - HOK	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> <u>XX</u> - Broj pripadnika RNM koji su sudjelovali na grupnom informiranju o samozapošljavanju te pokretanju posla - Broj samozaposlenih pripadnika RNM <u>Očekivani rezultati:</u> - 50 pripadnika RNM koji su sudjelovali na grupnom informiranju o samozapošljavanju te pokretanju posla - 5 samozaposlenih pripadnika RNM	<u>Početna vrijednost:</u> nema dostupnih podataka <u>Izvori:</u> Izvještaji HZZ, HGK, HOK	- HZZ - EU i međunarodni fondovi

2.4. MJERA				
Poticanje samozapošljavanja u suradnji sa svim relevantnim sudionicima				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Sufinancirati i financirati pokretanje obrta/poduzeća/zadruga	- HZZ - HGK - HOK - SIMORA	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj sufinanciranih/financiranih obrta/poduzeća/zadruga <u>Očekivani rezultati:</u> - 3 sufinancirana obrta/poduzeća/zadruga	<u>Početna vrijednost:</u> nema dostupnih podataka <u>Izvori:</u> Izvještaji HZZ, HGK, HOK	- HZZ - JL(R)S - EU i međunarodni fondovi
Kontinuirano pratiti i pomagati pri vođenju obrta/poduzeća/zadruga	- HZZ - HGK - HOK - SIMORA	<u>Rok:</u> kontinuirano <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj obrta, poduzeća i zadruga koji su ostvarili dobit i održali zapošljavanje nakon 3 godine <u>Očekivani rezultati:</u> - 3 obrta, poduzeća i zadruga koji su ostvarili dobit i održali zapošljavanje nakon 3 godine	<u>Početna vrijednost:</u> nema dostupnih podataka <u>Izvori:</u> Izvještaji HZZ, HGK, HOK	- HZZ - JL(R)S - EU i međunarodni fondovi
Poticati i educirati Romkinje za uključivanje u programe ženskog poduzetništva i ostale programe resornih tijela namijenjenih ženama (mjera će se provoditi organiziranjem okruglih stolova i seminara) Aktivnost istovjetna Mjeri 3.2. AP NPURNM	- HZZ (mandat??)	<u>Rok:</u> XX* <u>Pokazatelj rezultata:</u> XX* <u>Očekivani rezultati:</u> XX* - XX* i vrsta radionica - XX* Romkinja, korisnica mjere - XX* i postotak korisnica mjere koje su se uključile u programe poduzetništva i/ili zaposlile	<u>Početna vrijednost:</u> XX <u>Izvori:</u> Izvještaji HZZ, HGK, HOK	- HZZ - JL(R)S - EU i međunarodni fondovi

6.3. - Stanovanje, prostorno uređenje i zaštita okoliša

OPĆI CILJ: Poboľjšati kvalitetu stanovanja pripadnika romske nacionalne manjine, prostornu uređenost i okolišne uvjete.

Specifični ciljevi:

1. Ozakonjenje postojećih stambenih objekata kroz rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u postojećim romskim naseljima.
2. Poboľjšati kvalitetu stanovanja u postojećim romskim naseljima.
3. Podići ekološku svijest Roma i brigu o okolišu.
4. Unaprijediti stanje okoliša i prostorno uređenje romskih naselja.

3.1. MJERA				
Rješavanje pitanja vlasništva i imovinsko-pravnih odnosa te provedba postupka legalizacije u romskim naseljima.				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Podići razinu informiranosti romske populacije o procesu legalizacije za osobe koje svoje zahtjeve nisu podnijele do 30. 6. 2013. g., da im je isto omogućeno po Zakonu o prostornom uređenju i gradnji (»Narodne novine«, broj 80/13) kroz osobno informiranje i putem lokalnih medija	- Županija	<u>Rok:</u> 2014. <u>Pokazatelji rezultata:</u> - Provedene aktivnosti informiranja - Broj podnesenih zahtjeva - Broj legalnih objekata <u>Očekivani rezultati:</u> - Provedene aktivnosti informiranja - Povećan broj podnesenih zahtjeva - Povećan broj legalnih objekata	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - izvješća županija	- JLPRS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Postupiti po predanim zahtjevima do 30. 6. 2013. godine po Zakonu o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (»Narodne novine«, broj 86/12) (geodetski snimak, arhitektonski snimak, plaćanje komunalnih naknada i vodnih doprinosa)	- Županija - JLS	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelji rezultata:</u> - Broj legalnih objekata <u>Očekivani rezultati:</u> - Provedene aktivnosti geodetskog snimanja, arhitektonskog snimanja, plaćeni komunalni i vodovodni doprinosi - Povećan broj legalnih objekata	<u>Početna vrijednost:</u> - Niti jedna kuća u naselju nije legalizirana <u>Izvori:</u> - izvješća županija	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Izvršiti parcelaciju romskog naselja Capraške poljane na temelju Detaljnog plana uređenja naselja koji je donio Grad Sisak	- JLS - UNDP	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelji rezultata:</u> - Broj parceliranih čestica u romskom naselju Capraške poljane <u>Očekivani rezultati:</u> - 100% parceliranih čestica u romskom naselju Capraške poljane - Stvaranje preduvjeta za rješavanje imovinsko - pravnih odnosa	<u>Početna vrijednost:</u> - Čestice u naselju su velike čestice najvećim dijelom u vlasništvu Grada Siska, niti jedna kuća nema svoju vlastitu parcelu <u>Izvori:</u> - Detaljan plan uređenja naselja Grada Siska	- JLS - UNDP
Omogućiti stjecanje prava vlasništva romskim obiteljima raspisivanjem natječaja za kupnju parceliranih čestica po povlaštenim uvjetima	- Romske udruge - Vijeća RNM - Druge nevladine organizacije - UNDP	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelji rezultata:</u> - Postotak obitelji koji imaju riješeno pitanje vlasništva u Capraškim poljanama <u>Očekivani rezultati:</u> - 100% obitelji s riješenim pitanjem vlasništva u Capraškim poljanama	<u>Početna vrijednost:</u> - Niti jedan posjednik kuće nema vlasništvo nad istom niti nad česticom <u>Izvori:</u> - Natječaj Grada Siska	- Županija - EU i međunarodni fondovi (UNDP) - Državni proračun

3.2. MJERA				
Rješavanje infrastrukturnih i komunalnih problema u romskim naseljima				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Osigurati komunalne infrastrukture naseljima (osobito kanalizaciju i asfalt)	- Županija - JLS	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj domaćinstva s riješenim pitanjem kanalizacije. - Izgradnja ceste. <u>Očekivani rezultati:</u> - XX* domaćinstva s riješenim pitanjem kanalizacije. - Izgradnja ceste	<u>Početna vrijednost:</u> XX <u>Izvori:</u> izvješća županija i JLS	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Organizirati odvoz otpada	- Županija - JLS	<u>Rok:</u> 2015. <u>Očekivani rezultati:</u> - Organiziran odvoz otpada u svim romskim naseljima	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> izvješća županija i JLS	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi

3.3. MJERA				
Zbrinjavanje ekoloških problema i uređenje okoliša				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Istražiti kvalitetu stavanja i broj divljih odlagališta otpada.	- Županija - JLS	<u>Rok:</u> XX* <u>Pokazatelj rezultata:</u> XX* <u>Očekivani rezultati:</u> XX*	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> XX*	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Izraditi i provesti lokalne planove vezane uz uređenje okoliša i sanaciju divljih odlagališta otpada.	- Županija - JLS	<u>Rok:</u> XX* <u>Pokazatelj rezultata:</u> XX* <u>Očekivani rezultati:</u> - Izrađeni županijski i lokalni planovi uređenja okoliša. - Izvještaj o provedenim aktivnostima iz plana.	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> planovi i izvješća županija i JLS	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Educirati pripadnike RNM o zbrinjavanju otpada i uređenju okoliša.	- Županija i JLS u suradnji s udrugama	<u>Rok:</u> XX* <u>Pokazatelj rezultata:</u> XX* <u>Očekivani rezultati:</u> XX*	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> XX*	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Podržati i sufinancirati akcije i programe čišćenja okoliša.	- Županija i JLS u suradnji s HZZ i udrugama	<u>Rok:</u> XX* <u>Pokazatelj rezultata:</u> XX* <u>Očekivani rezultati:</u> - Podaci o provedenim programima i uložnim sredstvima.	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> izvješća HZZ, županija i JLS	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi

3.3. MJERA				
Zbrinjavanje ekoloških problema i uređenje okoliša				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Postaviti kontejner za otpad i reciklažne kontejnere	Županija i JLS u suradnji s udrugama	<u>Rok:</u> XX* <u>Pokazatelj rezultata:</u> XX* <u>Očekivani rezultati:</u> XX*	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> XX*	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Zaposliti Roma na komunalnim poslovima brige o okolišu u naseljima preko javnih radova.	- HZZ u suradnji sa županijom i JLS	<u>Rok:</u> XX* <u>Pokazatelj rezultata:</u> Podatci o zaposlenima <u>Očekivani rezultati:</u> - XX* zaposlenih Roma u komunalnim poslovima	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> XX*	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi
Osigurati infrastrukture u romskim naseljima za sportske i kulturno-umjetničke aktivnosti (izgraditi igrališta, sportskog terena, izgradnja i opremanje multikulturnog i multimedijalnog društvenog centra)	- Županija i JLS u suradnji s udrugama	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> <u>Očekivani rezultati:</u> - Broj i kvaliteta osiguranih prostora. - Najmanje jedno izgrađeno igralište i sportski teren.	<u>Početna vrijednost:</u> XX* <u>Izvori:</u> izvješća	- Županija - JLS - Ministarstvo graditeljstva - EU i međunarodni fondovi

6.4. - Zdravstvena i socijalna skrb

OPĆI CILJ: Smanjiti siromaštvo romske populacije te unaprijediti njihovo zdravlje kroz poboljšanu kvalitetu i dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga.

Specifični ciljevi:

- Poboljšati kvalitetu života u romskim obiteljima te prevenirati nasilje, ovisnosti i maloljetničke trudnoće.
- Poboljšati kvalitetu i dostupnost socijalnih usluga romskoj populaciji.
- Unaprijediti kvalitetu i dostupnost zdravstvenih usluga.

4.1. MJERA				
Povećati obuhvat romske populacije osnovnim zdravstvenim osiguranjem				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Prikupiti podatke o broju pripadnika RNM bez zdravstvenog osiguranja	- HZZO	<u>Rok:</u> 2014. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Ukupan broj pripadnika RNM s područja SM županije bez zdravstvenog osiguranja <u>Očekivani rezultati:</u> - Dostupni i prikupljeni podaci o ukupnom broju pripadnika RNM s područja SM županije bez zdravstvenog osiguranja	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvješća HZZO-a	- Državni proračun

4.1. MJERA				
Povećati obuhvat romske populacije osnovnim zdravstvenim osiguranjem				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Informirati pripadnike RNM o ostvarivanju prava na osnovno zdravstveno osiguranje putem medija i radionica	<ul style="list-style-type: none"> - CZSS - HZZ - HZZO - Romske udruge - Druge nevladine udruge 	<p><u>Rok:</u> kontinuirano</p> <p><u>Pokazatelji rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj pripadnika romske populacije po spolu, koji su dobili informacije o ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu i povezana statusna pitanja - Postotak pripadnika romske populacije koje su ostvarile pravo na zdravstvenu zaštitu - Broj emisija / članaka u medijima - Broj radionica <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 1000 pripadnika romske populacije koji su dobili informacije o ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu i povezana statusna pitanja - 80% pripadnika romske populacije koji su ostvarili pravo na zdravstvenu zaštitu - 15 emisija / članaka u medijima - 6 radionica 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nepoznata početna vrijednost <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Evidencija tijela javnih vlasti, upitnik, izvješća udruga 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - CZSS - HZZ - HZZO - Romske udruge - Druge nevladine udruge - EU i međunarodni fondovi

4.2. MJERA				
Osigurati dostupnost zdravstvenih usluga u romskim zajednicama/naseljima s naglaskom na posebno osjetljive skupine (žene, djeca, starije osobe, osobe s invaliditetom)				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Donijeti smjernice za unapređenje zdravlja i prevenciju bolesti kod romske populacije u okviru Plana zdravlja SMŽ	- Županija	<p><u>Rok:</u> 2014.</p> <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrađene smjernice u okviru Plana zdravlja županije 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Službena dokumentacija - SMŽ 	- Županija
Povećati broj posjeta patronažnih sestara	- Domovi zdravlja	<p><u>Rok:</u> kontinuirano</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Frekvencija obilazaka patronažnih sestara u svakom romskom naselju 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvještaj tima patronažnih sestara 	- HZZO

4.2. MJERA	Osigurati dostupnost zdravstvenih usluga u romskim zajednicama/naseljima s naglaskom na posebno osjetljive skupine (žene, djeca, starije osobe, osobe s invaliditetom)			
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
		<ul style="list-style-type: none"> - Broj Roma/kinja kojima su usluge pružene. - Postotak djece koja su prošla obavezno cijepljenje <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Minimalno jedan obilazak mjesečno patronažnih sestara u svakom romskom naselju - 200 Roma/kinja kojima su usluge pružene. 		
Organizirati programe koji uključuju informativno-edukativne kampanje o unaprijeđenju zdravlja u romskim zajednicama	<ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo zdravlja - ZZJZ - Zdravstvene ustanove - Državna i lokalna tijela - Udruge 	<p><u>Rok:</u> kontinuirano</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta organiziranih edukacija, kampanja i preventivnih programa - Broj osoba, osobito žena i djece uključenih u programe - Broj smrtnosti dojenčadi - Broj nehospitaliziranih poroda - Postotak djece koja su prošla obavezno cijepljenje - Broj maloljetničkih trudnoća - Broj djece po jednoj ženi - Postotak poroda starijih maloljetnica <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 15 organiziranih edukacija - 2 organizirane kampanje - 200 osoba, osobito žena i djece uključenih u programe - Pad smrtnosti dojenčadi - Pad broja nehospitaliziranih poroda, - 100% romske djece koja su obuhvaćena zdravstvenom skrbi - 100% romske djeca koja su prošla obavezno cijepljenje - Pad broja maloljetničkih trudnoća 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 6 smrtnosti dojenčadi u 2011 u SMŽ <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća o provedenim aktivnostima - Izvješća HZZO-a 	<ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo zdravlja - ZZJZ - Zdravstvene ustanove - Državna i lokalna tijela - Udruge - EU i međunarodni fondovi

4.3. MJERA				
Podići razinu informiranosti romske populacije o pravima i obvezama iz sustava socijalne skrbi i ostalim socijalnim uslugama u zajednici				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Educirati o raspolaganju financijskim sredstvima	- Centar za socijalnu skrb (Obiteljski centar) - Udruge	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelji rezultata:</u> - Broj održanih edukacija - Broj sudionika edukacija - Broj osoba koje su smanjile izdatke / bolje usmjerile svoje prihode <u>Očekivani rezultati:</u> - 10 održanih edukacija - 150 educiranih osoba - 50 osoba smanjilo svoje izdatke/bolje usmjerilo svoje prihode	<u>Početna vrijednost:</u> - Nema dostupnih podataka <u>Izvori:</u> - Izvještaji provoditelja aktivnosti	- Županija - EU i međunarodni fondovi
Educirati i podići svijest u području odgovornog roditeljstva i štetnosti maloljetničkih brakova i trudnoća.	- CZSS (i Obiteljski centar) - Udruge civilnog društva	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelji rezultata:</u> - Broj održanih edukacija - Broj sudionika na edukacijama (prema dobi i spolu) - Broj maloljetničkih brakova/zajednica - Broj intervencija CSS-a radi obiteljsko-pravne zaštite <u>Očekivani rezultati:</u> - 10 organiziranih edukacija - 100 sudionika koji su sudjelovali u edukacijama - 5% manje maloljetničkih brakova/zajednica - 5% manji broj intervencija obiteljsko-pravne zaštite CSS	<u>Početna vrijednost:</u> - nema dostupnih ažuriranih podataka <u>Izvori:</u> - Godišnji izvještaji CSS-a - Izvještaji provoditelja aktivnosti	- Županija - Redovna sredstva CSS-a (i Obiteljski Centar) - Natječaji za udruge MSPM-a - EU i međunarodni fondovi
Suzbijanje nasilja u obitelji putem edukacija o mehanizmima za zaštitu prava iz područja obiteljskih odnosa.	- CZSS (i Obiteljski centri) - PU - Udruge	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelji rezultata:</u> - Broj organiziranih radionica - Broj sudionika radionica - Broj intervencija u slučajevima obiteljskog nasilja - Broj prijava obiteljskog nasilja	<u>Početna vrijednost:</u> nema ažuriranih podataka <u>Izvori:</u> - Godišnji izvještaj CZSS - Godišnji izvještaj PU/MUP - Izvještaji udruga za zaštitu prava žena	- Županija - Ministarstvo socijalne politike i mladih - Ministarstvo zdravlja - EU i međunarodni fondovi

4.3. MJERA	Podići razinu informiranosti romske populacije o pravima i obvezama iz sustava socijalne skrbi i ostalim socijalnim uslugama u zajednici			
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
		<ul style="list-style-type: none"> - Broj pravomoćnih presuda u slučajevima obiteljskog nasilja - Broj korisnika/ca skloništa za žrtve obiteljskog nasilja <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 10 održanih edukacija - 200 sudionika na edukacijama - Stvaranje ažurirane baze podataka o broju dojava u slučajevima obiteljskog nasilja CSS-u; broju intervencija PU u slučaju obiteljskog nasilja; o broju prijava slučajeva obiteljskog nasilja; o broju pravomoćnih presuda u slučajevima obiteljskog nasilja te broju korisnika RNM skloništa za žrtve nasilja 	<ul style="list-style-type: none"> - Izvještaji skloništa za žrtve obiteljskog nasilja 	
<p>Informirati i educirati o pravima i uslugama iz sustava socijalne skrbi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Županijski i gradski uredi za socijalnu zaštitu - CZSS - u suradnji s udrugama i mobilnim timom 	<p><u>Rok:</u> 2015. godina</p> <p><u>Pokazatelji rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj održanih edukacija - broj osoba koje su ostvarile prava i usluge iz sustava socijalne skrbi - Broj djelatnih mobilnih timova <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 10 održanih radionica - 50 osoba koje su ostvarile prava i usluge - Formiranje jednog djelatnog mobilnog tima 	<p><u>Početna vrijednost:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podaci nisu dostupni <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Godišnji izvještaj županijskog i gradskih ureda za socijalnu skrb - Godišnji izvještaj CSS-a - Izvještaj provoditelja usluga - Evaluacijski izvještaj (neovisna/vanjska evaluacija) 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Ministarstvo socijalne politike i mladih - Redovna sredstva CZSS-a - EU i međunarodni fondovi

6.5. - Statusna pitanja, društveno i političko uključivanje uz očuvanje vlastite kulture

OPĆI CILJ: Suzbijanje diskriminacije, rješavanje statusnih pitanja i osiguravanje pripadnicima/icama romske nacionalne manjine ravnopravnog sudjelovanja u društvenom, kulturnom i javnom životu uz očuvanje vlastite kulture.

Specifični ciljevi:

- Očuvanje kulturne i materijalne baštine Roma (materinji jezik, pismo i pravopis, njegovanje starih zanata kao što je koritarstvo).
- Društvena uključenost Roma/kinja u kulturno-umjetničke, sportske i druge javne aktivnosti ravnopravno sa ostalim stanovništvom.
- Organizirano društveno sudjelovanje Roma/kinja kroz vijeće romske nacionalne manjine i udruge.
- Osigurano rješavanje statusnih pitanja, pristupa informacijama i pravnoj pomoći.

5.1. MJERA		Osigurati dostupnost informacija i pravne pomoći kroz informiranje i pomoć pripadnicima i pripadnicima RNM u ostvarivanju prava		
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Prikupiti podatke o statusnim problemima pripadnika i pripadnika RNM	- Vijeće romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije	<u>Rok:</u> 2014. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Stupanj prikupljenih podataka o neriješenim statusnim pitanjima pripadnika romske nacionalne manjine <u>Očekivani rezultati:</u> - Potpuni pregled podataka o neriješenim statusnim pitanjima pripadnika romske nacionalne manjine	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvještaji o aktivnostima vezanim uz prikupljanje podataka o neriješenim statusnim pitanjima pripadnika romske nacionalne manjine	- Vijeće romske nacionalne manjine - Romske udruge - Državni proračun
Informirati pripadnike RNM o mogućnostima rješavanja statusnih pitanja te o propisima koji reguliraju statusna pitanja	- Vijeće romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije - Županija - Udruge za zaštitu ljudskih prava - Romske udruge - Lokalni elektronski i tiskani mediji	<u>Rok:</u> 2014. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj pripadnika romske nacionalne manjine informiran o mogućnostima rješavanja statusnih pitanja te o propisima koji reguliraju statusna pitanja - Broj održanih informativnih sastanaka/radionica - Broj pripadnika RNM čija su statusna pitanja riješena <u>Očekivani rezultati:</u> - 300 pripadnika romske nacionalne manjine informirano o mogućnostima rješavanja statusnih pitanja te o propisima koji reguliraju statusna pitanja - Minimalno 3 održani informativnih sastanaka/radionica - XX* pripadnika RNM čija su statusna pitanja riješena	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvještaji o održanim informativnim sastancima/radionicama	- Vijeće romske nacionalne manjine - Romske udruge - Udruge za zaštitu ljudskih prava - Državni proračun - EU i međunarodni fondovi

5.1. MJERA	Osigurati dostupnost informacija i pravne pomoći kroz informiranje i pomoć pripadnicama i pripadnicima RNM u ostvarivanju prava			
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Upoznavati pripadnike RNM s njihovim pravima i obvezama te postupovnim odredbama zakonskih odredbi o suzbijanju diskriminacije	<ul style="list-style-type: none"> - Županijska koordinacija za ljudska prava - Pučki pravobranitelj - Udruge za zaštitu ljudskih prava - Romske udruge 	<p><u>Rok:</u> kontinuirano</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj pripadnika romske nacionalne manjine informiran o njihovim pravima i obvezama te postupovnim odredbama zakonskih odredbi o suzbijanju diskriminacije - Broj održanih informativnih sastanaka/radionica <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 300 pripadnika romske nacionalne manjine informirano o njihovim pravima i obvezama te postupovnim odredbama zakonskih odredbi o suzbijanju diskriminacije - Minimalno 3 održana informativna sastanka/radionice 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvještaji o održanim informativnim sastancima/radionicama 	<ul style="list-style-type: none"> - Županijska koordinacija za ljudska prava - Romske udruge - Pučki pravobranitelj - Udruge za zaštitu ljudskih prava - EU i međunarodni fondovi
Osigurati stručni tim u rješavanju statusnih pitanja (sastavljenog od pravника, socijalnog radnika, predstavnika MUP-a, predstavnika RNM)	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Udruge za zaštitu ljudskih prava - Romske udruge - Centar za socijalnu skrb (Obiteljski centar) - MUP 	<p><u>Rok:</u> 2015.</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Stupanj pokrivenosti romskih naselja djelovanjem novoosnovanog stručnog tima - Broj pripadnika RNM čija su statusna pitanja riješena <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Osiguran stručni tim i potpuna pokrivenost romskih naselja djelovanjem istog - XX* pripadnika RNM čija su statusna pitanja riješena 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvještaji o aktivnostima stručnog tima 	<ul style="list-style-type: none"> - Državni proračun Republike Hrvatske - Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske - Županija - Udruge za zaštitu ljudskih prava - Romske udruge - Centar za socijalnu skrb (Obiteljski centar) - MUP - EU i međunarodni fondovi
Informirati pripadnike/ice RNM o centrima za informiranje i pružateljima besplatne pravne pomoći putem lokalnih medija i letaka	<ul style="list-style-type: none"> - Vijeće romske nacionalne manjine - Lokalni tiskani mediji - Udruge iz područja zaštite ljudskih prava - Romske udruge 	<p><u>Rok:</u> kontinuirano</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj distribuiranih letaka - Broj korisnika informativnih centara i besplatne pravne pomoći koji su pripadnici romske nacionalne manjine 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća o održanim aktivnostima - Informacije iz lokalnih i tiskanih medija 	<ul style="list-style-type: none"> - Vijeće romske nacionalne manjine - Lokalni i tiskani mediji - Udruge iz područja zaštite ljudskih prava - Romske udruge - EU i međunarodni fondovi

5.1. MJERA	Osigurati dostupnost informacija i pravne pomoći kroz informiranje i pomoć pripadnicama i pripadnicima RNM u ostvarivanju prava			
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
		<u>Očekivani rezultati:</u> - 200 tiskanih i distribuiranih letaka - Povećanje od 50% udjela pripadnika romske nacionalne manjine koji su korisnici informativnih centara i besplatne pravne pomoći		

5.2. MJERA	Podrška očuvanju kulturne i materijalne baštine Roma			
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Povećati broj emisija o romskom jeziku i kulturi u lokalnim medijima (pozitivni primjeri)	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - JLS - Lokalni mediji - Romske udruge 	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj emisija o romskom jeziku i kulturi u lokalnim medijima (pozitivni primjeri) <u>Očekivani rezultati:</u> - 36 emisija o romskom jeziku i kulturi u lokalnim medijima (pozitivni primjeri)	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvještaji o aktivnostima vezanim uz povećanje prisutnosti emisija o romskom jeziku i kulturi u lokalnim medijima	<ul style="list-style-type: none"> - Državni proračun - EU i međunarodni fondovi - Županija - JLS - Lokalni mediji - Romske udruge
Sufinancirati izradu dokumentarnih filmova, slikovnica, zbirki priča ili pjesama te drugih pisanih materijala na jeziku i pismu Roma	<ul style="list-style-type: none"> - Romske udruge - JLS 	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj sufinanciranih materijala <u>Očekivani rezultati:</u> - 4 sufinancirana materijala	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - izvještaji o aktivnostima vezanim uz izradu i objavu materijala na jeziku i pismu Roma	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - JLS - Državni proračun - EU i međunarodni fondovi - Romske udruge

5.3. MJERA	Senzibilizacija javnosti putem medija			
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Objavlivanje medijskih članaka, radijskim i TV gostovanjima s prikazom romske kulture i primjera dobre prakse	<ul style="list-style-type: none"> - VRNM - Lokalni mediji 	<u>Rok:</u> 2015. <u>Pokazatelj rezultata:</u> - Broj objava pozitivnih primjera u medijima <u>Očekivani rezultati:</u> - Minimalno 10 objava pozitivnih primjera u medijima	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvješća o objavljenim medijskim člancima, radijskim i TV gostovanjima	<ul style="list-style-type: none"> - Državni proračun (Ministarstvo kulture) - Vijeće romske nacionalne manjine - Lokalni mediji - Donacije - EU i međunarodni fondovi

5.4. MJERA				
Osnivanje i rad romskih društveno-kulturnih multifunkcijskih centara u romskim naseljima				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Osnivanje romskog društveno-kulturnog multifunkcijskog centra koji će promovirati kulturu Roma. Osigurati prostor u romskim naseljima za društveno-kulturne aktivnosti Roma.	<ul style="list-style-type: none"> - Vlada Republike Hrvatske - Vijeće romske nacionalne manjine Županija - Savjet za nacionalne manjine - Romske udruge - Druge nevladine organizacije - Kulturne institucije - Centar za socijalnu skrb (Obiteljski centar) 	<p><u>Rok:</u> kontinuirano</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podaci o korištenosti i programima novog romskog društveno-kulturnog multifunkcijskog centra <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Osnovan društveno-kulturni centar - Minimalno dvije društveno-kulturne aktivnosti organizirane u novom društvenom-kulturnom centru 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća o aktivnostima vezanim uz osnivanje centra 	<ul style="list-style-type: none"> - Državni proračun - EU i međunarodni fondovi - Vijeće romske nacionalne manjine Županija - Savjet za nacionalne manjine - Romske udruge - Druge nevladine organizacije - Kulturne institucije - Centri za socijalnu skrb (Obiteljski centri)

5.5. MJERA				
Podrška organiziranom djelovanju Roma i Romkinja kroz udruge				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Sufinancirati projekte romskih udruga kojima se ispunjavaju ciljevi i provode aktivnosti iz županijskog akcijskog plana socijalnog uključivanja Roma.	<ul style="list-style-type: none"> - Županija 	<p><u>Rok:</u> svake godine</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj sufinanciranih projekata romskih udruga kojima se ispunjavaju ciljevi i provode aktivnosti iz županijskog akcijskog plana za socijalno uključivanje Roma <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Minimalno 10 sufinanciranih projekata romskih udruga kojima se ispunjavaju ciljevi i provode aktivnosti iz županijskog akcijskog plana za socijalno uključivanje Roma 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tekstovi natječaja, natječajna dokumentacija i izvješća o realizaciji programa od strane udruga 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija
Sufinancirati kulturno-umjetničke i sportske programe u kojima Romi/kinje sudjeluju zajedno s ostalim stanovništvom	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Romske udruge - Kulturne institucije - Sportske organizacije 	<p><u>Rok:</u> svake godine</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj sufinanciranih aktivnosti <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sufinanciranje minimalno 2 aktivnosti godišnje 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća županije - Izvješća organizacija 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - EU i međunarodni fondovi

5.5. MJERA				
Podrška organiziranom djelovanju Roma i Romkinja kroz udruge				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Omogućiti edukaciju romskih udruga za upravljanje projektnim ciklusima (izradu projektnih prijedloga i vođenje projekata)	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Romske udruge - Druge nevladine organizacije 	<p><u>Rok:</u> Svake godine</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj sufinanciranih i održanih edukacija - Broj sudionika pripadnika/ica RNM koji su sudjelovali na edukacijama <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 10 sufinanciranih i održanih edukacija - 100 sudionika pripadnika/ica RNM koji su sudjelovali na edukacijama 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvješća 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva - EU i međunarodni fondovi

5.6. MJERA				
Podrška sudjelovanju Roma i Romkinja u procesima donošenja odluka				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Uključiti pripadnike romske nacionalne manjine u radna tijela	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - JLS 	<p><u>Rok:</u> 2015.</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u> XX*</p> <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - XX* Zastupljenost pripadnika romske nacionalne manjine u procesima donošenja odluka 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u> izvješće</p>	

5.7. MJERA				
Podrška uključivanju žena Romkinja u romske organizacije i Vijeće romske nacionalne manjine				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Poticati i informirati pripadnike/ice RNM o zakonskim odredbama ravnopravnosti spolova.	<ul style="list-style-type: none"> - Županija (Županijsko povjerenstvo za ravnopravnost spolova u suradnji s Vladinim Uredom za ravnopravnost spolova) - JLS - Vijeće romske nacionalne manjine - Udruge iz područja zaštite ljudskih prava - Romske udruge 	<p><u>Rok:</u> 2015.</p> <p><u>Pokazatelj rezultata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj organiziranih edukacija - Broj informiranih žena kroz edukacije - Broj žena u vijeću RNM <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 5 organiziranih edukacija - 100 informiranih žene kroz edukacije - 4 žene u Vijeću RNM 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izvješća o aktivnostima 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - JLS - Državni proračun - EU i međunarodni fondovi - Vijeće romske nacionalne manjine - Udruge iz područja zaštite ljudskih prava - Romske udruge

5.7. MJERA				
Podrška uključivanju žena Romkinja u romske organizacije i Vijeće romske nacionalne manjine				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Provesti medijske i promotivne aktivnosti o važnosti sudjelovanja žena u političkim procesima i organiziranom djelovanju kroz tiskanje letaka i lokalne medijske emisije	<ul style="list-style-type: none"> - Županija (Županijsko povjerenstvo za ravnopravnost spolova u suradnji s Vladinim Uredom za ravnopravnost spolova) - JLS - Vijeće romske nacionalne manjine - Udruge iz područja zaštite ljudskih prava - Romske udruge 	<p><u>Rok:</u> 2015 g.</p> <p><u>Pokazatelji rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj distribuiranih letaka - Broj održanih emisija - Broj informiranih osoba o važnosti sudjelovanja žena u političkim procesima i organiziranom djelovanju <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 500 distribuiranih letaka - 10 održanih emisija - 1500 informiranih osoba o važnosti sudjelovanja žena u političkim procesima i organiziranom djelovanju 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izvješća o aktivnostima 	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva iz proračuna Sisačko-moslavačke županije predviđena za rad Županijskog povjerenstva za ravnopravnost spolova - Državni proračun - EU i međunarodni fondovi - JLS - Vijeće romske nacionalne manjine - Udruge iz područja zaštite ljudskih prava - Romske udruge

6.6.- Praćenje i evaluacija provedbe Akcijskog plana

6.1. MJERA				
Praćenje i evaluacija provedbe Akcijskog plana				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Prikupiti i analizirati podatke koje nedostaju u Akcijskom planu (početne vrijednosti)	<ul style="list-style-type: none"> - Koordinacijsko tijelo za provedbu Akcijskog plana - Županija - JLS - Romske udruge - Druge nevladine organizacije 	<p><u>Rok:</u> 2014.</p> <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podaci koji nedostaju u Akcijskom planu (početne vrijednosti) su prikupljeni i analizirani - Usuglašen je način provedbe akcijskog plana (pokazatelji) 	<p><u>Početna vrijednost:</u> podaci koji nedostaju u Akcijskom planu (početne vrijednosti)</p> <p><u>Izvori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mapiranje / prikupljeni podaci 	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - JLS - Romske udruge - Druge nevladine organizacije - EU i međunarodni fondovi
Organizirati trening za članove Koordinacijskog tijela za praćenje AP, predstavnike nositelja mjera, predstavnike RNM i udruga o praćenju i evaluaciji	<ul style="list-style-type: none"> - Koordinacijsko tijelo za provedbu Akcijskog plana - Županija - JLS - Romske udruge - Druge nevladine organizacije 	<p><u>Rok:</u> 2014.</p> <p><u>Očekivani rezultati:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Svi članovi Koordinacijskog tijela za praćenje AP, predstavnici nositelja mjera, predstavnici RNM i udruga su trenirani o praćenju i evaluaciji 	<p><u>Početna vrijednost:</u> 0</p> <p><u>Izvori:</u></p> <p>Izvještaj o treningu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Županija - JLS - Romske udruge - Druge nevladine organizacije - EU i međunarodni fondovi

6.1. MJERA				
Praćenje i evaluacija provedbe Akcijskog plana				
Aktivnosti	Nositelj i provedbena tijela	Rok i pokazatelji ostvarenja rezultata	Izvori prikupljanja podataka i početna vrijednost	Financiranje
Pratiti svake godine implementaciju aktivnosti Akcijskog plana te njihovu uspješnost (rezultati odgovaraju planiranim ciljevima)	- Koordinacijsko tijelo za provedbu Akcijskog plana - Tijela državne, regionalne i lokalne uprave - Županija - Vijeće romske nacionalne manjine	<u>Rok:</u> svake godine <u>Očekivani rezultati:</u> - Planirani ciljevi Akcijskog plana su dostignuti, analizirani razlozi u slučaju neprovedenih mjera i aktivnosti	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvješća o aktivnostima	
Evaluirati odgovaraju li rezultati planiranim ciljevima Akcijskog plana	- Županija - Vijeće romske nacionalne manjine - Vanjski/neovisni evaluatori	<u>Rok:</u> 2015. <u>Očekivani rezultati:</u> - Revidiran je akcijski plan za 2015. godinu	<u>Početna vrijednost:</u> 0 <u>Izvori:</u> - Izvješća o aktivnostima	- Županija

7. DODACI

Dodatak 1: Participativno utvrđivanje problema i potreba romske nacionalne manjine

Na jednodnevnoj radionici održanoj u Sisku dana 15. travnja 2013. na kojoj su sudjelovali predstavnici Vijeća romske nacionalne manjine i udruga iznijeli su probleme i potrebe te predložili aktivnosti unapređenja kvalitete života Roma u Sisačko-moslavačkoj županiji.

- **U području obrazovanja istaknuti su problemi prisutni u Sisačko-moslavačkoj županiji:** dio roditelja opisuje teškoće i prepreke pri upisivanju djece u vrtić; u romskim naseljima nema predškola niti mogućnosti uključivanja djece u programe koji bi im pomogli u učenju jezika i razvoju vještina; slabija pripremljenost romske djece za zahtjeve školovanja; nedovoljno poznavanje hrvatskog jezika dijela romske djece; nedostatno financiranje programa poučavanja romske djece hrvatskom jeziku; dio roditelja je nedovoljno angažiran oko obrazovanja svoje djece i ne osiguravaju im adekvatnu podršku; dio roditelja zbog vlastitog slabijeg obrazovanja ne zna kako osigurati podršku svojoj djeci u školovanju; nedostupnost produženog boravka; dio djece nema adekvatne uvjete za učenje kod kuće, a nedostaju programi pomoći u učenju i pisanju domaćih zadaća; segregacija u obrazovanju; dio djece ima slabiji školski uspjeh, izostaju iz škole i prijevremeno prekidaju školovanje; značajan broj djece ne nastavlja školovanje nakon osnovne škole (osobito djevojčice); nedovoljne kompetencije učitelja/ica i nastavnika/ica za rad s romskim učenicima, osobito onima koji pokazuju teškoće u učenju i ponašanju. Dodatni problem je slabija obrazovanost odraslih Roma.

- **Potrebe vezane uz obrazovanje su:** prikupiti podatke o točnom broju romske djece uključene u obrazovanje i njihovom školovanju; dijelu romske djece je potrebna dodatna podrška u školovanju, osobito pri upisu u srednju školu i to djevojčicama; potrebna je bolja priprema romske djece za školu, bolji školski

uspjeh i duža uključenost u obrazovanje romske djece, stjecanje kompetencija kroz obrazovanje koje će pridonijeti kasnijem zapošljavanju, poticanje roditelja romske djece na podržavanje obrazovanja svoje djece, opismenjavanje odraslih i razvijanje kompetencija odraslih Roma potrebnih za zapošljavanje.

- **U području obrazovanja istaknuti su sljedeći prijedlozi:** osigurati učenje hrvatskog jezika svoj romskoj djeci kojoj je to potrebno; uvođenje besplatnog predškolskog odgoja u trajanju od najmanje dvije godine (za djecu koja ne idu u vrtić predškolsko obrazovanje moguće je organizirati kroz igraonice unutar naselja u kojima žive i kroz uključivanje djece u predškolske programe); provoditi aktivnosti educiranja roditelja Roma o važnosti obrazovanja i motiviranje za upis u predškolske programe; istovremeno educirati ostale roditelje o važnosti socijalnog uključivanja romske djece; osiguravanje romskih pomagača djeci kojoj je to potrebno i reguliranje statusa romskih pomagača (s naglaskom na povećanje broja romskih pomagača te osiguravanje primjerene plaće i zapošljavanja/osiguranje radnih prava i staža); edukacija odgojno-obrazovnih djelatnika/ica o romskoj kulturi i radu s romskom djecom; besplatan produženi boravak u školama te osiguravanje pomoći u učenju i izvršavanju školskih obveza (pisanja domaćih zadaća); ovakvi programi se mogu organizirati i u školama i romskim naseljima, ali je potrebno osigurati društveni centar u romskim naseljima u kojem će se aktivnosti moći provoditi. Osobitu pažnju treba posvetiti podršci tijekom upisa u srednju školu i podršci za završavanje srednje škole, i to osobito djevojčicama. Obrazovani Romi bi mogli pomagati i poticati druge Rome na obrazovanje; važno je osigurati mogućnost za njihov angažman i isticati dobre primjere (kroz lokalne medije i javna događanja. Nužna je integracija djece u razredima i osiguravanje besplatnog prijevoza za srednjoškolce. Osim obrazovanja djece, naglasak je stavljen i na edukaciju roditelja o važnosti školovanja, brige o zdravlju i pravima djece te odgovornostima roditelja. Važno je osigurati besplatno obrazovanje/ stručno osposobljavanje odraslih za deficitarna zanimanja i zanimanja tražena na tržištu rada.

Dodatno je istaknut prijedlog za osnivanje multifunkcijskog društvenog centra u romskim naseljima u kojem bi se dijelom provodila i pomoć u učenju kao i radionice organiziranja slobodnog vremena te programi razvoja socijalnih vještina; važnost organiziranja dodatnog učenja romskog jezika i pisma; treba osigurati poticaj i podršku za školovanje za deficitarna i traženi zanimanja te je preporučljivo kroz ugovorni odnos stipendiranja predvidjeti zapošljavanje stipendiranih Roma na poslovima za koje su dobili stipendiju.

- **U području zapošljavanja istaknuti su problemi:** visoka nezaposlenost Roma, osobito mladih i žena; Romi koji traže posao dijelom su obrazovani za zanimanja koja nisu tražena na tržištu; nedostaju mehanizmi podrške za prelazak iz obrazovanja u rad; nema Roma zaposlenih u javnim institucijama; diskriminacija Roma pri traženju posla i predrasude poslodavaca; uključenost Roma u sivu ekonomiju; nedostatak poduzetničkih projekata Roma, osim u području trgovine; dosadašnji poduzetnički projekti i inicijative propadaju; nepoznavanje prava i neadekvatno informiranje o njima, nedostaje isticanje pozitivnih primjera zaposlenih Roma.

- **Potrebe vezane uz zapošljavanje su:** zapošljavanje ili omogućavanje samozapošljavanja Roma, osobita podrška zapošljavanju mladih i žena Romkinja, podizanje zapošljivosti Roma kroz podizanje kompetencija slabije obrazovanih Roma ili Roma obrazovanih za zanimanja koja se ne traže na tržištu rada, provedba odredbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina vezanih uz zapošljavanje Roma u javnim institucijama.

- **Prijedlozi predstavnika romske zajednice vezano uz zapošljavanje su:** osposobljavanje odraslih za zanimanja u skladu s potrebama tržišta rada - organiziranje različitih tečajeva kao i osposobljavanje za i podrška lokalne samouprave u samozapošljavanju. Potrebno je poboljšati uvjete rada i osigurati veći broj romskih pomagača uz njihovo zapošljavanje (poboljšanje uvjeta rada romskih pomagača i kvalitetno rješavanje njihovoga statusa). Nužna je edukacija pripadnika romske nacionalne manjine o mogućnostima zapošljavanja i njihovim pravima, s osobitim naglaskom na suzbijanje diskriminacije - svaki oblik diskriminacije mora se procesuirati. Predložena je pomoć mladim Romima za uključivanje na tržište rada kroz programe stručnog osposobljavanja tijekom kojih bi radili uz naknadu te proširenje mogućnosti zapošljavanja na raznolikijim društveno korisnim poslovima kroz javne radove (npr. zapošljavanje u pružanju socijalnih usluga ili na programima udruga). Predložen je dodatno osposobljavanje djelatnika zavoda za zapošljavanje u pružanju podrške Romima kao i aktivnosti izgradnje pozitivne slike te promociju zaposlenih i školovanih Roma kroz lokalne medije kako bi se i druge poticalo na isto. Osobitu pažnju potrebno je posvetiti pružanju podrške i kapacitiranju romskih organizacija za upravljanje projektnim ciklusom i osiguravanju sredstava iz EU i međunarodnih fondova. Predlaže se i plansko osiguravanje određenog broja radnih mjesta za pripadnike romske nacionalne manjine kroz suradnju svih lokalnih aktera.

- **U području stanovanja istaknuti su problemi:** romska naselja izgrađena su bez riješenih imovinsko-pravnih odnosa (problemi s legalizacijom za čije rješavanje je prekratak rok, potrebna parcelizacija i prenamjena poljoprivrednih u građevinska zemljišta); postoji neizvjesnost oko legalizacije stambenih objekata i informacije da neke stambene objekte neće biti moguće legalizirati (neki stambeni objekti su jedni drugima preblizu, a neki su na terenu koji neće biti moguće prenamijeniti u građevinski); u naseljima postoje problemi komunalne infrastrukture; ilegalna odlagališta otpada u i oko romskih naselja, loše stanje okoliša i nedovoljno prostorno uređenje romskih naselja, nepostojanje društvenih niti kulturnih centara u kojima bi se mogle odvijati zajedničke aktivnosti.

- **Potrebe vezane uz stanovanje su:** Romima je potrebno informiranje o postupcima legalizacije kao i o brizi o okolišu; potrebno je riješiti stambeni problem Roma kroz legalizaciju postojećih stambenih objekata i stambeno zbrinjavanje ugroženih obitelji; podizanje kvalitete stanovanja kroz rješavanje infrastrukture i adaptaciju neadekvatnih objekata; stambena integracija romskih obitelji u općine i gradove (smanjenje prostorne segregacije nastale stanovanjem u isključivo romskim naseljima na način da se osigura integracija novih obitelji); adekvatan i uređen okoliš u i oko romskih naselja, izgradnja igrališta za djecu te osnivanje kulturno-društvenih centara u naseljima.

- **Prijedlozi predstavnika romske zajednice vezano uz podizanje kvalitete stanovanja su:** izgradnja kompletne komunalne infrastrukture u romskim naseljima (struje, vodovoda, kanalizacije i cesta), izgradnja igrališta i parkova za djecu u romskim naseljima. U romskim naseljima izražena je i potreba za osnivanjem/izgradnjom društveno - kulturnog centra u kojem bi se mogle organizirati različite kulturne i društveno korisne aktivnosti. Potrebno je osigurati javni prijevoz i raditi na očuvanju okoliša kroz sanaciju divljih odlagališta i edukacije o očuvanju okoliša.

Istaknuta je važnost reguliranja vlasničkih odnosa te rješavanje problema sa stambenim objektima koji nisu legalizirani. Za to je potrebno informiranja pripadnika romske nacionalne manjine o legalizaciji stambenih objekata (neki pripadnici/ice romske nacionalne manjine nisu upoznati s postupkom za legalizaciju i neće stići biti u roku) i osiguravanje podrške u legalizaciji stambenih objekata (otpis duga, financijska podrška obiteljima koje nemaju financijskih sredstava za pokrivanje troškova legalizacije, a jedan prijedlog je i pokušati produljiti rok za legalizaciju kroz komunikaciju lokalne samouprave s nadležnim ministarstvom). Predlaže se smanjenje prostorne segregacije i stambeno zbrinjavanje potrebitih u vidu izrade detaljnog plana socijalnog stanovanja.

- **U području zdravlja istaknuti su problemi:** administrativne i druge teškoće u ostvarivanju prava na zdravstveno osiguranje; nedostatna informiranost o funkcioniranju zdravstvenog sustava; nedovoljna briga samih pripadnika/ica romske nacionalne manjine o prevenciji i zaštiti zdravlja, neredoviti dolasci Roma na liječničke preglede, nije ostvarena jednaka procijepljenost romske djece; diskriminacija i neadekvatan

pristup zdravstvenih djelatnika Romima, ovisnosti (osobito alkoholizam), maloljetničke trudnoće i problemi s reproduktivnim zdravljem žena, nasilje nad ženama, nedostatna educiranost o načinima planiranja obitelji.

- **Potrebe u području zdravstvene skrbi su:** informiranost o funkcioniranju zdravstvenog sustava; dostupnost zdravstvenih usluga u skladu s potrebama Roma, osobita efikasnija zdravstvena skrb o ženama, djeci, starijim osobama i osobama s invaliditetom; smanjenje maloljetničkih trudnoća. Postojanje osoba koje bi posredovale između pripadnika romske nacionalne manjine i sustava zdravstvene i socijalne skrbi; češći i veći obuhvat uslugama patronažne službe i mobilnih timova te adekvatna komunikacija zdravstvenih djelatnika/ica s Romima.

- **Prijedlozi predstavnika romske zajednice u području zdravlja su:** intenzivnija podrška kroz patronažu (osobito razvoj programa dodatne brige o djeci, trudnicama, osoba s invaliditetom i starijima); informiranje i pravna pomoć u ostvarivanju prava iz područja zdravstvene zaštite, informiranje i edukacija pripadnika romske nacionalne manjine o brizi o vlastitom zdravlju te prevenciji ovisnosti i maloljetničkih trudnoća na primjeren način koji će se osmisliti kroz suradnju s udrugama, osobito romskim. Predloženo je osnivanje mobilnih timova koji bi pružali preventivne zdravstvene usluge u romskim naseljima i osiguravali edukacije i informiranja, a **u kojima bi bili angažirani koordinatori iz romske zajednice.** Nužno je savjetovanje o zdravlju i higijeni te mogućnostima razvijanja i pružanja socijalnih usluga u zajednici. Radi zaštite zdravlja pripadnika romske nacionalne manjine potrebno organizirati besplatno cijepljenje, kastraciju i zbrinjavanje pasa koji žive u romskim naseljima te osigurati provođenje deratizacije.

- **U području socijalne skrbi istaknuti su problemi:** siromaštvo i ovisnost o socijalnoj pomoći; nepostojanje točnih podataka o broju pripadnika/ica romske nacionalne manjine koji nemaju riješena egzistencijalna i statusna pitanja te se nalaze u potrebi za pomoći iz sustava socijalne skrbi; neadekvatan pristup Romima u ustanovama socijalne skrbi ili nejednako tumačenje propisanih socijalnih prava, ostavljena je prevelika mogućnost diskrecijskih procjena u Zakonu o socijalnoj skrbi što dovodi do nejednakog postupanja, nedovoljna ili nedovoljno točna informiranost Roma o pravima, žene Romkinje su dvostruko diskriminirane i unutar većinske i unutar svoje zajednice te su žene i djeca izloženi povećanom riziku od nasilja u obitelji.

- **Potrebe u području socijalne skrbi su:** smanjenje siromaštva, Romi/kinje trebaju poznavati svoja prava i načine njihova ostvarenja, primjeren pristup djelatnika/ica zaposlenih u sustavu socijalne skrbi prema Romima, propisi o socijalnoj skrbi trebaju odgovarati potrebama i ujednačeno se primjenjivati, posebnu podršku treba pružati ženama i djeci romske nacionalne manjine. Treba podržati Rome u aktivnostima pružanja socijalnih usluga u zajednici kao što su udomiteljstvo i pomoć u kući te osobito. Također je potrebna dobra suradnja među institucijama (pravosuđa, socijalne skrbi i zdravstva) te njihova suradnja s pripadnicima/icama romske nacionalne manjine.

- **Prijedlozi predstavnika romske zajednice u području socijalne skrbi su:** provođenje edukacija, informiranje i savjetovanje o pravima iz područja socijalne skrbi na primjeren način koji uključuje suradnju s romskim udrugama ili angažiranje romskih koordinatora; unapređenje suradnje udruga, Obiteljskog centra i Centra za socijalnu skrb te zajedničko provođenje edukacija o roditeljskoj odgovornosti, planiranju obitelji i prevenciji maloljetničkih trudnoća; pojačan zajednički rad svih dionika i romskih predstavnika/ica na prevenciji obiteljskog nasilja, ovisnosti i narušenih obiteljskih odnosa te osobito razvijati socijalne programe za podršku ženama i djeci romske nacionalne manjine. Zajedničku suradnju svih dionika na rješavanju socijalnih problema predlaže se ostvariti kroz formiranje lokalnih timova u kojima će uz predstavnike institucija (lokalne i županijske samouprave, policije, obiteljskog centra i centra za socijalnu skrb) svakako biti i romski predstavnici/ice. Osobito pažnju treba posvetiti razvoju socijalnih usluga u zajednici (udomiteljstvo, pomoć u kući, brige o starijim osobama i slično) te u razvijanje tih usluga treba aktivno uključiti Rome/kinje i kao pružatelje usluga.

- **U području statusnih prava, društvenog i političkog uključivanja istaknuti su problemi:** predrasude prema Romima i diskriminacija, prostorna i obrazovna segregacija Roma; slaba zastupljenost Roma na razinama donošenja odluka, osobito slabo političko sudjelovanje žena Romkinja; iz iskustva romski predstavnici/ice znaju da postoje osobe koje nemaju riješena statusna pitanja, ali ne postoje točni podaci o njihovom broju; nedovoljno poznavanje zakona i prava od strane Roma te teškoće u ispunjavanju administrativnih zahtjeva za rješavanje vlastitih statusnih pitanja (i financijske teškoće i neinformiranost); neadekvatni pristup javnih službi i policije prema Romima, neprepoznatljivost vrijednosti romske kulture i jezika te nepostojanje aktivnosti za očuvanje kulture i jezika.

- **Potrebe u području statusnih pitanja i društvenog uključivanja su:** veće sudjelovanje Roma u političkom životu i procesima donošenja odluka; rješavanje neriješenih statusnih pitanja; zastupljenost Roma u javnim službama; inkluzivno stanovanje i obrazovanje; dostupno besplatno pravno savjetovanje i informiranje. Prepoznavanje vrijednosti romske kulture i jezika. Potrebno je osigurati prostore (društveno-kulturne centre) u romskim naseljima i izvan njih u kojima će Romi moći provoditi kulturne i društveno korisne aktivnosti te kroz lokalne medije i financijsku podršku osiguravati promicanje romske kulture. Potrebno je osigurati adekvatnu edukaciju i podršku romskim udrugama za pisanje projektnih prijedloga i upravljanje projektnim ciklusom kako bi sami Rom/kinje mogli razvijati i provoditi programe sukladno potrebama romske nacionalne manjine.

- **Prijedlozi predstavnika romske zajednice u području statusnih pitanja i društvenog uključivanja su:** osnovati/izgraditi društveno-kulturne domove u romskim naseljima gdje bi se provodile različite aktivnosti korisne za zajednicu (društvena i kulturna događanja te provedba programa unapređenja kvalitete života, savjetovanje o besplatnoj pravnoj pomoći

i drugim pravima; igraonice i aktivnosti neformalnog obrazovanja i organiziranja slobodnog vremena za djecu; kulturni centar gdje bi se mogli održavati različiti tečajevi na kojima bi se radilo na njegovanju romskog jezika i kulture, starih zanata) kao i otvaranje dostupnog savjetovaništa u društvenom domu i obiteljskom centru gdje bi bile dostupne informacije. Treba osigurati i dostupnost usluge besplatne pravne pomoći. Sve oblike savjetovanja i pomoći kao i pomoć u ispunjavanju različitih obrazaca i formulara (administrativnih zahtjeva) treba učiniti dostupnim kroz mobilne timove koji djeluju u romskim naseljima (i unutar osnovanih centara u romskim naseljima). Predlaže se i: informiranje o pozitivnim primjerima angažmana pripadnika

romske nacionalne manjine putem lokalnih medija; osigurati pokretanje postupaka u slučajevima diskriminacije; podrška udrugama za izradu i provedbu projekata i programa kao i za vođenje financijske i druge administracije. Naglasak je stavljen podršku romskim udrugama te na otvaranje savjetovaništa dostupnog u društvenom domu i obiteljskom centru gdje bi bile dostupne informacije o besplatnoj pravnoj pomoći i drugim pravima kao i kulturnog centra gdje bi se mogli održavati različiti tečajevi na kojima bi se radilo na njegovanju romskog jezika i kulture. Važno je formirati lokalni tim u kojem bi bili predstavnici institucija, romskih vijeća i udruga a koji bi radio na poboljšanju statusnih pitanja.

Dodatak 2: Popis sudionika u izradi akcijskog plana

Ime i prezime	Institucija / Organizacija	Funkcija
Jelena ROKNIĆ	Sisačko-moslavačka županija	Predsjednica Županijske koordinacije za ljudska prava Sisačko-moslavačke županije / Zamjenica načelnika u Topuskom i savjetnica za pitanja nacionalnih manjina
Vlasta MESIĆ	Sisačko-moslavačka županija	Viši stručna suradnica za potpora učenika i studenata, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport
Darjan VLAHOV	Sisačko-moslavačka županija	Viši savjetnik za osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport
Ivan KIRINČIĆ	Sisačko-moslavačka županija	Savjetnik, Upravni odjel za socijalnu skrb
Nataša ACS	Sisačko-moslavačka županija	Viši stručni suradnik, Upravni odjel za zdravstvo
Bojan DADASOVIĆ	Sisačko-moslavačka županija	Viši stručni suradnik za pravne poslove; Stručna služba za poslove Skupštine, županice i opće poslove
Kristina ŠTIMAC	Sisačko-moslavačka županija	Savjetnica, Upravni odjel za upravljanje pristupnim fondovima i poticajnim sredstvima,
Krešimir JUGOVIĆ	Sisačko-moslavačka županija	Voditelj ureda, Upravni odjel za prostorno uređenje i graditeljstvo - Ispostava Popovača
Ivica DOLIĆ	SI-MO-RA d.o.o.: Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije	Stručni suradnik
Zrinka HAFIZOVIĆ	Grad Sisak	Upravni odjel za informiranje građana, odnose s javnošću i prava nacionalnih manjina, Odsjek za prava nacionalnih manjina
Anita FILIPOVIĆ	Grad Sisak	Upravni odjel za financije
Ana LUBINOVIĆ BOŽIĆ	Obiteljski centar Sisačko-moslavačka županije	Pravnica
Iva MATIJAŠEVIĆ	Obiteljski centar Sisačko-moslavačka županija	Socijalni pedagog
Justina VUKMANIĆ	Obiteljski centar Sisačko-moslavačka županija	Socijalni pedagog
Mirna MARČEC	Centar za socijalnu skrb Sisak	Ravnateljica
Mirela CUCULIĆ	Centar za socijalnu skrb Sisak	
Davorka MARTON	Centar za socijalnu skrb Sisak	Djelatnica
Rosana STANKO	Centar za socijalnu skrb Kutina	Ravnateljica
Gordana ŠEGOVIĆ	Hrvatski Zavod za Zapošljavanje - Područna služba Sisak	Ravnateljica
Štefica TOMINOVIĆ	Hrvatski Zavod za Zapošljavanje - Područna služba Sisak	Stručna savjetnica za provođenje projekta
Irena VDOVIĆ	Hrvatski Zavod za Zapošljavanje - Područna služba Kutina	Ravnateljica
Marica RADOJČIĆ	Osnovna škola »Braća Bobetko«	Ravnateljica
Željka MIKIĆ KRAKER	Osnovna škola Galdovo	Pedagoginja
Stanoje (Stanko) NIKOLIĆ	Sisačko-moslavačka županija / Udruga »Romski kulturni centar«	Član županijske Vijeće romske nacionalne manjine / Predsjednik udruge

Dragan (Drago) NIKOLIĆ	Sisačko-moslavačka županija / Udruga »Roma Kutina«	Član županijske Vijeće romske nacionalne manjine / Predsjednik udruge
Željko NIKOLIĆ	Sisačko-moslavačka županija / Udruga »Romski put - Kalje Alu Bajaš«	Član županijske Vijeće romske nacionalne manjine / Predsjednik udruge
Agron TAHIRI	Udruge »Nova sreća«	Član udruge
Ranko NIKOLIĆ	Udruga za razvoj i bolji život Roma	Predsjednik udruge
Dragoljub NIKOLIĆ	Udruga Romska prava	Predsjednik udruge
Ismet SALIHI	Udruga Roma Sisačko-moslavačke županije i grada Siska »Nevo Drom«	Predsjednik udruge
Jasmina SALIHI	Udruga Roma Sisačko-moslavačke županije i grada Siska »Nevo Drom«	Članica udruge
Milana KREČA	Projekt građanskih prava Sisak	Predsjednica
Anita KOČAR VLEMEK	Projekt građanskih prava Sisak	Pravna asistentica

Napomena: XX* - za sada nedostaju podatci koji će se ugraditi naknadno tijekom daljeg rada

9.

Na temelju točke III. Odluke o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje bilančnih prava za financiranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba osnovnog školstva u 2014. godini (»Narodne novine«, broj 7/14), točke III. Odluke o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje bilančnih prava za financiranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba srednjih škola i učeničkih domova u 2014. godini (»Narodne novine«, broj 7/14) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

PLAN RASHODA
za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatnih ulaganja u nefinancijskoj imovini u osnovnim i srednjim školama Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu

I.

Na temelju točke X. Odluke o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje bilančnih prava za financiranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba osnovnog školstva u 2014. godini (»Narodne novine«, broj 7/14) i točke X. Odluke o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje bilančnih prava za financiranje minimalnog financijskog

standarda javnih potreba srednjih škola i učeničkih domova u 2014. godini (»Narodne novine«, broj 7/14), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije donosi Odluku o udruživanju sredstava za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini na način da se cjelokupan iznos iz točke III. Odluke o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje bilančnih prava za financiranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba srednjih škola i učeničkih domova u 2014. godini (1.894.447,00 kuna) udružuje sa iznosom iz točke III. Odluke o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje bilančnih prava za financiranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba osnovnog školstva u 2014. godini (2.895.176,00 kuna). Na taj način povećavaju se sredstva za rashode za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini za osnovno školstvo na iznos 4.789.623,00 kuna, a sredstva za rashode za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini za srednje školstvo i učeničke domove iznose 0,00 kuna.

II.

Ovim Planom rashoda za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatnih ulaganja u nefinancijskoj imovini u osnovnim i srednjim školama Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu utvrđuje se raspodjela decentraliziranih sredstava i sredstava iz Proračuna Sisačko-moslavačke županije kako slijedi:

SREDNJE ŠKOLE

Redni broj	NAZIV ŠKOLE	OPIS RADOVA ILI USLUGA	VRIJEDNOST NABAVE DECENTRALIZIRANA SREDSTVA	VRIJEDNOST NABAVE SREDSTVA IZ PRORAČUNA SMŽ
1.	Industrijsko-obrtnička škola Sisak	Dobava i ugradnja solarnih kolektora za pripremu potrošne tople vode		150.000,00

Redni broj	NAZIV ŠKOLE	OPIS RADOVA ILI USLUGA	VRIJEDNOST NABAVE DECENTRALIZIRANA SREDSTVA	VRIJEDNOST NABAVE SREDSTVA IZ PRORAČUNA SMŽ
2.	Tehnička škola Kutina	Izmjena radijatora i cijevi (»periferije«) sustava centralnog grijanja- dovršenje investicije iz 2013. godine		327.607,48
3.	Glazbena škola Fran Lhotka Sisak	Dogradnja sanitarnog čvora		300.000,00
UKUPNO SREDNJE ŠKOLE:				777.607,48
SVEUKUPNO SREDNJE ŠKOLE			777.607,48 kn	

* Iznosi iskazani u tablici uključuju PDV

OSNOVNE ŠKOLE

Redni broj	NAZIV ŠKOLE	OPIS RADOVA ILI USLUGA	VRIJEDNOST NABAVE DECENTRALIZIRANA SREDSTVA	VRIJEDNOST NABAVE SREDSTVA IZ PRORAČUNA SMŽ
1.	Osnovna škola Popovača	Izgradnja nove osnovne škole sa trodijelnom športskom dvoranom u Popovači	4.184.202,00	0,00
2.	Osnovna škola Dvor	Izmjena dotrajale stolarije novom PVC stolarijom	605.421,00	289.704,62
3.	Osnovna škola Rajić, Rajić	Izmjena dotrajalog pokrova azbest cementnim pločama novim limenim pokrovom i ugradnja termoizolacije (očekuje se sufinanciranje MRRFEU 85%, ukupna investicija 600.000,00 kn)	0,00	90.000,00
4.	Osnovna škola Rajić, Rajić	Izmjena dijela radijatora i cijevi sustava centralnog grijanja	0,00	150.000,00
5.	Osnovna škola Gvozd, Gvozd	Izmjena dotrajalog kotla centralnog grijanja	0,00	115.000,00
UKUPNO OSNOVNE ŠKOLE:			4.789.623,00	644.704,62
SVEUKUPNO OSNOVNE ŠKOLE			5.434.327,62 kn	

* Iznosi iskazani u tablici uključuju PDV

III.

Ovaj Plan rashoda za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatnih ulaganja u nefinancijskoj imovini u osnovnim i srednjim školama Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu primjenjuje se danom dobivanja suglasnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

IV.

Ovaj Plan rashoda za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatnih ulaganja u nefinancijskoj imovini u osnovnim i srednjim školama Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 602-11/14-01/03
URBROJ: 2176/01-01-14-6
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

10.

Na temelju članka 194. Zakona o prostornom uređenju (»Narodne novine«, broj 153/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13) Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ODLUKU

**o Izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju
Zavoda za prostorno uređenje
Sisačko-moslavačke županije**

Članak 1.

Članak 2. Odluke o osnivanju Zavoda za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 3/08 i 17/09) mijenja se i glasi:

»Djelatnost Zavoda obuhvaća osobito:

1. izradu, odnosno koordinaciju izrade i praćenje provedbe prostornih planova područne (regionalne) razine

2. izradu izvješća o stanju u prostoru
3. vođenje informacijskog sustava prostornog uređenja i upravlja njime u okviru njegovih ovlasti
4. pripremu polazišta za izradu, odnosno stavljanje izvan snage prostornih planova užih područja
5. pružanje stručne savjetodavne pomoći u izradi prostornih planova lokalne razine
6. druge poslove u skladu sa Zakonom i Statutom Zavoda.

Zavod može izrađivati i prostorni plan uređenja grada i općine, urbanistički plan uređenja od značaja za Državu, odnosno županiju te obavljati stručno analitičke poslove iz područja prostornog uređenja, ako to zatraži Ministarstvo ili župan.«

Članak 2.

U članku 4. iza stavka 5., dodaje se stavak 6. koji glasi:

»Način imenovanja, odnosno izbora člana Upravnog vijeća Zavoda iz reda zaposlenika, detaljnije se utvrđuje Statutom Zavoda.«

Članak 3.

Članak 5. mijenja se i glasi:

»Upravno vijeće Zavoda ima sljedeće zadaće:

- donosi Statut Zavoda uz suglasnost župana,
- donosi Poslovnik o svom radu,
- donosi godišnji Program rada Zavoda uz suglasnost župana i prati njegovo izvršavanje,
- donosi Financijski plan Zavoda uz suglasnost župana i godišnji obračun,
- donosi opće akte Zavoda, sukladno Statutu Zavoda,
- samostalno donosi odluke o stjecanju, opterećenju i otuđenju nekretnina u vlasništvu Zavoda ili druge imovine do iznosa utvrđenog Statutom, a iznad toga iznosa uz suglasnost župana,
- raspisuje javni natječaj za izbor ravnatelja Zavoda, sukladno Statutu Zavoda,
- predlaže županu imenovanje ravnatelja Zavoda na temelju provedenog javnog natječaja, sukladno Statutu,
- odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim zakonom, ovom Odlukom i Statutom Zavoda, kao i o drugim pitanjima koja se odnose na upravljanje Zavodom, a za koja nije propisana nadležnost ravnatelja Zavoda.

Upravno vijeće Zavoda dostavlja županu Izvješće o ostvarenju godišnjeg Programa rada Zavoda i godišnji obračun, do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.«

Članak 4.

U članku 6. stavku 2. iza riječi: »godine«, dodaju se riječi: »uz prethodnu Suglasnost Ministarstva.«

U stavku 4. riječi: »iznos od 20.000,00 kuna« mijenjaju se i glase: »iznos utvrđen Statutom Zavoda.«

Članak 5.

U članku 9. stavku 4. riječi: »o prostornom uređenju i gradnji« brišu se.

Članak 6.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 022-04/14-01/10
URBROJ: 2176/01-01-14-4
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

11.

Na temelju članka 16b. Odluke o osnivanju Županijske uprave za ceste Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 13/97, 10/99, 6/05, 11/08 i 14/11) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o davanju pozitivnog mišljenja na Prijedlog Plana građenja i održavanja županijskih i lokalnih cesta na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu

I.

Daje se pozitivno mišljenje na Prijedlog Plana građenja i održavanja županijskih i lokalnih cesta na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu.

II.

Ovaj Zaključak objavit će se u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 340-01/14-01/08
URBROJ: 2176/01-01-14-6
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

12.

Na temelju članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke

županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvatanju Izvješća o radu Zaklade »Viktorija« za djecu oboljelu od zloćudnih i drugih teških bolesti s područja Sisačko-moslavačke županije za 2013. godinu

I.

Prihvata se Izvješće o radu Zaklade »Viktorija« za djecu oboljelu od zloćudnih i drugih teških bolesti s područja Sisačko-moslavačke županije za 2013. godinu.

II.

Ovaj Zaključak objavit će se u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 021-06/14-01/01
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

13.

Na temelju članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvatanju Izvješća o radu Zaklade Iskra za nadarenu djecu Sisačko-moslavačke županije za 2013. godinu

I.

Prihvata se Izvješće o radu Zaklade Iskra za nadarenu djecu Sisačko-moslavačke županije za 2013. godinu.

II.

Ovaj Zaključak objavit će se u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 021-06/14-01/02
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

14.

Na temelju članka 28. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju (»Narodne novine«, broj 174/04, 79/07, 38/09 i 127/10), članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvatanju Analize stanja sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije u 2013. godini

I.

Prihvata se Analiza stanja sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije u 2013. godini.

II.

Analiza stanja sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije u 2013. godini nalazi se u prilogu ovog Zaključka, ali nije predmet objave.

III.

Ovaj Zaključak objavit će se u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 833-01/14-01/02
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

15.

Na temelju članka 28. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju (»Narodne novine«, broj 174/04, 79/07, 38/09 i 127/10) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

SMJERNICE

za organizaciju i razvoj sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu

I.

Smjernice za organizaciju i razvoj sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu (dalje u tekstu: Smjernice) se donose

sukladno razmjeru opasnosti, prijetnji i posljedica nesreća, većih nesreća i katastrofa utvrđenih Procjenom ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša Sisačko-moslavačke županije, s ciljem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara kao i ravnomjernog razvoja svih nositelja sustava zaštite i spašavanja.

Cilj Smjernica je definirati i uskladiti ljudske i materijalno-tehničke kapacitete kojima raspolaže Sisačko-moslavačka županija u slučaju pojave bilo kojeg oblika ugroze, te uspostaviti jedinstven i dobro koordiniran sustav zaštite i spašavanja s jasno definiranim ovlastima, nadležnostima i zadacima svih njegovih sastavnica.

II.

Smjernice se odnose na sljedeće segmente sustava zaštite i spašavanja na području Sisačko-moslavačke županije:

- Stožer zaštite i spašavanja Sisačko-moslavačke županije,
- Zapovjedništvo i postrojbe civilne zaštite Sisačko-moslavačke županije,
- Službe i postrojbe središnjih tijela državne uprave koje se zaštitom i spašavanjem bave u okviru svoje redovne djelatnosti,
- Zapovjedništva i postrojbe vatrogastva,
- Službe, pravne osobe i udruge građana koje se zaštitom i spašavanjem bave u okviru redovne djelatnosti (hitna medicinska pomoć, javno zdravstvo, socijalna služba, Crveni križ, veterinarska služba, HGSS Stanica Novska, trgovačka društva za održavanje komunalne infrastrukture i pružanje javnih usluga).

III.

1. STOŽER ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Održati sjednice Stožera zaštite i spašavanja najmanje dva puta godišnje, a po potrebi i više, kako bi se pravovremeno izvršile sve Zakonom predviđene zadaće i naputci Državne uprave za zaštitu i spašavanje.

U suradnji s Državnom upravom za zaštitu i spašavanje - Područnim uredom Sisak, provoditi daljnje kontinuirano osposobljavanje članova Stožera zaštite i spašavanja Sisačko-moslavačke županije.

Ažurirati usvojene planske dokumente iz područja zaštite i spašavanja zbog izmjena zakonskih propisa i uskladiti ih do propisanih rokova, odnosno ažurirati dokumente s novonastalim uvjetima.

2. ZAPOVJEDNIŠTVO I POSTROJBE CIVILNE ZAŠTITE SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Kako bi se povećala efikasnost i spremnost Zapovjedništva i postrojbi civilne zaštite, u Proračunu Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu planirana su sredstva za opremanje postrojbi koje je osnovala Sisačko-moslavačka županija.

U cilju osposobljavanja članova Zapovjedništva civilne zaštite za provođenje mjera zaštite i spašavanja stanovništva i imovine u slučaju nastanka prirodnih ili tehničko-tehnoloških nesreća, odnosno u slučaju nastanka akcidenta s opasnim tvarima koje mogu nastati u proizvodnji, prijevozu, skladištenju i korištenju opasnih tvari potrebno je organizirati zajedničke simulacijske i pokazne vježbe svih operativnih snaga Sisačko-moslavačke županije.

3. SLUŽBE I POSTROJBE SREDIŠNJIH TIJELA DRŽAVNE UPRAVE KOJE SE ZAŠTITOM I SPAŠAVANJEM BAVE U OKVIRU SVOJE REDOVNE DJELATNOSTI

Središnja tijela državne uprave (ministarstva i državne upravne organizacije) uključene su u zaštitu i spašavanje na području Sisačko-moslavačke županije kroz sudjelovanje u Stožerima zaštite i spašavanja (djelatnici DUZS, djelatnici MUP-a i sl.) kao savjetodavna tijela, ali i kao operativna, u provođenju određenih zakonom propisanih radnji kojima se bave u svojoj redovnoj djelatnosti.

Nastaviti suradnju Sisačko-moslavačke županije s DUZS - Područnim uredom Sisak na unapređenju sustava zaštite i spašavanja sudjelovanjem u simulacijskim i pokaznim vježbama i programima edukacije.

4. ZAPOVJEDNIŠTVA I POSTROJBE VATROGAŠTVA

Vatrogastvo je temeljna snaga zaštite i spašavanja čiji je cilj učinkovitim djelovanjem sudjelovati u provedbi preventivnih mjera zaštite od požara i eksplozija, gašenja požara i spašavanja ljudi i imovine, pružanja tehničke pomoći pri raznim vrstama ugrožavanja, objedinjavanja ljudskih kapaciteta i snaga zaštite i spašavanja.

Nastaviti s daljnjim razvojem Vatrogasne zajednice Sisačko-moslavačke županije sukladno njezinim programima i razvojnim projektima.

Nastaviti s planom materijalno-tehničkog razvoja (nabava opreme), razvoja kadrovskih kapaciteta (planovi obuke i vježbi), razvoja sustava organizacije i djelovanja (dežurstva, intervencije), te utvrditi dodatne potrebe za djelovanjem u jedinstvenom sustavu zaštite i spašavanja u slučaju većih nesreća i katastrofa.

Postupati prema Programu aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku.

5. SLUŽBE, PRAVNE OSOBE I UDRUGE GRAĐANA KOJE SE ZAŠTITOM I SPAŠAVANJEM BAVE U OKVIRU REDOVNE DJELATNOSTI

Službe koje se bave zaštitom i spašavanjem u redovnoj djelatnosti (hitna medicinska pomoć, javno zdravstvo, socijalne službe, veterinarske službe, HGSS Stanica Novska, trgovačka društva za održavanje ko-

munalne infrastrukture), zbog potreba razvoja sustava zaštite i spašavanja na prostoru Sisačko-moslavačke županije, obvezuju se redovito dostavljati analizu stanja službe i njihovog utjecaja na razvoj sustava zaštite i spašavanja.

Udruge građana se obvezuju da temeljem analize rada udruga i iskazanih potreba djelovanja u slučaju većih nesreća i katastrofa, te definiranjem zadaća u Planu zaštite i spašavanja, odrede načine i izvore financiranja za bolji razvoj i pripravnost u izvanrednim situacijama.

IV.

Koordinaciju aktivnosti različitih službi, ustanova i drugih skupina građana u izvanrednim situacijama obavljati će Stožer zaštite i spašavanja Sisačko-moslavačke županije.

V.

Ove Smjernice stupaju na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 810-02/14-01/01
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

16.

Na temelju članaka 9, 58, 78. i 78.a Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13), članka 29. Zakona o ustanovama (»Narodne novine«, broj 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

O D L U K U

o davanju suglasnosti na Odluku Upravnog vijeća Doma zdravlja Sisak o usklađivanju djelatnosti Doma zdravlja Sisak

I.

Daje se suglasnost na Odluku Upravnog vijeća Doma zdravlja Sisak, Kralja Tomislava 1, Sisak, donesenu na 55. sjednici održanoj dana 15. studenog 2013. godine, o usklađivanju djelatnosti Doma zdravlja Sisak sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti.

II.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/14-01/45
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

17.

Na temelju članka 41. stavka 5. Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (»Narodne novine«, broj 24/11, 61/11, 27/13 i 2/14), a na prijedlog Državnog ureda za reviziju, KLASA: 041-01/13-13/27, URBROJ: 613-01-08-14-6 od 21. siječnja 2014. godine i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

O D L U K U

o obustavi isplate sredstava za redovito godišnje financiranje iz Proračuna Sisačko-moslavačke županije Hrvatskoj demokratskoj regionalnoj stranci (HDRS)

I.

Ovom se Odlukom Hrvatskoj demokratskoj regionalnoj stranci (HDRS) obustavlja isplata sredstava utvrđena Odlukom o raspoređivanju sredstava za redovito financiranje političkih stranaka koje imaju vijećnike u Županijskoj skupštini Sisačko-moslavačke županije za 2014. godinu (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 16/13) do dostave godišnjeg financijskog izvještaja s propisanim prilogima Državnom uredu za reviziju.

II.

Za provedbu ove Odluke zadužuje se Upravni odjel za proračun i financije i Stručna služba za poslove Skupštine, župana i opće poslove.

III.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 400-02/14-01/02
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

18.

Na temelju članka 32. Zakona o zaštiti prava pacijenata (»Narodne novine«, broj 169/04 i 37/08) i članka 28. stavak 1. točka 19. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

O D L U K U**o osnivanju i imenovanju Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata****I.**

Ovom Odlukom osniva se Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

II.

U Povjerenstvo se imenuju:

- za predsjednika:

1. mr.sc. Tomislav Dujmenović, dr.med. spec. urolog

- za članove:

2. Sanja Habek, dipl.iur.,
3. Branka Bižić, dr.med.,
4. Marija Starčević, dr.med. spec.epidemiolog,
5. Davor Augustin, dipl.iur.

III.

Zadaje Povjerenstva utvrđene su Zakonom o zaštiti prava pacijenata.

IV.

Stručne i administrativne poslove za potrebe Povjerenstva obavljat će Upravni odjel za zdravstvo Sisačko-moslavačke županije.

V.

Stupanjem na snagu ove Odluke, prestaje važiti Odluka o osnivanju i imenovanju Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 4/06).

VI.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/14-01/06
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

19.

Na temelju članka 17. Zakona o socijalnoj skrbi (»Narodne novine«, broj 33/12), članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), i članka 3. Odluke o osnivanju Savjeta za socijalnu skrb Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 15/12), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

O D L U K U**o razrješenju i imenovanju članica Savjeta za socijalnu skrb Sisačko-moslavačke županije****I.**

Marica Đureković i Vanja Podgoršek razrješuju se dužnosti članica Savjeta za socijalnu skrb Sisačko-moslavačke županije.

II.

Gordana Šegović i Maja Vender imenuju se za članice Savjeta za socijalnu skrb Sisačko-moslavačke županije.

III.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 080-09/14-01/06
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

20.

Na temelju članka 190. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13), članaka 4. i 5. Pravilnika o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti (»Narodne novine«, broj 46/11 i 6/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

R J E Š E N J E

o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Martinska Ves

I.

Stavlja se izvan snage Rješenje o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Martinska Ves (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 2/05 i 2/10).

KLASA: 500-01/13-01/51
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/14-01/02
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

21.

Na temelju članka 190. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13), članaka 4. i 5. Pravilnika o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti (»Narodne novine«, broj 46/11 i 6/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

RJEŠENJE

o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Hrvatska Dubica

I.

Stavlja se izvan snage Rješenje o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Hrvatska Dubica (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 2/05).

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

22.

Na temelju članka 190. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13), članaka 4. i 5. Pravilnika o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti (»Narodne novine«, broj 46/11 i 6/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

RJEŠENJE

o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Lipovljani

I.

Stavlja se izvan snage Rješenje o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Lipovljani (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 2/05).

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/13-01/48
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

23.

Na temelju članka 190. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13), članaka 4. i 5. Pravilnika o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti (»Narodne novine«, broj 46/11 i 6/13) i članka

28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

RJEŠENJE

o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Majur

I.

Stavlja se izvan snage Rješenje o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Majur (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 2/05).

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/13-01/49
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

24.

Na temelju članka 190. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12, 82/13 i 159/13), članka 4. i 5. Pravilnika o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti (»Narodne novine«, broj 46/11 i 6/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

RJEŠENJE

o stavljanju izvan snage Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Donji Kukuruzari

I.

Stavlja se izvan snage Rješenje o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih djelatnika za

utvrđivanje nastupa, vremena i uzroka smrti građana umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Općine Donji Kukuruzari (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 2/05).

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/14-01/05
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

25.

Na temelju članka 190. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13), članka 4, 5. i 6. Pravilnika o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti (»Narodne novine«, broj 46/11 i 6/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

RJEŠENJE

o izmjeni Rješenja o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih radnika koji utvrđuju nastup smrti, vrijeme i uzrok smrti osoba umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Grada Siska

I.

U Rješenju o imenovanju doktora medicine i drugih zdravstvenih radnika koji utvrđuju nastup smrti, vrijeme i uzrok smrti osoba umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Grada Siska (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 1/13), u točki I. redni broj 16. mijenja se i glasi:

»16. Zdenko Supančić, medicinski tehničar.«

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/14-01/03
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

26.

Na temelju članka 190. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08, 155/09, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUS, 70/12, 144/12 i 82/13), članaka 4. i 5. Pravilnika o načinu pregleda umrlih te utvrđivanja vremena i uzroka smrti (»Narodne novine«, broj 46/11 i 6/13) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije (»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije, na 5. sjednici održanoj 21. veljače 2014. godine, donijela je

RJEŠENJE

o razrješenju doktorice medicine koja utvrđuje nastup smrti, vrijeme i uzrok smrti osoba umrlih izvan zdravstvenih ustanova za područje Grada Hrvatske Kostajnice

I.

Sonja Bundalo, dr.med. razrješuje se dužnosti utvrđivanja nastupa smrti, vremena i uzroka smrti osoba umrlih izvan zdravstvenih ustanova (mrtvozorstva) za područje Grada Hrvatske Kostajnice.

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu dan nakon objave u »Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije«.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 500-01/13-01/46
URBROJ: 2176/01-01-14-5
Sisak, 21. veljače 2014.

Predsjednik Županijske skupštine
Željko Soldo, v.r.

»Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije« službeno je glasilo Sisačko-moslavačke županije. Uredništvo: Sisak, Stjepana i Antuna Radića 36. Glavni i odgovorni urednik - Vesna Krnjaić, dip. iur., pročelnica Stručne službe za poslove Skupštine, župana i opće poslove - telefon (044) 550-203, telefaks (044) 524-144. List izlazi prema potrebi. Pretplata za 2014. godinu iznosi 100,00 kuna + PDV i uplaćuje se na IBAN: HR9123400091110011107 »Glasila« d.o.o. Petrinja, D. Careka 2/1. Tehnički uređuje i tiska: »Glasila« d.o.o. Petrinja, D. Careka 2/1, tel: (044) 815-138, fax: (044) 815-498, www.glasila.hr, e-mail: glasila@glasila.hr. Svi brojevi objavljeni su i na Internetu: www.glasila.hr.